

Discriminatie in de
Amsterdamse sport-
wereld: onderzoek
en advies

VERTROUWELIJK

Amsterdam, februari 1994
Van Dijk, Van Someren en Partners
drs Eric Lagendijk
drs Martin van der Gugten

Inhoudsopgave deel 1: Opzet en verantwoording

	pag.
1.1 Inleiding	1
1.2 Opdracht	2
1.3 Doelstellingen en opzet van het onderzoek	3
1.4 Verantwoording	4
1.5 Discriminatie en sportbeleid	5
1.6 Leeswijzer	7

Bijlage: Geïnterviewde deskundigen

Inhoudsopgave deel 2: Case-studies

	pag.	
2.1	Case 'Vertegenwoordiging van de taekwondo-sport in de Amsterdamse Sportraad'	9
2.1.1	Case-beschrijving	9
2.1.2	Taekwondo Bond Nederland (TBN)	12
2.1.3	De heer B.	14
2.1.4	Amsterdamse Sportraad	15
2.1.5	Analyse	17
2.1.6	Conclusies	18
2.2	Case 'Huisvesting voetbalvereniging Al Achbal'	19
2.2.1	Case-beschrijving	19
2.2.1.1	1990	20
2.2.1.2	1991	23
2.2.1.3	1992	25
2.2.1.4	1993	32
2.2.2	KNVB/Afdeling Amsterdam (AVB)	33
2.2.3	Al Achbal	33
2.2.4	Stadsdeel Bos en Lommer	35
2.2.5	Stichting Sportpark Jan van Galen (SSJG)	36
2.2.6	VVA Spartaan	37
2.2.7	Amsterdamse Sportraad	38
2.2.8	Analyse	39
2.2.9	Conclusies	39
2.3	Case 'Selectiecriteria bij de elftalsamenstellingen van DWV'	41
2.3.1	Case-beschrijving	41
2.3.2	De commissie Harmonisatie	42
2.3.3	Anti Discriminatie Bureau Amsterdam (ADB)	45
2.3.4	Voetbalvereniging DWV	48
2.3.5	Amsterdamse Sportraad	49
2.3.6	Analyse	51
2.3.7	Conclusies	52

Inhoudsopgave deel 3: Aanbevelingen en aanzet tot een plan van aanpak

	pag.	
3.1	Inleiding	53
3.2	Aanbevelingen op basis van de case-study	57
3.2.1	Vertegenwoordiging van takken van sport in de Amsterdamse Sportraad	57
3.2.2	Een eigen accommodatie voor een categorale veldsportvereniging	58
3.2.3	Selectiecriteria bij elftalsamenstellingen	60
3.3	Aanzet tot een plan van aanpak	63
3.3.1	Randvoorwaarden voor de aanpak van discriminatie	63
3.3.2	Problemen bij de totstandkoming van een multi-culturele sportwereld	64
3.3.3	Aandachtsgebieden voor een plan van aanpak	66
3.3.4	Graadmeter voor een multi-culturele sportwereld	69
3.3.5	Maatregelen ter bestrijding van discriminatie in de Amsterdamse sportwereld	71

Bijlage: Voorgestelde maatregelen in het kader van de anti-discriminatiecampagne 'Als racisme wint, verliest de sport' in de gemeente Amsterdam

Deel 1:
Opzet en verantwoording

Deel 1: Opzet en verantwoording

1.1 Inleiding

De gemeente Amsterdam voert vanaf het einde van de jaren zeventig een actief beleid om de deelname aan sport door verschillende achterstandsgroepen te bevorderen. Dit sportstimuleringsbeleid heeft er voor één van deze groepen, namelijk de Amsterdammers van allochtone afkomst, toe geleid dat een deel van de achterstand in sportdeelname is ingelopen. Gebleken is dat deze 'inhaalrace' niet zonder problemen is verlopen. Zowel in de praktijk van alledag, als in diverse onderzoeken, wordt gesignaleerd dat de toegenomen integratie van verschillende bevolkingsgroepen *ook* in de sportwereld heeft geleid tot een grotere kans op confrontaties tussen deze groepen. Een (onbedoeld) gevolg hiervan kan zijn dat daarmee ook het aantal gevallen van discriminatie is gestegen. Zo spreekt de gemeente Amsterdam bijvoorbeeld haar bezorgdheid uit over recente gebeurtenissen op Amsterdamse voetbalvelden, waarbij allochtone spelers uiteindelijk door het clubbestuur uit de competitie zijn teruggetrokken.

Op basis van deze signalen heeft de gemeente Amsterdam besloten om nader aandacht te besteden aan het verschijnsel van discriminatie in de sport. Een breed opgezette anti-discriminatie campagne moet er toe leiden dat sporters, sportorganisaties en publiek discriminatie actief bestrijden. Deze campagne bestaat uit vier onderdelen. Allereerst zal in samenwerking met het Anti-Discriminatie Bureau de aandacht worden gevestigd op de mogelijkheid van melding en ondersteuning bij afhandeling van klachten in de sport. Er is daartoe een meldpunt voor de sport ingesteld. Hiervoor wordt deskundig personeel aangetrokken dat (ook) in de week-ends inzetbaar is. Een tweede onderdeel van de campagne is het ontwikkelen van een videospot met als titel "*als racisme wint, verliest de sport*". In de publieksactie, het derde onderdeel van de campagne, komt de nadruk te liggen op het gezamenlijk sporten. De publieksactie is tevens het startsein voor de meerjarige campagne. Er zal bekendheid worden gegeven aan adressen en telefoonnummers waar klachten over discriminatie in de sport kunnen worden ingediend en waar ondersteuning bij discriminatiebestrijding kan worden verkregen. Het vierde onderdeel is het verrichten van onderzoek waarmee meer inzicht verkregen kan worden in het verschijnsel discriminatie in de sport. Dit onderdeel vloeit voort uit een eerder onderzoek naar de participatie van allochtonen in de Amsterdamse sportverenigingen¹.

In dit eerdere onderzoek, dat in 1989 werd verricht, wordt onder meer geconcludeerd dat per tak van sport het percentage allochtone leden binnen de sportverenigingen aanzienlijke verschillen kan vertonen. Bij het merendeel van de onderzochte verenigingen is het aantal allochtone leden de laatste jaren toegenomen. De integratie van allochtone leden binnen de verenigingen verloopt volgens de vertegenwoordigers van verenigingen nagenoeg zonder grote problemen. Wel wordt aangegeven dat er zo nu en dan sprake is van discriminerende opmerkingen. De verenigingen proberen voor deze knelpunten zoveel mogelijk een praktische oplossing te vinden. Uit het onderzoek blijkt verder dat vooral de wat kleinere verenigingen minder vaak bereid (en wellicht ook minder goed in staat) zijn om extra begeleiding te

---

¹ Van Dijk, Van Soomeren en Partners, *Sportverenigingen in Amsterdam, zwart-wit of kleurrijk?*, Amsterdam: 1990.

geven aan de allochtone leden. Hoewel bestuurders van verenigingen aangeven dat de ervaringen met allochtone kaderleden positief zijn, vormt het gebrek aan allochtoon kader binnen de verenigingen voor beide partijen een knelpunt. Enerzijds voor de allochtonen, die daardoor aan de zijlijn blijven staan. Anderzijds voor de verenigingen die in toenemende mate meer werk met minder vrijwilligers moeten uitvoeren. Tenslotte wordt geconcludeerd dat het merendeel van de verenigingen niet verwacht dat zij zich in de toekomst intensiever op werving en begeleiding van allochtonen zullen gaan richten. Daarbij wordt opgemerkt dat er verschillende verenigingen zijn die op dit gebied al extra maatregelen hebben genomen. De verenigingen die in de toekomst wel extra maatregelen nemen, richten zich daarbij op het werven van allochtoon kader. Deze verenigingen vragen daarvoor ondersteuning van de gemeente.

Een belangrijke aanbeveling in het rapport *Amsterdamse sportverenigingen: zwart-wit of kleurrijk?* heeft betrekking op discriminatie, en wordt hier om die reden volledig geciteerd (p.8 van de samenvatting):

"Voor een succesvolle integratie van allochtone leden binnen de vereniging is het noodzakelijk om discriminatie in welke vorm dan ook actief te bestrijden (zowel preventief als repressief). Teneinde het inzicht te vergroten in de wijze van discriminatie en de betekenis hiervan voor de allochtone leden, verdient het aanbeveling om de uitwisseling van ervaringen hieromtrent binnen de vereniging te bevorderen. Een eerste aanzet kan bijvoorbeeld worden gegeven door het organiseren van een informatie-avond met trainers, coaches en scheidsrechters en de allochtone leden. Juist door het bewustzijn bij de (veelal autochtone) kaderleden te vergroten en een duidelijk anti-discriminatiebeleid te voeren, neemt de mogelijkheid toe om direct in te grijpen bij discriminerende uitlatingen van de leden. Ook is het noodzakelijk om de allochtone leden duidelijk te maken dat zij discriminerende ervaringen binnen de vereniging moeten doorgeven aan de begeleiders of het hiervoor verantwoordelijke bestuurslid. Wanneer een vereniging (doorlopend) voldoende aandacht besteedt aan het bestrijden van discriminatie kunnen grotere problemen in de toekomst meestal voorkomen worden."

Het voornemen van de gemeente Amsterdam om onderzoek te laten doen naar discriminatie in de Amsterdamse sportwereld, kan worden gezien als een logische vervolgstap op bovenstaande conclusies en aanbeveling.

1.2 Opdracht

De gemeente Amsterdam heeft bij de voorbereiding van het onderzoek de voorkeur uitgesproken voor een case-study. Op basis daarvan dienen voorstellen en maatregelen geformuleerd te worden ter voorkoming en bestrijding van discriminatie in de sport in Amsterdam. Hierbij werd onder andere gedacht aan:

- het opzetten van een netwerk van vertrouwenspersonen op onder meer sportparken;
- de organisatie van informatie-avonden voor enerzijds allochtone sporters inzake sportbeoefening in Nederland en anderzijds voor autochtonen inzake allochtonen en sportbeoefening;
- maatwerk binnen de kaderopleidingen, onder meer gericht op opleiding, werving en doorstroming van allochtoon kader.

Het onderzoek moet resulteren in informatie waarmee discriminatie in de sport doeltreffend en doelgericht kan worden voorkomen en bestreden, en een meerjarige

anti-discriminatie campagne verder kan worden ingevuld. De voorstellen en maatregelen worden gedaan ten behoeve van:

- de gemeente c.q. de stadsdelen;
- de sportverenigingen en (afdelingen van) sportbonden;
- andere bij de sport en/of discriminatiebestrijding betrokken personen en instanties.

1.3 Doelstellingen en opzet van het onderzoek

Op basis van deze opdracht heeft Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) een onderzoeksopzet gemaakt die gericht is op de volgende doelstellingen:

- het reconstrueren en analyseren van de feitelijke gang van zaken omtrent een aantal recente gebeurtenissen c.q. cases in de Amsterdamse sportwereld, waarbij aangenomen wordt dat er sprake is geweest van discriminatie;
- het verkennen van de effecten, die deze gebeurtenissen hebben gehad op de houding en het gedrag van betrokken personen en organisaties;
- het formuleren van voorstellen en maatregelen die discriminatie binnen de Amsterdamse sportwereld kunnen voorkomen dan wel bestrijden.

Bij de uitvoering van de case-study zijn twee aspecten van groot belang:

Selectie van de cases

De cases vormen de kern van het onderzoek. Dit onderzoek is kwalitatief van aard. Er is niet gestreefd naar een representatief beeld van de aard en omvang van discriminatie in de Amsterdamse sportwereld. Wel is het belangrijk om diverse verschijningsvormen van discriminatie binnen de sport in het onderzoek te betrekken. Bij de selectie van de cases is zowel rekening gehouden met deze verschijningsvormen, als, zij het op zeer beperkte schaal, met spreiding over verschillende takken van sport. De begeleidingsgroep heeft daarin een belangrijke stem gehad.

Medewerking van betrokkenen bij de cases

Om een betrouwbare reconstructie en analyse van de cases te kunnen uitvoeren, is het noodzakelijk dat alle (direct of indirect) betrokken personen en organisaties op te sporen zijn, en bereid zijn om hun medewerking aan het onderzoek te verlenen. Vooraf heeft de Amsterdamse Sportraad per brief (aan bijvoorbeeld het bestuur van de betrokken vereniging/bond) duidelijk gemaakt dat alle partijen gehoord worden. Daarin is ook melding gemaakt dat het doel van het onderzoek niet is gelegen in 'het opsporen of aanwijzen van een schuldige' of het ter verantwoording roepen van betrokkenen. De boodschap is dat lering kan worden getrokken uit hetgeen gebeurd is, door een gedegen reconstructie van de feitelijke gebeurtenissen. Het gaat derhalve om het aandragen van bouwstenen voor het opstellen van een plan van aanpak waar de Amsterdamse sportwereld zijn voordeel mee kan doen. Aan betrokkenen is voorafgaand aan de interviews gesteld dat alle informatie vertrouwelijk wordt verwerkt. De rapportage van de case-analyse wordt vertrouwelijk ter kennis gebracht aan de begeleidingsgroep.

De case-study bestaat uit interviews met betrokken personen en organisaties, waarbij zowel daders, als slachtoffers en andere betrokkenen hun mening kunnen geven. Daarnaast zijn schriftelijke documenten of correspondentie aangaande de cases bestudeerd.

Ter voorbereiding van de case-study en met het oog op het opstellen van een plan van aanpak is een aantal gesprekken gevoerd met deskundigen bij anti-discriminatiemaatregelen (zie bijlage bij deel I).

1.4 Verantwoording

Rassendiscriminatie is een algemeen maatschappelijk probleem, dat in alle landen voorkomt op alle mogelijke terreinen. Ook in de sportwereld komt rassendiscriminatie voor. Over discriminatie op sportgebied in Nederland is weinig bekend. Dat is ook niet verwonderlijk omdat de moderne sportbeoefening pas sinds de jaren tachtig wat meer verbreid is geraakt onder de allochtone bevolking. In de beeldvorming van velen die ontwikkelingen binnen de sport volgen, wordt de relatie tussen sport en discriminatie veronachtzaamd of (meestal uit nobele overwegingen) te hoog ingeschat. De gevallen van discriminatie die zo nu en dan door de media naar buiten worden gebracht, zijn waarschijnlijk slechts het topje van de ijsberg. Dit betreft dan ook meestal die ontoelaatbare praktijken die ofwel geheel uit de hand zijn gelopen, of die te maken hebben met topsport. Het feit dat deze gevallen van discriminatie in de publiciteit worden gebracht, lijkt meer verband te houden met het sensatiegehalte van het nieuws dan met sociale verbolgenheid of bewogenheid. Discriminatie in de sport is een exponent van sociaal onrecht in een schijnbaar onschuldige *setting* die alleen al daarom de aandacht verdient om bestreden te worden.

Zowel binnen de begeleidingscommissie als in de interviews met de betrokkenen bij de cases is meerdere malen de vraag gesteld of 'het (achteraf gezien) nu wel of geen discriminatie is'. Het bleek niet gemakkelijk om daar een duidelijk antwoord op te geven. Discriminatie is een veelvormig verschijnsel, dat verwijst naar zeer verschillende handelingen van personen en/of organisaties, waarbij op oneigenlijke gronden onderscheid wordt gemaakt tussen groepen mensen. In dit onderzoek gaat het daarbij vooral om achterstelling of onheuse bejegening van personen of groepen binnen de Amsterdamse sport op grond van ras, huidskleur, afkomst, etnische afstamming of nationaliteit. Wanneer discriminatie optreedt gaat dit vaak gepaard met emoties (bij de slachtoffers) of juist met (koele, rationele en bedekte) berekening waarmee de waarheid wordt versluierd. Elke betrokkene heeft wel een aanvaardbaar motief waarmee zijn of haar handelen wordt gelegitimeerd.

Zelfs wanneer een duidelijke definitie van discriminatie wordt gehanteerd, en er bovendien bekend is hoe een case is verlopen, is het vaak nog niet mogelijk om een 'hard' oordeel te vellen over het betreffende discriminatie-vraagstuk. Een definitie van discriminatie is nog geen criterium waarmee een case tot een onderzoeks-vonnis leidt. Voor haast ieder standpunt van de verschillende partijen is meestal wel iets te zeggen. Elke partij heeft bovendien een (eigen, meestal maatschappelijk aanvaardbaar) belang. Deze belangen grijpen op soms ingewikkelde wijze op elkaar in; ze kunnen elkaar versterken, tegenwerken of staan soms neutraal ten opzichte van elkaar. Uiteindelijk is het steeds één instantie die een besluit moet nemen, en daarvoor de belangen afweegt. Hierbij is bestrijding van discriminatie niet het centrale uitgangspunt van beleid, maar overwegen bijvoorbeeld algemene (sport)belangen. Het lijkt derhalve weinig zinvol om een oordeel te geven over de vraag of er nu wel of niet sprake is geweest van discriminatie.

Wat wel duidelijk aan het licht komt bij de case-analyses, is dat er gevoelens van achterstelling op oneigenlijke gronden bij de slachtoffers zijn geconstateerd. Deze gevoelens vormen voldoende reden om na te gaan op welke wijze een herhaling

daarvan in de toekomst kan worden voorkomen. Er is mede om die reden gekozen voor het selecteren van die cases waarbij 'beleid' (van de gemeente, een bond of vereniging) een belangrijke rol heeft gespeeld. Dat wil zeggen dat die cases zijn geselecteerd waarbij (grotere) organisaties, zoals de Centrale Stad, stadsdelen, bonden, de Amsterdamse Sportraad, het Anti-Discriminatie Bureau en verenigingen waren betrokken.

Het (uit)voeren van beleid gaat altijd gepaard met het afwegen van belangen tussen verschillende partijen. De afweging die de beslissende organisatie uiteindelijk maakt, kan daarbij strijdig zijn met persoonlijke belangen of belangen van andere organisaties. In de drie cases die uiteindelijk zijn onderzocht en geanalyseerd staan de relaties tussen deze verschillende partijen (organisaties en individuen) centraal. Deze relaties worden door de aard van de problematiek gekenmerkt door een zekere geladenheid. Hierbij worden de termen 'integratie' en 'discriminatie' vaak gehanteerd als wapen in de strijd om een doel te bereiken. De cases werpen een licht op de 'beleidscontext' waarin deze strijd heeft plaatsgevonden.

In deze verantwoording van het onderzoek past de opmerking dat niet naar een representatieve of volledige analyse van de problematiek is gestreefd. Om die reden is er niet te veel achterom gekeken. Het doel van het onderzoek is immers gericht op een constructieve aanzet tot het opstellen van een plan van aanpak om discriminatie te bestrijden. Daarbij moet vooral vooruit gekeken worden. Dat neemt niet weg dat daarvoor gebruik moet worden gemaakt van ervaringen uit het verleden. De voeding die hiervoor is geleverd is weliswaar bescheiden van omvang, maar kwalitatief voldoende om een gedegen aanzet tot een plan van aanpak op te stellen.

1.5 Discriminatie en sportbeleid

Wanneer allochtonen op een of andere wijze betrokken zijn bij sportvraagstukken, gaat het beleidsproces gepaard met een zekere gevoeligheid. Aan de ene kant zijn er specifieke belangen in het spel waarvoor van gemeentewege een voorkeursbeleid of een stimuleringsbeleid wordt gevoerd, aan de andere kant blijven de vraagstukken toch ook algemeen. Bovendien wordt in het beleid gestreefd naar gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid, waarbij integratie van bevolkingsgroepen als het meest wenselijke wordt beschouwd. Etnische minderheden verdienen dus aan de ene kant een extra duwtje in de rug, maar aan de andere kant weer niet zo hard dat de meerderheid denkt dat hun eigen belangen daarmee worden geschaad. Bij die ingehouden duw is de spanning voelbaar die gepaard gaat met de beleidsvoorbereiding, zoals ook in de cases zal blijken. Het gevolg is soms onduidelijkheid, niet ingewilligde beloftes, onjuist gewekte verwachtingen, frustraties, teleurstellingen en verbittering. Dit heeft bij de betrokken allochtonen het gevoel doen ontstaan dat zij gediscrimineerd worden.

Allochtonen die in het kader van dit onderzoek zijn geïnterviewd, hebben onder andere verteld dat zij een drempel hebben opgebouwd tegen discriminatie. Die drempel bewaakt als het ware het alarmerings signaal dat wordt afgegeven in gevallen van discriminatie. Wanneer het om persoonlijke belediging gaat met een racistische boven- of ondertoon, gaat het alarm bij velen niet eens meer af. De drempel is al zover opgehoogd dat veel allochtonen inmiddels immuun zijn geworden voor racistische scheldpartijen. Wanneer echter achterstelling of onrechtvaardigheid wordt ervaren die de persoonlijke belangen, of die van de groep waartoe zij beho-

ren, ook daadwerkelijk schaadt, gaat het alarm wel af. Men krijgt niet waar men wel recht op kan maken.

Gevoelens van discriminatie kunnen worden tegengegaan door regels en procedures zodanig na te leven dat de inbreng van allochtonen even serieus wordt genomen als die van autochtonen. Omdat de meeste allochtonen zich in een achterstandssituatie bevinden, moet het beleid extra rekening houden met hun kwetsbare positie.

Deskundigen die in het kader van dit onderzoek zijn geïnterviewd geven aan dat deze achterstand in de sportwereld name is terug te voeren op:

- een zwakke belangenbehartiging door mensen uit de eigen kring;
- een zwakke onderhandelingspositie van allochtone belangenbehartigers door een gebrek aan kennis van en ervaring in de Nederlandse bestuurscultuur van sport;
- onvoldoende vertrouwde aanspreekpunten in officiële sportinstanties;
- onvoldoende kennis van strategieën waarmee sportzaken geregeld kunnen worden;
- onvoldoende mogelijkheden om eigen, vertrouwde wijzen van sportbeoefening, sportcultuur en sportbestuur uit te dragen;
- een numerieke minderheid waar de macht van het getal nog steeds heilig is in de Nederlandse sportwereld;
- een gebrek aan erkenning van allochtone sporttradities in Nederland, waar de belangen in de georganiseerde sport grotendeels worden bepaald op basis van uniformiteit en traditie;
- autochtone verenigingsbelangen die worden bepaald door recrutering uit de eigen groep, loyaliteit aan de eigen groep, en sanctienering van afwijkend gedrag;
- negatieve beeldvorming over allochtonen, (speelse of uitdagende) vijandigheid in sportconfrontaties, verhoogde geladenheid bij autochtonen, en een nauwgezette beoordeling van scheidsrechterlijke beslissingen die alle op elkaar inwerken en integratie bij sportbeoefening extra bemoeilijken.

De achterstand in sportdeelname van allochtonen moet in samenhang worden beschouwd met achterstand in vertegenwoordiging van allochtonen in kaderfuncties en met achterstand in sportfaciliteiten voor allochtonen. Dit kan verklaard worden uit het feit dat het niet alleen gaat om nieuwkomers in de Nederlandse maatschappij, maar ook om nieuwkomers in de Nederlandse sportwereld. Zij zijn weinig vertrouwd met de specialistische en strak gereguleerde Nederlandse sportcultuur in de meeste facetten daarvan.

Het tweesporenbeleid dat door de gemeente wordt gevoerd om de positie van nieuwkomers in de sportwereld te verbeteren, houdt zowel rekening met aanpassing aan de Nederlandse sportcultuur als met behoud van de eigen identiteit van allochtone sportbeoefening. Binnen deze beide sporen dient rekening te worden gehouden met anti-discriminatiebeleid. Daarbij moet een polarisatie van standpunten worden vermeden. De twee grootste gevaren voor het uitwerken en implementeren van een plan van aanpak inzake discriminatiebestrijding zijn 'overdrijving' en 'onderschatting' van het probleem. Om deze gevaren uit te schakelen, moet de discussie over en aanpak van discriminatie in de sport aangegrepen worden door allochtonen en autochtonen samen. Dit dient te beginnen in de sportpraktijk zelf. Sporters en sportkader zullen in hun eigen omgeving duidelijk stelling moeten durven nemen tegen discriminatie van hun allochtone medesporters. In het plan van aanpak zal daarmee terdege rekening moeten worden gehouden.

1.6 Leeswijzer

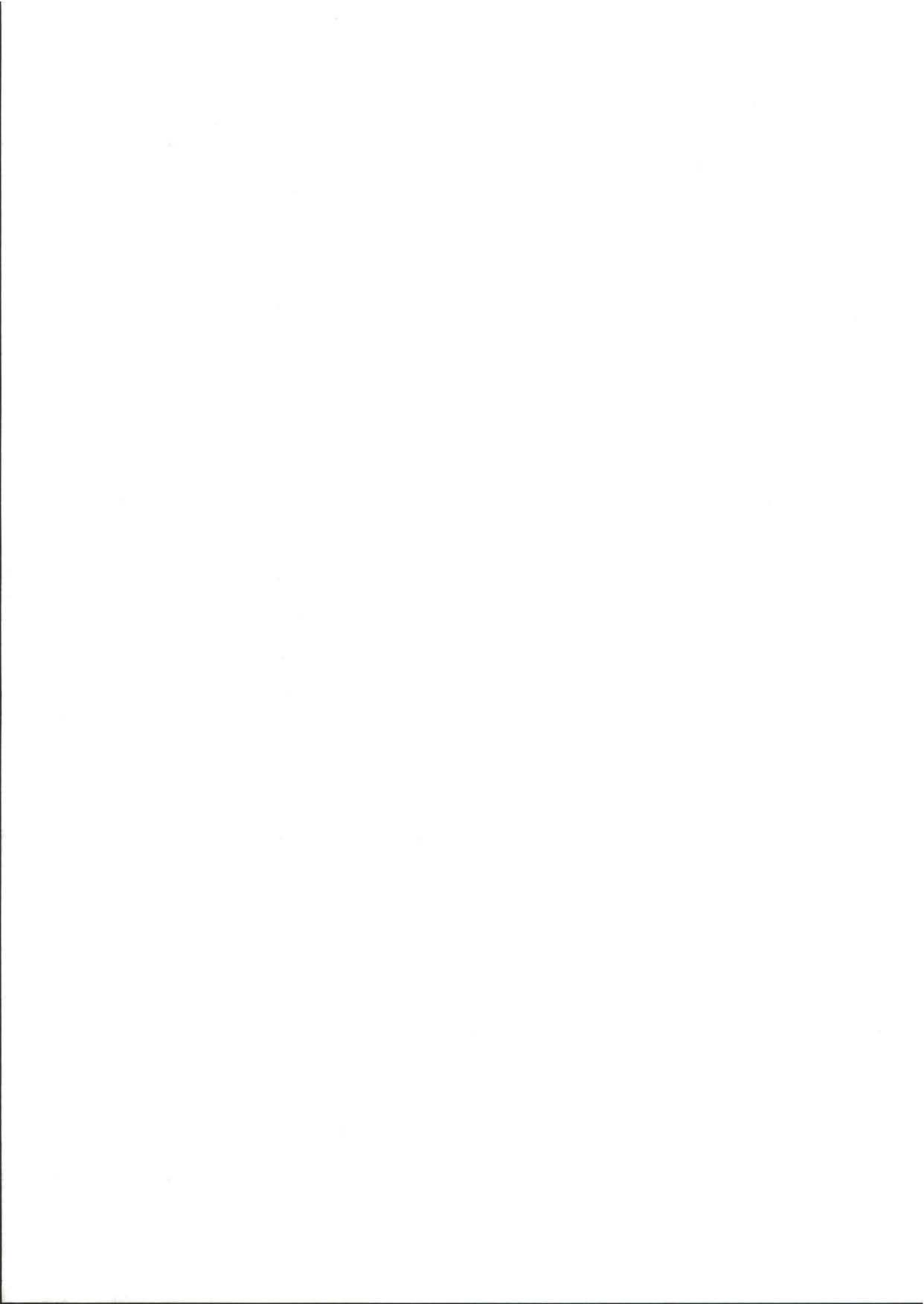
Het rapport is opgebouwd uit drie delen. Na dit inleidende eerste deel, wordt in deel 2 de case-analyse gepresenteerd. Hierin worden drie cases uitvoerig beschreven en geanalyseerd. Bij elke case wordt allereerst een beschrijving aan de hand van feitelijke gebeurtenissen gegeven. Daarna volgen steeds de meningen en standpunten van degenen die betrokken waren bij de cases. De drie cases worden elk afgesloten met een korte analyse en een aantal conclusies.

Deel 3 is onderverdeeld in enerzijds aanbevelingen uit de drie onderzochte cases, en anderzijds een aanzet tot een plan van aanpak waarmee discriminatie in de sport kan worden voorkomen en bestreden. De maatregelen in het plan van aanpak worden voorafgegaan door een analyse van de uitgangspunten, randvoorwaarden, knelpunten en aandachtsgebieden met betrekking tot anti-discriminatiebeleid voor de Amsterdamse sportwereld. Deze analyse is grotendeels gebaseerd op informatie uit interviews met deskundigen op het gebied van sport en discriminatie, en met degenen die bij de cases betrokken waren.

Bijlage bij deel 1: Geïnterviewde deskundigen

- Ahmet Abaida, voorzitter van de Stedelijke Marokkaanse Raad van Amsterdam, en lid van de Commissie Sport en Allochtonen van de Amsterdamse Sportraad.
- Peter Frey, consulent sport en allochtonen bij de Nederlandse Sport Federatie.
- Habold, M.W.F., secretaris van de KNVB/afdeling Amsterdam.
- Lesley Hellings, sportconsulent voor allochtonen bij de Dienst Stedelijk Beheer van de gemeente Amsterdam.
- Jan Janssens, projectmedewerker anti-discriminatie bij de Nederlandse Sport Federatie.
- Leden van de Commissie Sport en Allochtonen van de Amsterdamse Sportraad.
- Dennis de Leede, medewerker bij de tuchtcommissie van de KNVB.
- Ruud Stokvis, hoofddocent sociologie aan de Universiteit van Amsterdam.
- Willy Westerhof, sportconsulent voor allochtonen bij de Amsterdamse Sportraad.
- Roy Wijks, medewerker bij het Anti-Discriminatie Bureau te Amsterdam.
- Aydin Yenal, medewerker slachtofferschap van het Landelijk Bureau Racismebestrijding te Utrecht.

Deel 2:
Case-studies

2.1 Case 'Vertegenwoordiging van de taekwondo-sport in de Amsterdamse Sportraad'

In deze *case* staat de vraag centraal in hoeverre rassendiscriminatie een rol heeft gespeeld bij de vertegenwoordiging van de taekwondo-sport in de Amsterdamse Sportraad. Deze vertegenwoordiging betreft de afvaardiging en voordracht van een persoon namens de (districts)bond, alsmede de voordracht en besluitvorming hierover door respectievelijk de Sportraad en de Gemeenteraad.

2.1.1 Case-beschrijving

Stichting Taekwondo School Koryo Amsterdam (STSKA) is circa vijftien jaar actief in Amsterdam. Oprichter en huidige voorzitter van STSKA is de heer R.B. die woonachtig is in Amsterdam en van Antilliaanse afkomst is. B. is één van de pioniers van taekwondo in Nederland. Eind zeventiger jaren was hij nauw betrokken bij de oprichting van de Taekwondo Bond Nederland (TBN). Deze nationale bond is officieel erkend door het ministerie van WVC en aangesloten bij de Nederlandse Sport Federatie (NSF). De stichting was tot 1990 gehuisvest in het centrum van de stad. Na herbesteding van accommodatie 'De Droogbak', het onderkomen waarin de school tot bloei is gekomen, moest STSKA noodgedwongen uitzien naar een nieuwe plek. Het heeft het enige tijd geduurd voordat STSKA ondergebracht kon worden in Amsterdam Zuidoost. De verhuizing heeft onder meer tot gevolg gehad dat de stichting nagenoeg weer opnieuw moest beginnen. In enkele jaren is het gelukt om, voor taekwondo-begrippen, een grote groep beoefenaren bijeen te brengen. STSKA geeft aan dat de verhuizing niet alleen negatieve gevolgen had want "in Zuidoost woont en werkt een groot deel van haar doelgroep". Vanaf de tijd dat het aantal taekwondobeoefenaren bij de stichting weer groeide, heeft zij weer contact opgenomen met de TBN. STSKA schrijft in een brief aan het bestuur van de TBN (dd. 22-11-1991) dat

"er bij de taekwondo-beoefening nog steeds veel wildgroei is; velen geven zich uit voor taekwondo-meester of -leraar zonder daartoe de nodige bevoegdheid te hebben. Hierdoor daalt de kwaliteit van deze dynamische sport, waardoor er steeds meer mensen zullen gaan kiezen voor een andere tak van (zelfverdedigings)sport."

STSKA geeft aan dat zij om die reden "een actievere rol wil gaan spelen in het promoten en vertegenwoordigen van de enige echte taekwondo in Nederland". De stichting stelt de bond voor om zich beschikbaar te stellen ten einde de TBN officieel te vertegenwoordigen in Amsterdam. STSKA wil namens de TBN zitting nemen in de Amsterdamse Sportraad. Het feit dat taekwondo nog geen vertegenwoordiging kent in de Amsterdamse Sportraad is door zijn secretaris voorgelegd aan de voorzitter van de stichting, de heer R.B..

Volgens de stichting is zij hier goed toe in staat omdat zij in de afgelopen vijftien jaar "een zeer groot aantal relaties in de sportwereld heeft gekregen, en een uitstekend contact weet te onderhouden met de enige echte Amsterdamse Sportraad van de gemeente".

De Amsterdamse Sportraad heeft tot doel, "op grondslag van de grootst mogelijke samenwerking van alle betrokkenen, de sport in Amsterdam te bevorderen en in

het algemeen aan de stimulering van deelname aan sport mede te werken en in voorkomende gevallen stadsdeelbesturen gevraagd en ongevraagd advies te geven. Hij kan het gemeentebestuur adviseren en alle voorstellen doen, die tot verwezenlijking van het voornoemde doel kunnen bijdragen" (*Verordening op de Amsterdamse Sportraad: art. 1.1 en 1.2*).

STSKA schrijft dat wanneer taekwondo een vertegenwoordiger heeft in de Amsterdamse Sportraad, de stichting zelf ook beter zal functioneren omdat zij "direct in contact gebracht kan worden met potentiële doelgroepen en zij taekwondo via een officiële status kan uitdragen, voor meer leden zorg kan dragen en op deze manier de wildgroei tegen kan gaan". Daarnaast hoopt de STSKA door haar zitting in de Amsterdamse Sportraad meer nationale en internationale taekwondo-wedstrijden en -demonstraties in Amsterdam te laten plaatsvinden.

Op 18 februari 1992 wijst het bestuur van de Amsterdamse Sportraad de TBN er op dat, in tegenstelling tot vrijwel alle andere takken van sport taekwondo nog niet in de Sportraad is vertegenwoordigd. Voorts stelt de Sportraad dat

"wanneer daarvoor bij u (of de bij uw bond aangesloten Amsterdamse verenigingen/organisaties) belangstelling bestaat, wij dat graag van u vernemen en u, resp. de betreffende verenigingen, over het nut van aansluiting bij onze Raad nader informeren".

Voorts voegt de Raad een lijst bij met bij hem bekende taekwondo-organisaties in Amsterdam. Een maand later volgt de reactie van de TBN. De bond legt de Raad allereerst voor welke Amsterdamse sportscholen en -verenigingen zijn aangesloten bij de TBN. Dit zijn er vijf, waaronder STSKA. Verder stelt TBN:

"Met betrekking tot de vertegenwoordiging van onze sport in de Amsterdamse Sportraad hebben wij de voorzitter van het District Midden-Nederland, waaronder Amsterdam ressorteert, bereid gevonden namens de Taekwondo Bond Nederland zitting te nemen in de Sportraad."

Deze districtsvoorzitter is de heer A.M.S., die van autochtone, Nederlandse afkomst is, en in Renkum woont. Een copie van deze brief is alleen gestuurd naar S.. In de tussentijd heeft de TBN noch de Amsterdamse Sportraad contact gehad met B. die de vertegenwoordiging van taekwondo in de Raad al eens eerder aanhangig heeft gemaakt. Hierdoor was B. niet op de hoogte van de voordracht.

Weer een maand later volgt een brief van het bestuur van de Amsterdamse Sportraad aan het College van B & W van Amsterdam over de (her)benoeming van leden van de Amsterdamse Sportraad. Naast een aantal verzoeken tot benoeming, herbenoeming en tussentijdse benoeming, wordt voor zeven takken van sport een nieuwe vertegenwoordiging voorgesteld. Eén van deze zeven betreft taekwondo, waarvoor in navolging van het voorstel van de TBN, de heren A.M.S. en H.G.E.S. (in volgorde van voorstel) worden voorgedragen. In de brief wordt gemeld dat de voordracht "in goed overleg met de betreffende sportorganisaties tot stand is gekomen, waarbij zoveel mogelijk rekening is gehouden met het gemeentelijk voorkeursbeleid". Dit voorkeursbeleid is gericht op het streven naar een evenredige vertegenwoordiging van allochtonen, vrouwen en gehandicapten in officiële gemeentelijke diensten, adviesraden en andere instellingen. Bovendien wordt de voorkeur gegeven aan inwoners van de gemeente Amsterdam.

Met de brief vraagt het bestuur van de Sportraad aan het College om de

aanbevolen dubbeltallen voor (her)benoeming tot lid van de Amsterdamse Sportraad aan de Gemeenteraad voor te leggen.

Op 1 juni 1992 verzendt STSKA twee brieven, namelijk één aan het algemeen bestuur van de TBN en één aan het bestuur van de Amsterdamse Sportraad. In haar brief aan de TBN maakt de stichting melding van het feit dat het gesprek tussen de TBN en STSKA (nog) niet door kon gaan omdat de laatste aan een aantal door de bond vereiste voorwaarden moest voldoen. Deze voorwaarden betreffen onder meer het aanmelden van taekwondobeoefenaren van de stichting bij de bond, en het betalen van bondscontributie. Hieraan is op dat moment voldaan. Verder heeft STSKA van de Sportraad vernomen dat de TBN

"een voordracht heeft gedaan om de heer A.M.S. namens de TBN in de Raad zitting te laten nemen (...) buiten ons weten om en dat nog wel na onze schriftelijke voorstellen van 22 november 1991".

STSKA eindigt de brief met het verzoek aan de TBN om "in het belang van de taekwondo-ontwikkeling in Amsterdam en de goede verstandhouding en samenwerking deze voordracht te herzien en in samenspraak met de aangesloten taekwondoscholen in Amsterdam een nieuwe voordracht te doen".

In de brief aan de Sportraad schrijft STSKA dat zij "nogal verrast" is door de wijze waarop zowel het verzoek aan de TBN is geschied, als de voordracht die vervolgens door de bond is gedaan". De stichting geeft aan dat zij al in 1984 een verzoek heeft gedaan tot toetreding van een taekwondo-vertegenwoordiging in de Amsterdamse Sportraad. De Sportraad heeft STSKA, onder toezending van de gemeentelijke verordening op de Amsterdamse Sportraad gewezen op het feit dat slechts (Amsterdamse of regionale afdelingen van) bonden vertegenwoordigd kunnen zijn. Om die reden heeft de Sportraad STSKA geadviseerd zich in verbinding te stellen met de TBN. Hoewel de huidige voorzitter van STSKA, de heer R.B. toentertijd de enige taekwondoschool in Amsterdam leidde, kon zijn verzoek niet worden gehonoreerd omdat slechts vertegenwoordigers van sportbonden zitting in de Sportraad kunnen nemen. Het bestuur van STSKA vraagt daarom aan de Sportraad de gedane voordracht nog niet te behandelen totdat de stichting haar meningsverschil met de bond heeft opgehelderd.

Reeds twee dagen later krijgt de stichting antwoord van de Sportraad. De laatste wijst er nogmaals op dat geen vertegenwoordigers van individuele verenigingen of sportscholen, maar vertegenwoordigers van sportbonden zitting hebben in de Amsterdamse Sportraad. Daarom legt de Sportraad de voordracht ook eerst voor aan de nationale bond. Deze bepaalt tenslotte wie het best de stedelijke belangen van een bepaalde tak van sport kan behartigen. Op deze procedurele wijze is ook gehandeld ten aanzien van de taekwondo-vertegenwoordiging. Wanneer de TBN dit wenst, zal alleen zij een wijziging in voordracht kunnen voorstellen. Verder is de Sportraad van mening dat de kwestie rond deze vertegenwoordiging de goede verstandhouding tussen STSKA en Sportraad niet in de weg staat.

Op 2 september heeft de Amsterdamse Gemeenteraad besloten de heer A.M.S. tot lid van de Amsterdamse Sportraad te benoemen als afgevaardigde van de TBN. Deze benoeming geldt voor een periode van drie jaar, ingaande 1 juli 1992. Dit is in oktober 1992 per brief meegedeeld aan het bestuur van de bond, en eveneens aan de heer A.M.S..

De heer B. kaart de benoemingskwestie nog eens aan bij het districtsbestuur van

Midden-Nederland. Aangezien de door B. veronderstelde problematiek rond de benoeming van A.M.S. de ontwikkeling van taekwondo niet ten goede zou komen, wenst hij een gesprek met het districtsbestuur. B. wil graag vooruitgang zien in Amsterdam, ook met betrekking tot de samenwerking met de TBN.

Vervolgens is het een tijd stil. B. krijgt geen antwoord van de TBN. Februari 1993, een half jaar later, neemt B. contact op met de Nederlandse Sport Federatie (NSF). In een brief aan de medewerker 'sport en discriminatie' spreekt B. zijn teleurstelling uit over de manier waarop hij door de TBN wordt behandeld. Behalve de kwestie rond de afvaardiging in de Sportraad stelt B. nog een aantal andere zaken aan de orde die betrekking hebben op de relatie tussen STSKA en de TBN. Dit betreft:

- het aangaan van een samenwerkingsverband tussen beide organisaties ten aanzien van de Koreaanse gevechtswet Kung Chung Moo Sool-Kuk Sool Won. Deze vechtsstijl is door STSKA enkele jaren geleden geïmporteerd uit Korea. De TBN zou een rol kunnen spelen bij de verspreiding van deze stijl in Nederland;
- het behulpzaam zijn bij het aanvragen van een verbouwingssubsidie bij enkele sportfondsen;
- het afwijzen van een subsidie-aanvraag voor de taekwondo-beoefening op basisscholen in het kader van het project Sportstimulering op de Basisscholen van de NSF.

B. geeft aan door de bond te worden beperkt in de bewegingsvrijheid van zijn stichting omdat "wij als school zeer gebonden zijn aan stringente regels die de bond aan haar leden oplegt". Om een beeld te krijgen van de hoog opgelopen frustratie van B., en zijn wroeging ten opzichte van de TBN, volgen hier een aantal punten die hij nader wenst te bespreken:

- de bond heeft "alleen rechten en geen plichten";
- Amsterdamse scholen hebben geen vertegenwoordiger in het districtsbestuur en ook geen inzicht in het reilen en zeilen van dit bestuur;
- totaal geen taekwondo-activiteiten in Noord-Holland in het algemeen en in Amsterdam in het bijzonder;
- geen antwoord op correspondentie die de bond enigszins in verlegenheid brengt,
- geen kaderopleidingen in Amsterdam, gericht op Amsterdammers;
- geen taekwondo-technische trainingen in Amsterdam;
- ondanks aanbod, geen gebruik willen maken van de diensten van STSKA die hier ruim 15 jaar is gevestigd;
- er gaat vanuit de bond geen stimulans naar leden toe die zich voor de bevordering van taekwondo inzetten;
- het lijkt er steeds meer op dat de TBN door een geselecteerde (elite)kern vanuit Nijmegen bestuurd wordt zonder inspraak van haar leden, althans zonder die van Amsterdam. Een concreet voorbeeld hiervan is de benoeming van de heer A.M.S. tot lid van de Amsterdamse Sportraad.

2.1.2 Taekwondo Bond Nederland (TBN)

De TBN (opgericht in 1979) stelt zich ten doel in Nederland leiding te geven aan, alsmede een verantwoorde beoefening te bevorderen van de taekwondosport en aan de taekwondosport verwante methoden van zelfverdediging. Van dit doel is echter uitgesloten het doen en beoefenen en het bevorderen van het doen beoefenen van deze activiteiten tegen geldelijke beloning, hetzij tegen ander materieel voordeel (Statuten TBN, art. 3). De bond tracht dit doel onder andere te bereiken door (art. 4a, b en c):

- het vormen van een band tussen de beoefenaren van de in artikel 3 bedoelde activiteiten, alsmede tussen de verenigingen waarin en de scholen waarop deze worden beoefend;
- het samenwerken met natuurlijke personen, alsmede met publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen, zowel in Nederland als daarbuiten, indien en voorzover deze samenwerking voor het bereiken van het in artikel 3 gestelde doel bevorderlijk kan zijn;
- het bevorderen, reglementeren en controleren van de opleiding, alsmede het zelf opleiden van leerkrachten en scheidsrechters.

Tot het verband van de bond behoren, casu quo de bond kent leden, juniorleden, buitenleden, juniorbuitenleden, aspirantleden en ondersteunende leden, zo ook aangesloten verenigingen en aangesloten scholen (art. 6). Aangesloten verenigingen en scholen hebben het recht afgevaardigden te zenden naar de districtsvergadering welke afgevaardigden aldaar stemrecht bezitten (art. 8). De districtsvergadering wordt gevormd door afgevaardigden van tot het district behorende aangesloten verenigingen en scholen; deze afgevaardigden worden gekozen door degenen die zowel tot het verband van de respectieve verenigingen en scholen als tot het verband van de bond behoren (...). Het aantal der afgevaardigden van de respectieve verenigingen en scholen is afhankelijk van het aantal bij de bond ingeschreven tot het verband van deze verenigingen en scholen behorende personen en wordt bij bonds-huishoudelijk reglement nader geregeld (art. 16 lid 1). De hoogste macht in de bond wordt uitgeoefend door een college, dat de naam 'bondsvergadering' draagt en dat is samengesteld uit afgevaardigden der districten (art. 18 lid 1).

De heer S., hoofd van het bondsbureau, geeft aan dat de TBN een oververtegenwoordiging van allochtone leden kent. Deze zijn, in tegenstelling tot sommige andere bonden, gerechtigd om voor Nederland uit komen bij internationale wedstrijden.

Op het moment dat de heer B. zich kandidaat stelde voor het lidmaatschap van de Amsterdamse Sportraad, was hij (zojuist) met slechts één lid aangesloten bij de TBN. Pas later meldde hij meerdere leden aan. Bovendien was hij niet de enige taekwondo-vereniging of -school in Amsterdam. Binnen de bond wordt hij beschouwd als sportschoolhouder. B. vervult geen bestuursfuncties of andere bondstaken.

S. is geenszins van mening dat er bij de kandidaatstelling voor de Amsterdamse Sportraad sprake is van rassendiscriminatie. Het gaat er veel meer om wie namens de TBN de belangen van het taekwondo in Amsterdam het best kan vertegenwoordigen. Dat moet iemand zijn die zich legitiem op de bondsstandpunten kan laten voorstaan. Een afgevaardigde van de districtsbond waaronder Amsterdam ressorteert, in dit geval de voorzitter, is daarom een zeer geloofwaardige vertegenwoordiger en representant. Ongeacht zijn kwaliteiten als sportschoolhouder of hoofdtrainer, ontbeert de heer B. die vertegenwoordigende status. S. is echter te allen tijde bereid om de zaak rond de afvaardiging opnieuw te bekijken. In principe staat B. niets in de weg om afgevaardigd te worden naar de Sportraad namens de Amsterdamse taekwondoverenigingen en -scholen. Die moeten dan wel accoord gaan met de benoeming. Ook deze verenigingen en scholen zijn door niemand op de hoogte gesteld van de vacature. Het hoofd van het bondsbureau van de TBN zegt namens het bestuur dat de manier waarop thans is voorzien in de afvaardiging een tussenoplossing is, *in afwachting van een nadere kandidatuurstelling*.

Ook de secretaris/penningmeester van de TBN, district Midden-Nederland, de heer M.v.K. stelt dat er in geen geval sprake is van rassendiscriminatie. Iemand

afvaardigen namens de taekwondo-sport die niet op de hoogte is van de bestuursstandpunten van de bond is niet in het belang van de sport in het algemeen en van het taekwondo in het bijzonder. M.v.K. vraagt zich af welk belang B. eigenlijk wil dienen. In de vechtsportwereld zijn veel mensen actief die aan de sport willen verdienen. De landelijke organisaties van vechtsporten hebben nog niet alle een monopoliepositie verworven zoals de KNVB voor voetbal of het NHV voor handbal. Dit geldt ook voor taekwondo, ondanks de officiële, landelijke erkenning van de TBN. Van K. zegt dat dit samenhangt met de opkomst van taekwondo in Nederland die is gepaard gegaan met professionele instructie door hoofdzakelijk Koreanen. Toen na verloop van tijd de Nederlanders zelf de kwaliteiten en bevoegdheid bezaten om lessen te geven, is de macht van de Koreanen afgenomen en die van de Nederlandse instructeurs en bestuurders toegenomen. Een gevolg hiervan was dat de Koreanen en hun Nederlandse sympathisanten naast de bond gingen opereren. Ook B. behoorde tot die groep sympathisanten. Het heeft veel moeite gekost om deze 'dissidente' groep weer op een lijn te krijgen met de bond. Dit is tot nu toe niet geheel gelukt.

In het belang van de taekwondo-sport en haar uitstraling naar het publiek verdient de organisatie op landelijk, districts- en gemeenteniveau juist om die reden veel aandacht. Benoemingen en afvaardigingen worden hierom met zorg gedaan. Recruitering vindt plaats in samenspraak met het bestuur. Hierbij worden naast het belang van de sport de (eventuele persoonlijke) belangen van de kandidaten aan een nadere beschouwing onderworpen. Dit betekent in de praktijk meestal dat kandidaten voor bestuursfuncties of representaties aantoonbare kwaliteiten moeten bezitten. Men dient de benodigde capaciteiten in het verleden al te hebben bewezen. Wanneer de TBN hierover twijfelt, wordt in eerste instantie de boot afgehouden. Als blijkt dat het bestuur en de leden vertrouwen hebben in de persoon die zich voor een vacature beschikbaar stelt, dan gaat men over tot kandidaatstelling of benoeming.

Van B. is de afgelopen jaren weinig vernomen. Dit komt omdat hij een aantal jaren geen lid is geweest van de TBN. Daarom zal hij zich eerst moeten bewijzen. Van K. heeft, zonder concrete bewijzen te hebben, zijn twijfels over de integriteit van B.. Waarom heeft B. zich niet kandidaat gesteld voor het voorzitterschap van district Midden-Nederland toen er 13 maart j.l. een vacature was? Er was überhaupt geen enkele tegenkandidaat van de huidige voorzitter? Waar was B. tijdens de jaarvergadering van het district? Er is toen ook geen enkel voorstel ingediend; de animo was minimaal:

Rassendiscriminatie op bestuursniveau komt naar zeggen van M.v.K. en H.G.E.S niet voor. In het hoofdbestuur van de TBN heeft naast autochtone Nederlanders één allochtoon van Koreaanse afkomst zitting. Het districtsbestuur Midden-Nederland bestaat uit drie personen die allemaal van autochtone afkomst zijn. Ten aanzien van de etniciteit vormen de samenstellingen van de besturen van het HB en het district derhalve geen volledige afspiegeling van de leden van de TBN.

De TBN heeft aangegeven meer actie te ondernemen in Amsterdam. Men wil speciale projecten gaan opzetten voor allochtonen. B. zou daarin een rol kunnen gaan spelen, maar dient zich nadrukkelijk waar te maken.

2.1.3 De heer B.

De voorzitter van de STSKA, de heer R.B. heeft een nare smaak over van de kwestie rond de afvaardiging van de taekwondo-sport in de Amsterdamse Sportraad. Hij stelt dat de kwestie niet op zichzelf staat, maar een uitvloeisel is van

een langdurige slechte verstandhouding tussen hem en de TBN. Al tijdens de oprichtingsvergadering van de bond ging het mis. Hoewel B. en een andere Antilliaan tot de selecte groep initiatiefnemers behoorden, werden juist zij buitengesloten toen het tot het samenstellen van een bondsbestuur kwam. Vervolgens heeft de TBN al die tijd nagelaten de belangen van het taekwondo in Amsterdam te behartigen. In 1989 heeft B. een poging gewaagd om een streep te zetten onder het verleden en te komen tot een goede relatie met de bond. Op dat moment had hij een bloeiende stichting met 250 aangesloten sportbeoefenaren. Steun bij de TBN vond hij niet. Dat was de reden om aan te kloppen bij de Amsterdamse Sportraad. B. is van mening dat elke school of vereniging met meer dan vijftig leden een afgevaardigde in het bestuur van de districtsbond behoort te hebben. STSKA heeft nu circa 50 beoefenaren. Ook thans verleent de bond geen medewerking aan verzoeken van B. voor ondersteuning bij projecten in Amsterdam. Het schoolsport-stimuleringsproject 'Jeugdsport in Beweging' voor basisscholen is door B. enthousiast ter hand genomen. De bond heeft zich bij de NSF opgegeven om te participeren, maar heeft STSKA niet ondersteund bij de aanvraag voor een subsidie. B. had op dat moment het project al geheel opgezet.

B. geeft aan dat het klopt dat STSKA ten tijde van de kandidaatstelling voor afgevaardigde in de Sportraad slechts één lid had: dat was hijzelf. Dit komt omdat hij zich toentertijd weer zojuist had aangemeld bij de bond. In de twee daaraan voorafgaande jaren was hij naarstig op zoek naar nieuwe huisvesting voor zijn school. De TBN heeft hem toen gezegd: "Eerst opbouwen, dan verder zien". Van de huidige afgevaardigde in de Amsterdamse Sportraad verwacht hij weinig positiefs. "Hij weet niets van het taekwondo in Amsterdam". In Amsterdam zijn met name Surinamers, Antillianen en Marokkanen actief in taekwondo. Daar komen de laatste jaren steeds meer Turken bij. B. vermoedt dat de bond Amsterdam met opzet isoleert omdat in dat geval het aantal allochtonen tenminste niet zou toenemen.

2.1.4 Amsterdamse Sportraad

De secretaris van de Amsterdamse Sportraad begint met een algemene typering van de gangbare politiek van de georganiseerde sport: "De georganiseerde sport functioneert net zo democratisch als de leden toestaan". Dit geldt ook voor de zaak B.. Afvaardigingen in sportraden veronderstellen personen die, zowel voor de bonden als de Amsterdamse sportwereld, capabel en acceptabel zijn. B. kan voor een bond niet acceptabel zijn omdat hij niet op een geloofwaardige wijze namens een bond zitting heeft in de raad. Of hij capabel is, dient de bond te bepalen. De bond is er immers zelf bij gebaat een capabele vertegenwoordiger af te vaardigen in de Sportraad. Op basis van de gemeentelijke verordening op de Amsterdamse Sportraad wordt eerst aanbeveling bij de bond gevraagd. De kandidaat hoeft niet per sé een bestuurslid te zijn, maar is het meestal wel. Het gaat immers om een vertegenwoordiging namens de bond.

Hoewel het gemeentelijk beleid is gericht op een verhoging van de vertegenwoordiging van onder meer allochtonen in officiële (advies)raden en andere gemeentelijke organisaties, stuit men bij de uitvoering van deze voorkeursregeling op praktische beperkingen. Onder meer voor de sport² ligt een beperking in de ondervertegenwoordiging van allochtonen in koepelorganisaties (bonden, landelijke

---

2 dit geldt ook voor andere maatschappelijke terreinen, zoals die van de kunst, de politiek of bepaalde sectoren van het bedrijfsleven.

stichtingen, regionale sportorganisaties). Dit betekent dat in de praktijk vaak rekening moet worden gehouden met belangen van andere organisaties. Deze belangen verhouden zich niet altijd positief tot het gemeentelijk voorkeursbeleid. In de praktijk mondt de vertegenwoordiging van takken van sport in de Sportraad in de meeste gevallen uit in een afvaardiging van voorzitters (en in de overige gevallen andere leden van het bestuur) van districtsbonden. In de huidige tijd zijn dit overwegend blanke Nederlandse mannen. Dit 'natuurlijke' selectie-mechanisme belemmert *a priori* de kansen voor vrouwen en allochtonen om zitting te nemen in bijv. sportraden. Bestuursfuncties in de sport worden over het algemeen vervuld door diezelfde groep mensen die bereid zijn om zich voor het belang van de (tak van) sport in te zetten. Hoewel niet vanzelfsprekend, mag men toch verwachten dat juist voor takken van sport die een oververtegenwoordiging kennen van allochtonen, ook allochtonen eerder een bestuursfunctie zullen bekleden. Net zoals vrouwen meer aan gymnastiek doen dan mannen, en ook in besturen van gymnastiekverenigingen en -(districts)bonden naar rato vertegenwoordigd zijn, zouden allochtonen (in ieder geval voor die takken van sport die zij *en masse* beoefenen) ook naar verhouding van het aantal actieve beoefenaren in besturen zitting moeten nemen, en zich dus meer voor een bestuursfunctie beschikbaar moeten stellen.

De commissie van bijstand voor sport van de gemeente Amsterdam heeft begrip voor de voorgestelde kandidaten voor het lidmaatschap van de sportraad, die ook bij andere takken van sport meestal blanke Nederlanders zijn. De traditie heeft namelijk bepaald dat blanke mannen de meeste bestuurservaring hebben opgedaan en zodoende kwalitatief het meest in aanmerking komen voor het vervullen van de jaarlijks vrijkomende vacatures. Dit zijn er jaarlijks twintig. De gemeente Amsterdam stimuleert waar het mogelijk is dat bonden en verenigingen intensief op zoek gaan naar (meer) vrouwen en allochtonen om bestuursfuncties te vervullen.

Net zoals de TBN geeft ook de secretaris van de Amsterdamse Sportraad aan dat B. niet namens de bond en ook niet namens de Amsterdamse taekwondo-verenigingen, maar namens zijn eigen stichting handelt. Gezien de doelstelling van de Sportraad heeft zij aan een dergelijke vertegenwoordiging ook geen behoefte. In dit geval begint de meest geëigende procedure van een bond om een afgevaardigde te selecteren met het bijeenroepen van de Amsterdamse verenigingen of scholen. Dan kan getracht worden om consensus te bereiken over het voorstellen van kandidaten. Op initiatief van B. is getracht de Amsterdamse taekwondoscholen bijeen te roepen ten einde in gezamenlijk overleg een kandidaat-vertegenwoordiger aan te wijzen. Deze poging is slechts gedeeltelijk gelukt. Omdat de interesse van de vijf bij de TBN aangesloten Amsterdamse sportscholen en verenigingen in een Amsterdamse vertegenwoordiger zeer gering was, is van een breed gedragen kandidatuur nooit sprake geweest. Hierdoor heeft de status van de Amsterdamse poging tot kandidaatstelling van B. het karakter van een éénmansactie. De gebrekkige communicatie in taekwondoland wordt ook geïllustreerd door de wijze waarop B. en de TBN correspondentie voeren met elkaar. Dit ligt niet alleen aan de bond.

B. zou er verstandig aan doen zijn ongenoegen niet als een roepende in de woestijn kenbaar te maken, maar zijn ongerief te spuien tijdens de jaarvergadering van de bond. Dáár zitten blijkbaar de beleidsknelpunten. B. geeft echter aan dat de correspondentie die de TBN voert minimaal is. Als de bond al uitnodigingen verstuurt voor ledenvergaderingen, dan komen deze vlak voor de vergaderdatum binnen. Dit zou ook blijken uit de extreem lage opkomst bij landelijke en regionale vergaderingen.

De Amsterdamse Sportraad zegt tenslotte dat zij als intermediair wil bemiddelen in het conflict tussen B. en de TBN, zoals dat onlangs ook gebeurd is tussen B. en de NSF waar het de behandeling van correspondentie betreft. Er lijkt structureel iets fout te zitten tussen beide B. en de TBN. Pogingen van de NSF om de onvrede tussen beide partijen weg te nemen, zijn op niets uitgelopen. Hoewel B. positief reageerde op het voorstel van de anti-discriminatiemedewerker van de NSF tot verzoening tussen B. en TBN met de NSF als bemiddelaar, is de bond hier niet op ingegaan. Bovendien heeft de TBN de NSF nooit geantwoord op schriftelijke vragen van de anti-discriminatiemedewerker omtrent deze case. De steun die B. heeft gekregen van medewerkers van de Amsterdamse Sportraad en de NSF, staat in schril contrast met de afwijzende houding die hij reeds lange tijd heeft ervaren bij zijn (gebrek aan) contacten met de TBN.

2.1.5 Analyse

Uit de taekwondo-case blijkt dat de verantwoordelijkheid voor de voordracht van kandidaten geheel ligt bij de betreffende bond. De TBN is hierbij uitgegaan van het 'zittend' bestuurskader van het district waaronder Amsterdam ressorteert. Het gaat er de bond om dat de standpunten van de TBN in ieder geval worden nageleefd en nagestreefd in een vertegenwoordigende functie. De 'persoon' die deze standpunten vertegenwoordigd is hierbij niet zo zeer van belang, wél zijn status als bondsbestuurder c.q. vertegenwoordiger van de taekwondosport. Dit geldt in zekere zin ook voor de visie van de Amsterdamse Sportraad op vertegenwoordiging van districtsbonden, zoals die is neergelegd in de verordening op de Amsterdamse Sportraad. Toch staat in een amendement op dezelfde verordening dat er rekening moet worden gehouden met het gemeentelijk voorkeursbeleid dat gericht is op een evenredige vertegenwoordiging van alloctonen, vrouwen en gehandicapten in o.a. adviesraden. Bovendien hebben inwoners van Amsterdam de voorkeur boven niet-ingezetenen van de gemeente Amsterdam. De heer B., Antilliaan van afkomst en taekwondoleraar met een eigen sportschool in Zuidoost, stelde 'zichzelf' kandidaat bij de Sportraad, maar werd hierin door zijn bond niet gesteund. Hij zegt hierover wél overleg te hebben gevoerd met Amsterdamse taekwondoscholen die hem zouden steunen in zijn kandidatuur. Dit betrof maar een beperkt aantal sport-scholen. Uit de gesprekken met B., vertegenwoordigers van de TBN en de Sportraad is duidelijk geworden dat er al langere tijd sprake is van een gebrekkige communicatie en een verstoorde relatie tussen STSKA en TBN. In dat licht is het vanuit de bond gezien begrijpelijk dat B. niet als een acceptabele kandidaat voor lidmaatschap van de Sportraad is beschouwd.

De bond droeg uiteindelijk de (autochtone) voorzitter van het bondsdistrict Midden-Nederland voor, die woonachtig is in Renkum. B. vervult geen bestuursfunctie bij de TBN en wordt door de bond beschouwd als 'zwevend lid'. De Sportraad heeft B.'s voorstel steeds beschouwd als een vertegenwoordiging "op persoonlijke titel", terwijl het (volgens de verordening) dient te gaan om een vertegenwoordiging namens de koepelorganisatie. B. heeft echter het gevoel dat hij op onterechte gronden is achtergesteld. Dit gevoel gediscrimineerd te zijn, is vooral terug te voeren op de gebrekkige en autoritaire manier van communiceren en handelen van de bond. De TBN heeft op geen enkele manier laten blijken B.'s kandidatuur serieus te nemen. De Sportraad heeft in deze discussie een informerende en bemiddelende rol gespeeld, en is tenslotte uitgegaan van de kandidaat die door de sportbond is voorgedragen.

Gezien de voorgeschiedenis (STSKA is een lange tijd geen lid van de bond geweest, en heeft zich later met slechts één lid aangemeld) is het lastig vast te

stellen in hoeverre de ervaringen van de bond met de persoon B. de doorslag hebben gegeven, dan wel of er daadwerkelijk sprake is van discriminatie van allochtone 'kandidaten'. Ontegenzeggelijk heeft de gang van zaken rond de kandidaatstelling voor de Sportraad bij B. het gevoel van discriminatie aangewakkerd. Dit alleen al zou voor de TBN aanleiding moeten vormen om te proberen dit gevoel weg te nemen, en te zoeken naar allochtone, Amsterdamse kandidaten voor de Amsterdamse Sportraad. Gezien het gemeentelijk voorkeursbeleid zou de Sportraad hierbij een actievere rol moeten spelen.

2.1.6 Conclusies

- Kandidaat-leden van de Sportraad worden in eerste instantie door de sportbonden geselecteerd. Deze bonden *hoeven* zich niet te laten voorstaan op een voorkeursbeleid zoals de gemeente Amsterdam dit voert. In principe geldt voor de sportbond een betrouwbare vertegenwoordiging (in de praktijk: bewezen bestuurskwaliteiten) waarbij de bondsbelangen zoveel mogelijk behartigd worden. De Sportraad laat derhalve het initiatief tot selectie en voordracht aan de bonden.
- De gemeentelijke verordening op de Amsterdamse Sportraad biedt in de praktijk onvoldoende sturingsmogelijkheden om een evenredige vertegenwoordiging van (o.a.) allochtonen in de Amsterdamse Sportraad te bewerkstelligen.
- De communicatie tussen de bond, de kandidaat en de Sportraad heeft de kandidaat niet het vertrouwen gegeven dat hij beschouwd werd als een serieuze kandidaat. Er is bijvoorbeeld geen 'drie-partijen-overleg' geweest tussen TBN, Sportraad en kandidaten.
- De selectie van kandidaten heeft niet het karakter van een 'open sollicitatie', maar heeft meer weg van een gesloten recruiteringssysteem van 'zittend' kader. Dit belemmert bij voorbaat de kansen van potentiële allochtone kandidaten.
- Voor een tak van sport die (zeker in Amsterdam) een oververtegenwoordiging kent van allochtone beoefenaren, is uiteindelijk door de Gemeenteraad een vertegenwoordiger voor de taekwondo-sport in de Sportraad benoemd die weliswaar formeel aan de criteria voldoet, maar die niet past in het profiel zoals dat gewenst is binnen het gemeentelijk voorkeursbeleid.

2.2 Case 'Huisvesting voetbalvereniging Al Achbal'

Deze case handelt over de vraag of, en zo ja op welke wijze rassendiscriminatie van invloed is geweest op het besluit van de deelraad van Bos en Lommer over de huisvesting van de Marokkaanse voetbalvereniging Al Achbal.

2.2.1 Case-beschrijving

Al Achbal is een Marokkaanse voetbalvereniging die begin 1986 is opgericht. Statutair brengt de vereniging voor het aangaan van een lidmaatschap geen beperking aan naar nationaliteit. Wanneer Al Achbal ruim vier jaar bestaat, heeft zij 60 spelende en 50 niet-spelende leden. Als onderhuurder bespeelt zij een veld van voetbalvereniging SDW op sportpark Spieringhorn in stadsdeel Geuzenveld/Slotermeer. Daarbij maakt Al Achbal ook gebruik van de trainingsvelden, kleedkamers en kantine van de Amsterdamse club. De inkomsten uit de kantine vloeien naar de eigenaar: SDW. De sportprestaties van Al Achbal mogen er zijn. In korte tijd is het eerste elftal (waarin ook Turken spelen) opgeklommen naar de tweede klasse van de Amsterdamse Voetbal Bond (AVB). Ook de overige elftallen werken zich omhoog. Het junioren-elftal speelt zelfs op het hoogste niveau.

De leden van Al Achbal zijn voornamelijk jongeren van 8 tot 26 jaar, merendeels van Marokkaanse afkomst. Sommigen volgen het basis- of voortgezet onderwijs; het gros behoort tot de categorie schoolverlaters en langdurig werklozen. Het gaat hier in de meeste gevallen om de veel beschreven tweede generatie migranten, ook wel 'tussengeneratie' genoemd. Dit zijn jongeren die, op weg naar volwassenheid, met één been in de Marokkaanse en met het andere in de Nederlandse cultuur staan. Zij zijn vaak in het kader van de gezinshereniging op jonge leeftijd naar Nederland gekomen. Uit onderzoek komt het beeld naar voren dat zij (te) kampen (krijgen) met maatschappelijke achterstand en identiteitsproblemen, soms met criminele bendevoering, drugsverslaving en sociaal isolement. Hun opleiding is laag, hun beroepsperspectieven zijn gering. Gemeenschappelijke noemer voor het grootste deel van deze opgroeiende jongeren is het collectieve gevoel dat zij nergens echt bij horen. Eén van de pijlers van het jeugdbeleid van de overheid is daarom het versterken van de binding tussen jeugd en samenleving. Risicjongeren, waaronder ook de allochtone jeugd, krijgen hierbinnen bijzondere aandacht.

Al Achbal is weliswaar een sportvereniging, maar geeft zelf aan dat het verenigingsprogramma verder reikt dan alleen een balletje trappen. Men streeft er naar om de vrije tijd van jongeren op zinvolle wijze te structureren door middel van het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten. Hieronder rekent zij voetbal, muziek, film, spelletjes doen en (andere) culturele en recreatieve activiteiten.

De nadruk wordt speciaal gelegd op voorlichting en groepscohesie. Het beleven van de eigen, Marokkaanse, cultuur heeft een speciale, bindende functie voor deze 'verloren' generatie. De vertrouwdheid binnen de eigen groep is tevens een mogelijkheid tot het vergemakkelijken van de opvang van nieuwe immigranten uit Marokko. Min of meer gevestigde Marokkanen van Al Achbal kunnen in een ontspannen club-omgeving nieuwkomers de weg wijzen in de ingewikkelde Westerse samenleving. Sociaal-culturele en educatieve activiteiten en sport gaan hier hand in

hand.

De meeste allochtone sportverenigingen zijn relatief jonge verenigingen die veelal noodgedwongen een accommodatie in onderhuur krijgen van een veel langer bestaande autochtone vereniging. Tussen de circa 200 Amsterdamse voetbalverenigingen bevinden zich vier Marokkaanse clubs. Allochtone voetbalclubs huren in die gevallen meestal (gedeeltelijk) één, soms twee velden van Nederlandse verenigingen die al kunnen bogen op een lange staat van dienst. Waar autochtone verenigingen voor hun accommodatie grotendeels afhankelijk zijn van zichzelf en de gemeentelijke overheid, zijn allochtone sportgroepen dat van hun grote broers: de Nederlandse sportverenigingen. Die hebben in vooral de laatste dertig jaar een enorme vooruitgang geboekt. Niet alleen sportief, maar evenzeer op het gebied van accommodatie, beheer, kader en verenigingscultuur is het Nederlandse verenigingsleven uitgegroeid tot een omvangrijk semi-professioneel vrijetijd domein. Dit domein wordt in stand gehouden door bonden, verenigingen en sportraden die niet alleen zorg dragen voor nieuwe aanwas door recrutering, maar er ook op toezien dat het profiel van de sportverenigingen gehandhaafd blijft. Hierin worden zij (financieel) ondersteund door de gemeentelijke overheid, en in bescheiden mate ook de Rijksoverheid. Ook nieuwe sporters moeten voldoen aan de huidige hoge standaard van functioneren van sportverenigingen. Deze standaard kan worden gekenschetst als relatief professioneel en specialistisch: zowel op sporttechnisch als bestuurlijk gebied. Goede sportinstructie, regelmatig onderhoud van accommodatie en continu verenigingsbestuur vormen tegenwoordig basisvoorwaarden voor het voortbestaan van gezonde sportverenigingen. Vergeten wordt weleens dat deze taken een hoog kennis- en ervaringsniveau vereisen. Van nieuwkomers wordt evenzeer de inzet van dergelijke vaardigheden verwacht.

In het land van herkomst worden deze vaardigheden nauwelijks opgedaan. Een verenigingscultuur zoals Nederland die kent, bestaat eenvoudigweg niet in Marokko. Dit verklaart gedeeltelijk de moeizame weg naar integratie van nieuwkomers in de Nederlandse sportwereld. Binnen eigen verenigingen, waarvan Al Achbal er één is, verloopt integratie niet zo zeer eenvoudiger, als wel meer vertrouwd en met meer trots en voldoening voor zelf geleverde inspanningen.

Net als bij Nederlandse verenigingen, staan ook bij Al Achbal autonomie en groei hoog in het vaandel. Afhankelijkheid van andere organisaties (zoals van de overheid, de bond en van andere verenigingen) is onontkoombaar, maar wordt zoveel mogelijk beperkt.

2.2.1.1 1990

Tegen het einde van 1990 is het bestuur van Al Achbal de mening toegedaan dat onderhuur bij SDW remmend werkt op de continuïteit van de club. Door gebrek aan gebruiksmogelijkheden van de velden op het SDW-terrein staan drie jeugdelftallen op de wachtlijst. Dit is opmerkelijk omdat de gemeente Amsterdam juist streeft naar optimalisering van het gebruik van sportvelden. Dit beleid wordt ingegeven door een eerder geconstateerde onderbezetting van sportvelden, waar de meeste andere grote steden ook mee te kampen hebben. Een gevolg van de hieruit voortgekomen 'optimalisering van het gebruik van sportvelden' is niet alleen het opheffen en herbestemmen van sportvelden, maar ook het fuseren van noodlijdende verenigingen en het onderbrengen van verschillende takken van sport op sportcomplexen. Hoewel de meeste voetbalverenigingen lijden onder een gestaag afnemend ledental, stijgt de populariteit van voetbal onder migranten. Hiervan heeft ook Al Achbal profijt.

In het jaar van oprichting heeft Al Achbal een startsubsidie ontvangen van de gemeente Amsterdam. Dit subsidie is verstrekt in het kader van het tweesporen-beleid voor sport waarin zowel gestreefd wordt naar integratie van nieuwkomers in de Nederlandse sportwereld, als naar het aanreiken van mogelijkheden tot het vestigen van eigen, allochtone sportgroepen. Hoewel deze beleidslijn zowel rekening houdt met de georganiseerde (Nederlandse) sport als met specifieke sportvoorkeuren van sommige migranten, worden spanningen tussen beide opties meer in de hand gewerkt dan opgelost. Het is namelijk gebleken dat segregatie en assimilatie niet zelden conflicterend op elkaar inwerken. Misschien dat hierdoor de laatste jaren de nadruk in het sportbeleid steeds meer is komen te liggen bij integratie van migranten in Nederlandse verenigingen. Ook Al Achbal en de verenigingen en overheidsinstellingen waarmee zij te maken heeft gekregen in de onderhavige *case* zijn geconfronteerd met de fricties tussen sporten in eigen kring en assimilatie in de Nederlandse sportcultuur. Dit komt op meerdere niveaus tot uiting.

Allereerst wordt het beleven van de Marokkaanse wijze van vereniging bemoeilijkt door het ontbreken van een eigen clubhuis. Hoewel SDW haar kantine ook ter beschikking stelt aan de leden van Al Achbal, komt de verenigingsgedachte van de Marokkaanse club toch niet tot volledige ontplooiing. Dit hangt samen met de sterk afwijkende verenigingscultuur van Al Achbal ten opzichte van SDW. Het bestuur van Al Achbal ziet zich hierdoor belemmerd om haar nevendoelstellingen na te komen. Zij schrijft in haar brief aan de wethouder voor de sport van de gemeente Amsterdam, dd. 28 oktober 1990):

"Er is gedurende ons 5-jarige bestaan niet of nauwelijks rekening gehouden met onze culturele achtergronden ondanks dat wij zeer goede contacten met elkaar hebben. Bijvoorbeeld het verkrijgen van een broodje vlees zonder varkensvlees, het beluisteren van een stukje muziek van eigen bodem of het gebruik maken van de kantine voor andere activiteiten. Om deze reden dan ook vertonen onze leden weinig neigingen om zich onder de autochtone Nederlandse medevoetballers te mengen."

Omdat leden van Al Achbal zich onvoldoende thuis voelen in de kantine van SDW, wordt het verenigingsnieuws en het informeel contact verplaatst naar andere, niet-sportieve locaties zoals het koffiehuis. Vooral jeugdleden, maar ook sommige senioren die de koffiehuisen niet bezoeken bellen de bestuursleden op om op de hoogte te worden gebracht van speeltijd en activiteitenprogramma's. Dit is een wijze van communicatie die in Nederland tijdens de opkomst van de moderne sportbeoefening nog gewoon was, maar thans ouderwets en uitermate amateuristisch aandoet.

Gebrek aan speelvelden bij SDW en gemis aan een eigen clubhuis en informatiepunt heeft het principe van het recht van de sterkste (in dit geval SDW) bevorderd. Al Achbal is er noodgedwongen toe overgegaan om de jeugdspelers die op de wachtlijst hebben gestaan, door te verwijzen naar SDW. De Marokkaanse club meldt hierover dat SDW deze nieuwe aanwas heeft afgedwongen, omdat een groter Al Achbal volgens hen zou leiden tot 'ongezonde concurrentie tussen onze verenigingen'. Ruimtegebrek blijkt dus niet het meest nijpende probleem te zijn.

Een tweede aspect van de spanning tussen integratie en segregatie is gelegen in de afhankelijkheid van de nieuwkomer van de gevestigde. Waar met de overheid nog onderhandeld kan worden, is dit nauwelijks het geval in de relatie tussen allochtone clubs en gevestigde verenigingen. Hier is eerder sprake van een bevelshuishouding.

Tijden voor training, vergaderingen of sociaal-culturele en educatieve activiteiten worden niet in onderling overleg besproken, maar eenzijdig opgelegd. De kantine die wordt geëxploiteerd door SDW is volledig afgestemd op de noden en behoeften van haar eigen leden. Hierbinnen is het opbouwen van een eigen verenigings-identiteit van Al Achbal een hachelijke onderneming. Niet alleen leden vervreemden op deze wijze van hun eigen club, ook ouders van jeugdleden, vrijwilligers of potentiële nieuwe leden zullen zich eerder afvragen wat zij terug krijgen voor hun lidmaatschap of steun aan de vereniging. Juist de emancipatoire doelstellingen van de club kunnen hierdoor niet optimaal worden benut. Ook een gezonde financiële huishouding van een voetbalclub is moeilijk te bereiken zonder inkomsten uit de kantine-exploitatie.

Van de tweede generatie migranten wordt veelal gezegd dat zij ontworteld is: aan welke identiteit ontleent zij haar zekerheden nog? Waar hun ouders zich nog hebben genesteld in het koesteren van de cultuur van het land van herkomst, gaan de jongeren de vrijheid en verlokkelingen van de Westerse maatschappij niet uit de weg. Ook het bestuur van Al Achbal stelt die vraag over vrijheid en gebondenheid van jonge allochtonen in de brief aan de wethouder voor de sport. Hierbij wordt het WRR-rapport uitvoerig geciteerd waarin onder meer de volgende passage veelzeggend is:

"Integratie kan pas slagen als de samenleving in gelijke mate open staat voor migranten en autochtonen. Emancipatie in eigen kring en mogelijkheden tot eigen culturele ontwikkeling vormen een onlosmakelijk onderdeel van een goed integratiebeleid, om de volledige en gelijkwaardige participatie van migranten te kunnen realiseren. (...) Versterking van de eigen sociale infrastructuur verhoogt ook de weerbaarheid van de groep tegen anti-democratische krachten in de samenleving."

Met deze uitspraak volgt de regering niet de gemakkelijkste weg, namelijk die van het eenzijdig opleggen van de Westerse rechten en plichten, normen en waarden aan nieuwkomers. De overheid biedt nieuwkomers hiermee juist mogelijkheden om de cultuur van het land dat zij juist hebben verlaten hier, in het land waar zij zich vestigen, opnieuw te beleven.

Op basis van de door Al Achbal onderkende accommodatieproblematiek die negatieve gevolgen zou hebben voor de ontwikkeling van de allochtone vereniging, doet zij de volgende voorstellen:

- bij verhuizing van FC Sloterplas: overname van de kantine van Sloterplas op sportpark Spieringhorn. Dit sportpark, waar Al Achbal haar wedstrijden reeds speelt, wordt door het bestuur als een goede locatie beschouwd aangezien het leeuwedeel van haar leden woonachtig is in stadsdeel Bos en Lommer;³
- het van gemeentewege beschikbaar stellen van een financiële bijdrage voor de financiering van de eigen accommodatie. Exploitatie van de eigen accommodatie zou vervolgens door de inkomsten uit de kantine-omzet kostendekkend zijn (een begroting voor seizoen 1990-1991 is bijgevoegd).

Bij de brief van Al Achbal aan voornoemde wethouder is een brief toegevoegd van SDW aan de voorzitter van Al Achbal, de heer E.H.A.. Hierin maakt SDW melding van het feit dat zij geen mogelijkheid ziet om Al Achbal meer ruimte te bie-

---

³ Deze optie is achteraf niet reëel gebleken. FC Sloterplas, dat thans uitkomt onder de naam 'De Zwarte Schapen' had toen deze discussie speelde een financiële schuld opgebouwd. Er is uiteindelijk een betalingsregeling getroffen met FC Sloterplas. Omdat de club zijn financiële verplichtingen is nagekomen, speelt De Zwarte Schapen nog steeds op hetzelfde complex. Daardoor is het voorstel van Al Achbal niet haalbaar gebleken.

den dan zij nu heeft, namelijk voor drie zondagteams. Dit zou verband houden met het aantal zondagteams van SDW en de daarvoor benodigde velden.

Drie maanden later ontvangt het bestuur van Al Achbal schriftelijk antwoord van de wethouder voor sport en recreatie. De wethouder acht de wens van Al Achbal om als vereniging te kunnen beschikken over een eigen clubgebouw 'redelijk'. Daartoe dient de club allereerst contact op te nemen met de AVB ten einde na te gaan waar Al Achbal het beste zou kunnen worden gehuisvest. Hiervoor is eveneens samenwerking met het stadsdeel nodig. Ook voor de financiële regelingen (de zogenaamde 1/3-regeling) is Al Achbal aangewezen op de bijstand die deze instellingen kunnen leveren. Hulp bij het volgen van de procedures kan geboden worden door de sportconsulent en de sportopbouwwerker die beiden gedetacheerd zijn bij de Amsterdamse Sportraad. Een gemeentelijke financiële vergoeding voor de (ver)bouw van een clubhuis buiten de gebruikelijke 1/3-regeling wordt niet verstrekt.

2.2.1.2 1991

In januari 1991 neemt de Amsterdamse Sportraad contact op met stadsdeel Bos en Lommer, afdeling Sport en Welzijn. In de brief maakt de sportraad melding van de problematiek die Al Achbal eerder aan de wethouder voorlegde. Daarnaast verzoekt de sportraad het stadsdeel om een haalbaarheidsonderzoek in te stellen naar de mogelijkheden voor vestiging van Al Achbal op sportpark Jan van Galen per start van het seizoen 1991/1992. De sportraad biedt aan hierbij een ondersteunende rol te spelen. Sportpark Jan van Galen geeft volgens de sportraad voldoende ruimte om te voorzien in de wens van Al Achbal voor "zelfstandige huisvesting met goede ontplooiingsmogelijkheden". Deze ruimte is bepaald op basis van "de huidige en eerdere bespelingscijfers".

Het blijft enkele maanden stil totdat Al Achbal uit eigen beweging contact zoekt met de stadsdeelbesturen van Bos en Lommer, Geuzenveld/Slotermeer, De Baarsjes en Westerpark. In de standaardbrief aan de DB's van deze stadsdelen waaruit haar leden afkomstig zijn (dd. 28 mei 1991), doet het bestuur van Al Achbal een verzoek tot ondersteuning in het kader van Sociale Vernieuwing om een eigen accommodatie op sportpark Jan van Galen te realiseren. Dit verzoek wordt volgens Al Achbal ingegeven "door het stadsdeel Bos en Lommer om in de kosten van het accommodatieproject voor sportvereniging Al Achbal te participeren". Inmiddels is de club verder gegroeid naar 145 leden. Vijf elftallen nemen deel aan de competitie, waaronder twee junioren-elftallen. In een uitvoerige projectbeschrijving maakt het bestuur van de club melding van het belang van allochtone 'herkenbare' verenigingen voor moeilijk bereikbare jongeren waardoor grotere participatie in maatschappelijke verbanden, terugdringen van verveling, vervullen van behoefte aan spanning en voorkomen van negatief groepsgedrag binnen handbereik zouden komen te liggen. Volgens Al Achbal zijn er (...)

"weinig leden van de Marokkaanse doelgroep die gebruik maken de algemene sportverenigingen. Dat wordt veroorzaakt door enerzijds onbekendheid en anderzijds discriminatie. (...) In Nederland wordt een beroep gedaan op de individualiteit en gestreefd naar een relatie met jongeren waarin zij zichzelf kunnen vormen, terwijl de Marokkaanse jongeren van huis uit meer een gezagsverhouding ervaren die meer collectieve waarden over wil dragen."

Al Achbal staat ten aanzien van het bereiken en begeleiden van deze jongeren niet alleen. Zij geeft aan contacten te intensiveren en onderhouden met de Marokkaanse vereniging Fath en andere Marokkaanse en Turkse verenigingen. Centraal staat het

leren participeren in een teamsport in clubverband. Sporten in eigen kring is geen doel op zichzelf: jongeren kunnen desgewenst doorstromen naar autochtone of multi-culturele verenigingen zoals al gebeurt. Omgekeerd is Al Achbal geen exclusief Marokkaanse vereniging. Enkele leden zijn van Nederlandse of Turkse komaf. Expliciet stelt de club: *"Wij streven om in de toekomst meer leden van meer nationaliteiten bij elkaar te hebben."* Daarnaast wil Al Achbal de betrokkenheid van jongeren bij hun ouders en omgekeerd, van ouders bij hun kinderen, vergroten door middel van het stimuleren van vrijwilligerswerk onder ouders als scheidsrechter, jeugdleider of begeleider.

Eind juli belegt de Amsterdamse Sportraad een bijeenkomst voor vertegenwoordigers van de verschillende stadsdelen. Een maand later deelt de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) Afdeling Amsterdam mee dat zij op de hoogte is van de accommodatieproblematiek van Al Achbal. Nogmaals wordt gemeld dat vooral de *"huidige bewoners (VVA Spartaan en sv Pirates) als eerste hierbij moeten worden betrokken"*. In deze brief aan de deelraad van Bos en Lommer stelt de Amsterdamse afdeling van de bond *"één voetbalveld hier eventueel voor te bestemmen."*

In november laat de sectie Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam een schrijven uitgaan naar het bestuur van Al Achbal waarin staat dat zij (NB: dus niet stadsdeel Bos en Lommer dat van de sportraad het verzoek kreeg om een haalbaarheidsonderzoek in te stellen!) zal nagaan welke speelruimte aanwezig is op het sportpark Jan van Galen bij de vereniging VVA Spartaan. Verder zal worden nagegaan welke mogelijkheden de 1/3-regeling biedt voor de financiering van een clubhuis.

Op 10 december wordt het concept-voorstel 'Voorzieningen voor de Marokkaanse voetbalvereniging Al Achbal' door de stadsdeelraad van Bos en Lommer behandeld. Het DB van het stadsdeel stelt de Raad voor:

"om het voetbalveld naast de sporthal Jan van Galen aan Al Achbal voor bespeeling ter beschikking te stellen. Voor de sporthal kan dan een eenvoudig clubhuis met was- en kleedruimtes worden gerealiseerd."

Het DB geeft aan dat Al Achbal bij SDW slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden heeft terwijl 41 aspiranten op de wachtlijst staan. De toekomstige groei zal niet zodanig zijn dat meer dan één veld nodig is. Weliswaar worden veel autochtone verenigingen, waaronder SDW en VVA Spartaan vooral in de jongste leeftijdscategorieën steeds meer multi-cultureel, toch blijft de behoefte om te sporten binnen etnische gelederen bestaan: dit zou een kwestie van 'smaak' zijn. Van VVA Spartaan wordt niet verwacht dat zij veel voelt voor het afstaan van een veld. Gezamenlijk gebruik van kleedruimte heeft niet de voorkeur van Al Achbal. Het plaatsen van een noodvoorziening van ca. 100 m² en het afschermen van het speelveld kost ongeveer f 200.000,-. Bij het voorstel tot het verhuizen van Al Achbal naar sportpark Jan van Galen spelen de volgende overwegingen een rol:

- in stadsdeel Bos en Lommer wonen naar verhouding veel Marokkanen;
- vooral de jongere Marokkanen kampen met meervoudige achterstanden zoals op de terreinen van onderwijs, werk, sociale contacten en gezondheid;
- kinderen en jongeren uit migrantenfamilies nemen eerder aan georganiseerde sport deel waardoor de vrije tijd zinvol doorgebracht kan worden;
- lidmaatschap van Al Achbal creëert voor derden een 'vindplaats' van allochtone jongeren;
- het deelnemen aan sport zou vandalisme en zwerfgedrag tegengaan

- besparingen oplevert;
- alloctonen doen in verenigingsverband organisatorische vaardigheden op.

Bovendien voorziet een eigen clubhuis in de behoefte van Al Achbal om de eigen sfeer daadwerkelijk te genieten. Tenslotte nemen de financiële mogelijkheden toe wanneer een eigen kantine draaiende gehouden wordt.

Het voorstel van het DB is helder, maar wat zijn de mogelijkheden tot de voorgestelde verhuizing? Zowel de sportraad als de AVB zijn niet volstrekt helder in hun opstelling (p.2). Zij stellen op basis van de geldende bespelingsnormen vast dat VVA Spartaan voldoende heeft aan drie velden, waardoor één veld vrij is. Omdat de sporthal Jan van Galen in de toekomst gerenoveerd zal worden, is gekozen voor een tijdelijke noodvoorziening voor Al Achbal. Later kunnen zij dan gebruik maken van een deel van een nieuwe grote kantine. De financiering van het tijdelijke clubgebouw blijft nog onduidelijk. De gemeente zou bereid zijn een eenmalige bijdrage van f 50.000,- te leveren. Stadsdeel De Baarsjes beraadt zich over het beschikbaar stellen van f 20.000,-. Al Achbal heeft aangegeven in staat te zijn om jaarlijks f 20.000,- op te brengen voor het voldoen van veldhuur, opstal en energiekosten. De bijdrage van stadsdeel Bos en Lommer blijft in het ongewisse, evenals het eigenaarschap van de opstal. Dit laatste wordt op twee manieren uitgewerkt:

- het stadsdeel plaatst het clubgebouw, en verhuurt dit aan Al Achbal;
- het stadsdeel stelt grond en subsidie ter beschikking en Al Achbal realiseert de voorziening zelfstandig (raming is dan f 140.000,-);

Een laatste optie is het huren van een tijdelijk clubgebouw waarbij stadsdeel en vereniging samen bekijken welke opstal voor dit doel het meest geschikt is.

Op basis van deze overwegingen legt het DB de stadsdeelraad een stappenplan voor:

- 1 Sportraad, AVB, VVA Spartaan en stadsdeel Bos en Lommer bepalen in onderling overleg of het vierde veld 'vrij' is. Als dit het geval is dan volgt 2;
- 2 Wanneer Al Achbal zich vastlegt tot het bespelen van dit ene veld voor een periode van ten minste drie jaar dan volgt 3;
- 3 Op basis van een vast te stellen huursom wordt door het stadsdeel ruimte ter beschikking gesteld waarop Al Achbal een tijdelijk clubgebouw kan plaatsen voor de Jan van Galenhal. Het stadsdeel stelt hiervoor f 108.000,- beschikbaar. De overige kosten kunnen door de Centrale Stad worden gedekt of op de kapitaalmarkt worden geleend;
- 4 Het stadsdeel sluit een contract voor drie jaar af met VVA Spartaan over de bespeling van de andere drie velden.

Binnen een termijn van drie jaar (dus vóór 1 augustus 1995) moet de renovatie van de sporthal gereed zijn waardoor Al Achbal in staat wordt gesteld een deel van deze voorziening in gebruik te nemen. Daarnaast kan in deze periode worden beoordeeld hoe Al Achbal zich ontwikkelt.

2.2.1.3 1992

De stadsdeelraad is op 8 januari 1992 accoord gegaan met bovenstaande voordracht. Voor die tijd heeft het stadsdeelbestuur nog kennis kunnen nemen van het advies van de Amsterdamse Sportraad over de huisvesting van Al Achbal. In de brief van 13 december 1991 aan het stadsdeelbestuur van Bos en Lommer schetst de sportraad toekomstige problemen die zij voorziet als gevolg van het onderbrengen van de Marokkaanse club op sportpark Jan van Galen, namelijk:

- wanneer het aantal leden van VVA Spartaan toeneemt zoals deze club zelf voorspelt;
- wanneer Al Achbal, zoals zij zelf verwacht, groeit;
- wanneer het gezamenlijk gebruik van de kleedaccommodatie niet conform vooraf gemaakte afspraken plaatsvindt;
- bij intensivering van het gebruik van het sportpark vanwege de sociaal-culturele functies die Al Achbal nastreeft.

In tegenstelling tot de door de sportraad verwachte toenemende druk op de velden bij de komst van Al Achbal, ziet de bespelings situatie op sportpark Spieringhorn er meer rooskleurig uit. SDW is wat geslonken zodat het aantal teams van Al Achbal dat op zondag speelt kan stijgen met twee, en op zaterdag eveneens met enkele elftallen. Het gebruik van de SDW-kantine geeft echter problemen voor Al Achbal. Daarvoor heeft de sportraad begrip.

In haar analyse van het sportpark Jan van Galen gaat de sportraad wat dieper in op de verenigingen die hier zijn ondergebracht: VVA Spartaan, honk- en softbalvereniging De Pirates en (als onderhuurder) De Boekaniers. VVA Spartaan is een fusievereniging die is ontstaan uit de verenigingen VVA en De Spartaan. Deze laatste, meer dan negentig jaar oude club is vrij recent verhuisd van sportpark De Eendracht naar sportpark Jan van Galen in het kader van de herstructurering van sportvelden. Het sportpark Jan van Galen bestaat uit vier wedstrijd velden voor voetbal en een trainingsveld. Het aantal elftallen van VVA Spartaan is de laatste jaren "redelijk stabiel". Thans heeft de club (omgerekend) 23 normteams waarvoor, gelet op de gemeentelijke norm van 8,5 normteam per weekend per veld, drie wedstrijd velden nodig zijn. Het trainingsveld verhoudt zich volgens de gemeentelijke normering precies goed tot het aantal aanwezige wedstrijd velden. VVA Spartaan heeft een eigen clubgebouw en heeft de kleedkamers tegen een symbolisch bedrag van het stadsdeel overgenomen. Aangezien deze voorzieningen in slechte staat van onderhoud verkeerden, heeft VVA Spartaan zich bereid verklaard de kleed- en doucheruimten grondig te renoveren. Deze verbouwing wordt uit eigen middelen gefinancierd. De vereniging verwacht hiermee een toename van het aantal spelende leden te bereiken.

De Pirates, in 1992 nog honkbalkampioen van Nederland, speelt gedurende de maanden april-oktober op een veld dat niet aan de landelijke normen voldoet. De club heeft in 1990 30 normteams. Afgezet tegen de gemeentelijke normen voor honk- (1 veld voor 7 normteams) en softbal (1 veld voor 6 normteams) is er per saldo een tekort van zowel een honk- als softbalveld op het sportpark.

De sportraad adviseert om de honk- en softbalmogelijkheden te verbreden door de gehele westzijde (waaronder de trainingsstrook voor de voetballers) van het park te bestemmen voor de zomersporten. Tevens zou de accommodatie moeten worden aangepast aan de eisen die de nationale bond hanteert voor de top. Dit heeft tot gevolg dat voor het voetbal vier velden resteren waarop ook getraind moet worden. Dit is slechts mogelijk door bij één veld het natuurgras te vervangen door kunstgras waardoor de bespelingsintensiteit toeneemt.

Over de komst van Al Achbal merkt de sportraad ten slotte op dat "daarmee de door VVA Spartaan verwachte ontwikkeling wordt geblokkeerd". Die mogelijkheden zijn voor Al Achbal op zondag eveneens beperkt, zeker in vergelijking met de ruimte op sportpark Spieringhorn. (Voor de zaterdag zijn die mogelijkheden gelijk op beide parken.) Voor het medegebruik van kleedkamers is toestemming vereist van de huidige eigenaar: VVA Spartaan.

Ondanks de door de sportraad beschreven problemen, knelpunten en (on)mogelijkheden bij huisvesting van Al Achbal op het sportpark Jan van Galen, is de stadsdeelraad accoord gegaan met het voorstel van het DB. Het stadsdeel laat vervolgens direct een brief uitgaan naar de Amsterdamse Sportraad om een vergadering te beleggen over 'de eerste stap': is het vierde veld nu wel of niet vrij?

Tijdens de vergadering worden de standpunten van de betrokkenen geïnventariseerd.

De KNVB/afdeling Amsterdam geeft aan dat er één veld in beginsel onbespeeld blijft, maar realiseert zich ook dat VVA Spartaan de onderbepeling weer ongedaan kan maken.

De voorzitter van VVA Spartaan vindt dat zijn vereniging te laat bij de onderhandelingen is betrokken. Juist nu de club zes ton investeert in haar toekomst, wordt zij geconfronteerd met een nieuwkomer op het park. De investering moet gedekt worden uit de hierdoor verwachte ledenaanwas en stijgende kantine-baten. Dat wordt bemoeilijkt als een nieuwe vereniging die plaats inneemt. Die beperkte groeimogelijkheden voorziet VVA Spartaan ook voor Al Achbal bij vestiging op het park. Tenslotte plaatst de voorzitter vraagtekens bij het hanteren van een voorkeursbeleid voor een categorale vereniging. VVA Spartaan voert een actief beleid dat gericht is op integratie. Het aantal aangesloten allochtone leden bedraagt 50% van het totaal, en neemt nog steeds toe. Waarom wordt dat niet met subsidie gehonoreerd?

Ook de tot nu toe buiten de discussie gehouden Stichting Sportpark Jan van Galen (SSJG) die als beheerstichting en hoofdhurder van de gemeente zorg draagt voor de exploitatie van het park, geeft een standpunt weer. De stichting is van oordeel dat het sportpark niet aan meer dan de huidige participanten moet worden opgedeeld. De frictie bij de overgangen tussen de zomer- en wintersporten levert moeilijkheden op bij het gebruik van het trainingsveld. Deze zouden alleen maar toenemen bij de komst van een nieuwe participant. Daarnaast wordt het standpunt van VVA Spartaan onderschreven dat de investering in de kleedaccommodatie onrendabel wordt door beperkte groeimogelijkheden.

In tegenstelling tot VVA Spartaan, de AVB en SSJG, neigt de Amsterdamse Sportraad meer naar het oplossen van 'het verdeelprobleem' door het beter benutten van het vierde veld dat al drie jaar onderbezet is. Al Achbal wordt gezien als een allochtone vereniging met een sociale functie die terecht in haar toekomst investeert.

Stadsdeel Bos en Lommer benadrukt de waarde van een eigen clubhuis, naast het bespelen van een veld als fundamenteel voor het beleven en uitdragen van de eigen identiteit van de club. Bovendien kan dit een preventieve werking hebben op doel-loosheid en vandalisme onder Marokkaanse jongeren, en worden door een intensieve verenigingsexploitatie eerder bestuurlijke en organisatorische vaardigheden ontwikkeld.

Na de discussie over 'het vierde veld' wordt geconcludeerd dat VVA Spartaan dit veld thans niet nodig heeft. Met het oog op mogelijke groei wordt gewezen op de ruimte die er op zaterdag nog is. Ook op zondag is er bij drie velden nog ruimte voor twee extra elftallen. Hier is VVA Spartaan het niet mee eens: met drie velden zijn de groeimogelijkheden, in samenhang met de renovatie van de kleedkamers, gering. De voorzitter stelt het stadsdeel voor om voor Al Achbal te zoeken naar mogelijkheden tot vestiging op andere sportcomplexen.

Op de twijfels die VVA Spartaan heeft over de haalbaarheid van een eigen clubhuis voor Al Achbal en de verplichtingen die de vereniging hiermee aangaat, antwoordt de AVB dat zij dienaangaande alle vertrouwen heeft in de Marokkaanse club.

Het stadsdeel en de sportraad plaatst vraagtekens bij de groei die VVA Spartaan denkt te bereiken als gevolg van de fysieke verbeteringen die zij aanbrengt.

Kortom, men komt er niet uit en er wordt een nieuwe afspraak gemaakt.

De tweede bijeenkomst volgt een maand later, op 4 februari 1992. Als inzet dient een voorstel van het stadsdeel aan VVA Spartaan en SSJG waarin gepleit wordt voor:

- optimaal gebruik van het vierde veld door dit veld voor een periode van drie jaar ter beschikking te stellen aan Al Achbal. Wanneer VVA Spartaan dit veld onverhoeds toch nodig heeft, en dit met AVB en sportraad kan aantonen, wordt deze periode korter dan drie jaar. Als VVA Spartaan ook na drie jaar gezien het aantal leden geen aanspraak kan maken op het vierde veld, wordt Al Achbal definitieve bespeler;
- optimaal gebruik van de kleedruimte na de renovatie door een deel er van in onderhuur te geven aan Al Achbal. De baten hieruit komen ten gunste van de exploitatie van de opstallen van VVA Spartaan. Dit voorstel is afhankelijk van de bespeling van het vierde veld. Na de periode van drie jaar wordt de mogelijkheid en condities voor definitieve verhuur van kleedruimte onderzocht.

In dit voorstel staat de tijdelijkheid van de maatregelen centraal.

Tussen beide bijeenkomsten neemt De Pirates, tot dusverre niet betrokken bij de onderhandelingen, contact op met stadsdeel Bos en Lommer. Refererend aan een schrijven van de sportraad, geeft De Pirates de noodzaak aan tot uitbreiding van honk- en softbalmogelijkheden. Al enige tijd is De Pirates niet in staat om leden aan te nemen vanwege ruimtegebrek. Dit tekort aan velden is ook aangetoond in het gemeentelijke rapport *Optimalisering sportvelden 2e fase*. De club geeft aan naast een promotionele ook een integratie-functie te vervullen voor het stadsdeel. Dit gebeurt door genoemde oorzaak niet optimaal. Voorgesteld wordt het korfbal/trainingsveld te bestemmen als gecombineerd honk- en softbalveld. Het bestuur verzoekt het stadsdeel de kosten hiervoor mee te nemen bij de planvorming rond de mogelijke komst van Al Achbal.

Op 4 februari volgt het tweede gesprek tussen de betrokken partijen. Het voorstel van het stadsdeel wordt becommentarieerd.

SSJG merkt allereerst op dat uit informatie van Al Achbal blijkt dat slechts 10 jeugdleden woonachtig zijn in stadsdeel Bos en Lommer. Daarnaast betwijfelt hij de criminaliteitspreventieve functie van de club: zwerfjongeren worden niet door voetbalverenigingen bereikt, dus ook niet door Al Achbal. VVA Spartaan is in ledental gestagneerd omdat de kleedaccommodatie verloederd is. Wanneer drie verenigingen de velden zullen spelen worden zij alle drie in hun ontwikkeling geblokkeerd. Dit geldt in de sterkste mate voor de selecties. De SSJG verwacht dat VVA Spartaan wil voorkomen dat een derde vereniging zich op het sportpark zal vestigen door een fusiepartner te zoeken. Andere sportparken lenen zich veel beter voor vestiging van een nieuwe club.

Het stadsdeel geeft aan dat het ook haar wens is om Al Achbal aan een eigen accommodatie te helpen. Daarnaast moet het sportpark, ook in samenspraak met De Pirates, optimaal benut worden.

De voorzitter van VVA Spartaan stelt voor om deze vereniging twee seizoenen de tijd te geven (tot 1 augustus 1994) om zoveel nieuwe leden te werven dat ook het vierde veld volgens de gemeentelijke norm bespeeld wordt. Verhuur van de gerenoveerde kleedruimte is onbespreekbaar omdat VVA Spartaan in dat geval helemaal niet meer zou kunnen groeien. Zowel VVA Spartaan als SSJG zijn van mening dat zij pas laat op de hoogte zijn gebracht van de bespelingsproblematiek. Het stadsdeel ontkent dit.

De Amsterdamse Sportraad vindt de huidige bespeling van het sportpark onvoldoende, terwijl de toekomstige ontwikkelingen van de huidige bespelers nauwelijks voorspelbaar zijn. Daarom is het voorstel van het stadsdeel niet vrij van risico's. Toch moet er iets gebeuren, zowel in het verlengde van het optimaliseringsbeleid

als het tweesporenbeleid. Met het oog op deze laatste beleidslijn verdienen alloch-tone verenigingen speciale aandacht. De AVB gaat er van uit dat VVA Spartaan alles zal doen om tot ledengroei te komen.

Vervolgens ontstaat een discussie. Over Al Achbal, zelf niet vertegenwoordigd bij deze gesprekken wordt opgemerkt dat:

- er trainingsproblemen als gevolg van haar komst zullen ontstaan, met name tijdens de overgangen van winter- en zomerseizoen;
- er twijfels bestaan over zorgvuldig beheer van kleedruimtes bij gebruik door Al Achbal. Naast een deugdelijk huurcontract zou het stadsdeel met garanties moeten komen;
- zij tot nu toe altijd aan haar financiële verplichtingen heeft voldaan;
- zij van het vierde veld af zal moeten wanneer VVA Spartaan het weer nodig heeft: er is dus een 'omslagpunt'. Dit geeft onzekerheid voor Al Achbal. Voor beide verenigingen is het 'groeien tegen de verdrukking';
- zij nog geen contact heeft gehad met VVA Spartaan;

Het DB-lid voor Welzijn geeft aan dat het stadsdeelbestuur zich zal beraden over de bespeling van sportpark Jan van Galen en vervolgens tot een besluit zal komen. Omdat enerzijds VVA Spartaan zich niet kan verenigen met het voorstel van het stadsdeel dat tijdens het laatste gesprek centraal stond, en anderzijds het stadsdeel uit de impasse wil geraken, is besloten Al Achbal en VVA Spartaan met elkaar in contact te brengen op bestuurlijk niveau. Uit dit overleg zijn vier mogelijkheden naar voren gekomen die, voordat het stadsdeel een besluit zal nemen, nog eens kritisch door de besturen van Al Achbal en VVA Spartaan moeten worden bestudeerd. Deze mogelijkheden zijn:

- 1 verhuizing van Al Achbal naar een ander sportpark dan 'Jan van Galen';
- 2 een fusie tussen Al Achbal en VVA Spartaan;
- 3 onderbrengen van Al Achbal op sportpark Jan van Galen met eigen kantine en kleedruimte waarbij de Marokkaanse club alle aspirant-leden doorverwijst naar VVA Spartaan;
- 4 gedurende twee jaar afwachten van het huidige gebruik van sportpark Jan van Galen waarin VVA Spartaan kan aantonen dat zij alle velden nodig heeft.

De sportraad onderzoekt samen met de AVB de mogelijkheden voor Al Achbal om zich elders te vestigen. Aangezien hier ook kosten voor een eigen clubgebouw mee gemoeid zijn, vraagt de sportraad aan stadsdeel Bos en Lommer of zij hier, ongeacht in welk stadsdeel de club gaat spelen, een bijdrage in zal leveren. Hier volgt geen reactie op.

Het stadsdeel voert vervolgens twee maal een gesprek met de verenigingen Al Achbal en VVA Spartaan. In een rapportage aan het DB wordt gesteld dat uit die gesprekken naar voren is gekomen dat:

"indien Al Achbal vasthoudt aan haar wens tot bespeling van het sportpark Jan van Galen, een fusie (binnen te stellen voorwaarden en termijn) de enige reële mogelijkheid voor Al Achbal is om in Bos en Lommer te gaan voetballen".

De delegaties van beide verenigingen staan positief tegenover een fusie 'op termijn'. Hiertoe worden de volgende stappen voorgesteld:

- het vòdr 1 juni 1992 doen van een onderzoek naar de mogelijkheden tot een fusie door de AVB en de sportraad waarbij ook aandacht besteed moet worden aan gebruik van kantine. Daarbij moet worden uitgegaan van de gelijkwaardigheid van beide verenigingen. Vervolgens wordt het stadsdeel in juni 1992 hierover gerapporteerd;
- wanneer een fusie haalbaar is, het laten begeleiden van het fusieproces door

- sportraad en AVB aan de hand van een aantal voorwaarden, een stappenplan en tijdspad (voor ten hoogste twee jaar);
- het leveren van 'een bijdrage' door het stadsdeel gedurende het fusieproces;

Als een fusie niet haalbaar blijkt, zal het stadsdeel met Al Achbal nagaan welke bijdrage zij aan het voortbestaan van de club kan leveren. In de tussenliggende periode van (maximaal) twee jaar wenst Al Achbal wel te beschikken over een eigen kantine in stadsdeel Bos en Lommer. Deze mogelijkheid wordt door het stadsdeel onderzocht.

Na overleg met de sportraad heeft de KNVB/afdeling Amsterdam op 3 juni een gesprek met Al Achbal over de mogelijkheden tot een fusie met VVA Spartaan. Ook de sportraad is hierbij aanwezig. Daarnaast is een gesprek gevoerd met VVA Spartaan.

In het gesprek met de AVB en de sportraad heeft Al Achbal aangegeven weinig te voelen voor een fusie met VVA Spartaan. Hieraan liggen verschillende redenen ten grondslag, te weten:

- een aantal jongeren voetbalt bewust binnen Marokkaanse verenigingen uit onvrede met eerdere (negatieve) ervaringen met autochtone clubs. Bij fusie wordt een nieuwe drempel opgeworpen voor jongeren om lid te worden;
- VVA Spartaan en Al Achbal zijn geen gelijkwaardige fusiepartners ten aanzien van leeftijd, grootte, competitieniveau, identiteit en accommodatie;
- Al Achbal verliest haar identiteit en voorbeeldfunctie voor de Marokkaanse achterban;
- de huidige relaties tussen allochtone en autochtone verenigingen laten een fusie nog niet toe;
- de verschillen in taal, culturele en godsdienstige achtergrond tussen allochtone en autochtone verenigingen zijn tegenwoordig nog te groot om een fusie aan te gaan;
- de functie van opvang voor Marokkaanse jongeren zal verloren gaan bij een fusie met een autochtone vereniging.

Al Achbal wil in onderhuur bij VVA Spartaan onder voorwaarde dat de Marokkaanse club één of twee avonden per week de accommodatie ter beschikking heeft. Eind juni deelt de sportraad aan het DB van het stadsdeel mee dat:

"(...) door Al Achbal niet is aan te geven op welk moment een fusie bespreekbaar is voor de leden. VVA Spartaan daarentegen wil op elk moment met Al Achbal een gesprek aangaan dat gericht is op een fusie tussen beide verenigingen. Andere samenwerkingsvormen worden door VVA Spartaan op dit moment niet wenselijk geacht. Uitgangspunt voor de fusiebesprekingen is voor VVA Spartaan te komen tot een breder draagvlak voor de vereniging, met die restrictie dat de fusiepartner(s) de algemene doelstelling van de vereniging dient te accepteren en te respecteren."

Het 'open karakter' van VVA Spartaan wordt bevestigd door de afspiegeling die het ledenbestand geeft van de (mannelijke) bevolkingssamenstelling van Amsterdam in het algemeen, en Bos en Lommer in het bijzonder. Al Achbal is op dit moment nog niet toe aan een fusie om eerder genoemde redenen. Met name de behoefte aan zelforganisatie is manifest. Daarnaast speelt het sportieve prestige een rol van betekenis: de leden zijn trots op hun eerste elftal dat naar de 1e klasse van de AVB is gepromoveerd.

Het 'open karakter' van VVA Spartaan dat integratie zou bevorderen, wil niet zeggen dat ook iedereen zich hier thuis voelt. Onbedoeld kunnen 'eigen' verenigingsculturen drempels opwerpen voor andere groepen mensen, zoals

allochtone groepen. De gemeente Amsterdam signaleert een tendens waarbij allochtonen zich in toenemende mate aansluiten bij algemene sportverenigingen. Daarnaast blijft echter ook de behoefte onder allochtonen bestaan om zich te verenigen in categorale clubs. Het tweesporenbeleid wordt gelegitimeerd door het onderkennen en onderschrijven van die keuzemogelijkheid voor inwoners van Amsterdam. De sportraad geeft tevens aan dat de opvangfunctie zoals Al Achbal die vervult vooralsnog niet plaatsvindt binnen algemene verenigingen.

De Amsterdamse Sportraad concludeert uit de gesprekken die gevoerd zijn met beide verenigingen dat op *"dit moment van perspectiefvolle fusiebesprekingen geen sprake kan zijn. Het opstellen van een stappenplan dat binnen twee jaar moet leiden tot een fusie, achten wij daarom (...) evenmin haalbaar"*. Een pasklare oplossing is ook daarom niet haalbaar. VVA Spartaan beroept zich op een afspraak waarbij de club tot 1 augustus 1994 in de gelegenheid wordt gesteld om te voldoen aan de gemeentelijke norm voor het gebruik van vier velden. Cruciaal is de opmerking in de brief van de sportraad dat:

(...) wanneer op een eerder moment dan de overeengekomen twee jaar mocht blijken dat de vereniging het gestelde doel niet zal halen, (...) dit onverwijld zal worden gemeld, waarna een veld toegewezen kan worden aan een andere huurder".

De sportraad adviseert het DB van stadsdeel Bos en Lommer om Al Achbal:

- in afwachting van een eigen clubgebouw op sportpark Jan van Galen een ruimte toe te wijzen waar de club haar sociale en culturele activiteiten kan ontplooiën;
- volledige medewerking te verlenen wanneer over twee jaar blijkt dat de vereniging gehuisvest kan worden op sportpark Jan van Galen.

Het bestuur van Al Achbal wordt half augustus door het DB van het stadsdeel op de hoogte gesteld van het besluit over de bespeling van sportpark Jan van Galen. Inmiddels is dit vraagstuk afhankelijk gemaakt van de mogelijkheden tot fusie tussen Al Achbal en VVA Spartaan. Het DB schrijft hierover:

"Helaas moeten wij met de Amsterdamse Sportraad en de KNVB concluderen dat het op dit moment niet realistisch is om de huur van één van de velden van VVA Spartaan ten gunste van Uw vereniging op te zeggen. Niettemin zullen wij in het voorjaar van 1994 de KNVB verzoeken ons de mate van bespeling in relatie tot de daarvoor geldende norm van de velden te rapporteren."

Het DB meldt dat voorts dat "het er naar uit ziet" dat zij bij onderbespeling van het park in het voorjaar van 1994 het vierde veld aan Al Achbal zal verhuren. Tenslotte wordt Al Achbal verzocht contact op te nemen met de portefeuillehouder van Welzijn over de mogelijkheden voor een ontmoetingsruimte. Ook VVA Spartaan wordt van het bovenstaande op de hoogte gesteld. Beide verenigingen worden uitgenodigd voor de behandeling van de rapportage in de commissie van Advies voor het Welzijn op 9 september.

De stadsdeelraad is 24 november accoord gegaan met het voorstel om de huidige situatie te continueren en Al Achbal derhalve (tot in ieder geval 1 augustus 1994) geen plaats te bieden op sportpark Jan van Galen. Vlak voor de behandeling van de rapportage in de commissie van Advies voor het Welzijn heeft het hiervoor verantwoordelijke DB-lid nog overleg gevoerd met Al Achbal over "een tijdelijk recreatief onderkomen voor de leden van de vereniging". Dit bleef zonder concreet resultaat. Wel heeft het DB-lid de toezegging gedaan (financiële) steun door middel van

een bijdrage in de huur te bieden wanneer Al Achbal met een haalbaar voorstel komt. Tot dusverre is uit ambtelijke inspanningen gebleken dat op korte termijn binnen het stadsdeel Bos en Lommer geen huisvestingsmogelijkheden zijn.

Hiermee is voor Al Achbal 'de kous af'. Het enige dat de club rest is het schrijven van een 'laatste noodkreet' aan het stadsdeelbestuur (dd. 19 november 1992). In deze brief laat de club aan het DB van het stadsdeel weten dat de pogingen die zij zelf moest ondernemen om een ontmoetingsruimte te zoeken 'op niets' zijn uitgelopen. De veertien woningbouwverenigingen die zijn aangeschreven hadden alle geen geschikte ruimte vrij. Dankzij een eenmalige subsidie van het stadsdeel heeft Al Achbal het hoofd nog boven water kunnen houden in seizoen 1991/1992. De balans wordt opgemaakt: een Marokkaanse sponsor heeft zich teruggetrokken en een clubgebouw ontbreekt nog steeds. Aan de andere kant is de club een sterke zelforganisatie die in een grote behoefte voorziet voor met name de Marokkaanse gemeenschap. De club draagt er mede toe bij dat de negatieve beeldvorming van deze groep een positieve tegenhanger heeft in sportieve successen en sociaal-culturele activiteiten. Daarnaast kan zinvolle vrijetijdsbesteding er toe bijdragen dat marginalisering van jongeren wordt voorkomen. De aandacht en erkenning van de Nederlandse overheid hiervoor is volgens Al Achbal gering. Nogmaals wijst het bestuur op het belang dat een aantal migranten hecht aan het beleven van de eigen cultuur en vrijetijdsbesteding. Dat het bestuur zich gefrustreerd voelt, blijkt uit het slot van de brief:

"Het niet vinden van een structurele oplossing voor onze vereniging betekent dat wij genoodzaakt zijn Al Achbal het volgende seizoen op te heffen en daarmee vijf elftallen op straat te moeten zetten. Met deze brief willen wij u tijdig de laatste noodkreet geven."

2.2.1.4 1993

In een laatste brief (dd. 27 januari 1993) vestigt Al Achbal de aandacht van stadsdeel Bos en Lommer nog één maal op accommodatie-ontwikkelingen. Wanneer voetbalclub Zwarte Schapen wegens betalingsachterstand sportpark Spieringhorn moet verlaten, wenst Al Achbal samen met (het Marokkaanse) USMA van de vrijkomende velden en het clubhuis gebruik te maken. Vervolgens wijst het bestuur van Al Achbal op het feit dat VVA Spartaan in seizoen 1991/1992 niet met 31 teams aan de competitie heeft deelgenomen, maar met 27. Hierdoor zijn op zondag twee velden, en is op zaterdag één veld onderbespeeld. Dit komt overeen met 11 extra norm-elftallen op zondag en 6 op zaterdag. Al Achbal constateert dat van het optimaliseringsbeleid voor sportvelden op dit park weinig terecht is gekomen. Hoe komt het dat in stadsdeel Noord waar veel minder Marokkanen wonen, wel een Marokkaanse club is gehuisvest? Waarom wordt Al Achbal in haar groei beperkt terwijl de Amsterdamse Sportraad en de gemeente Amsterdam weer een nieuwe actie opzet ("Sport = gaaf!") om allochtonen te bewegen lid te worden van een sportvereniging? Waarom heeft Al Achbal geen antwoord gekregen op haar 'laatste noodkreet'?

2.2.2 KNVB/Afdeling Amsterdam (AVB)

De secretaris van de AVB geeft aan dat de KNVB voor kleine clubs een ontmoedigingsbeleid nastreeft. Door middel van voorlichting worden kleine sportgroepen duidelijk gemaakt dat een zelfstandige vereniging alleen bestaansrecht kan hebben wanneer de kosten gedekt kunnen worden. Tegenwoordig zijn deze kosten

hoog: kader, accommodatie, competitie en andere verenigingsactiviteiten worden steeds duurder. Om de baten mee te laten groeien, dient het aantal aangesloten leden hoog te zijn. Daarnaast is de inzet van vrijwilligers onmisbaar. Veel beginnende verenigingen zijn van allochtone origine. In die zin worden deze clubs bewust geremd in hun ontwikkeling. Voor hun huisvesting zijn verenigingen afhankelijk van de inzet van deelraden. Er zijn voorbeelden waarbij deelraden met succes hebben gepleit voor het onderbrengen van kleine allochtone clubs binnen hun stadsdeel. De KNVB blijft hier bewust op de achtergrond.

In eerste instantie heeft de KNVB gekozen voor het plaatsen van Al Achbal op sportpark Jan van Galen. Dit was niet onbelangrijk omdat de KNVB een zwaarwegend advies geeft over de bespeling van voetbalvelden. Toen bleek dat VVA Spartaan met eigen middelen de kleedvoorzieningen ging verbouwen, en hiervan een groei op korte termijn verwachtte, koos de KNVB voor VVA Spartaan. Deze keuze is mede ingegeven door de onverzettelijkheid van Al Achbal dat andere voorstellen onbespreekbaar achtte. Bovendien was gebleken dat SDW ledenverlies leed waardoor de ruimte op sportpark Spieringhorn toenam. Helaas is het aantal velden in stadsdeel Bos en Lommer zeer beperkt waardoor Al Achbal het zichzelf zeer moeilijk maakt. De (ruimtelijke) mogelijkheden voor een eigen clubhuis zijn nog kleiner. Een nieuw (nood)clubhuis op of nabij sportpark Jan van Galen wordt door de bond als 'ongelukkig' beschouwd. De KNVB vraagt zich af of Al Achbal wel voldoende (eigen) middelen heeft om een clubhuis te exploiteren. De bond heeft de 'waslijst van potentiële leden' nooit gezien, waardoor ook het nijpende van het probleem nooit duidelijk is geworden.

2.2.3 Al Achbal

Eén van de oprichters van Al Achbal en de huidige secretaris, de heer D. omschrijft het argument op grond waarvan het stadsdeel Bos en Lommer heeft besloten de club geen plaats binnen haar grenzen te geven als 'geen ruimte'. Dit argument verwerpt hij ten stelligste: het is het argument waar jonge allochtone organisaties continu mee worden geconfronteerd in de grote steden. Als 40% van de inwoners van stadsdeel Bos en Lommer van allochtone afkomst is, moeten de voorzieningen van dat stadsdeel ook zijn afgestemd op de behoeften van die categorieën. Dat is niet het geval. Ruimte is niet onbeperkt vrij beschikbaar. Wel moet gekeken worden of de huidige voorzieningen nog wel aansluiten op de wensen van de huidige inwoners van het stadsdeel. Het vermoeden van de heer D. is dat dit niet het geval is. Dit illustreert hij met enkele incidenten in stadsdeel Bos en Lommer die getypeerd kunnen worden als inter-etnische conflicten. Meestal wordt na dergelijke conflicten over de algemene toegankelijkheid van voorzieningen de *status quo* gehandhaafd, hetgeen een nederlaag betekent voor nieuwkomers die 'buiten blijven staan' en daarmee worden teruggeworpen naar hun eigen woonruimte of koffiehuis. In Bos en Lommer is slechts een (groot) buurthuis voor Marokkanen dat nu te klein is voor de gehele populatie in het stadsdeel.

Dit algemene verschijnsel is ook van toepassing op de *case* Al Achbal. De club voelt zich het slachtoffer van een sterke *lobby* tussen VVA Spartaan en het verantwoordelijke DB-lid van het stadsdeel. Al Achbal zou door VVA Spartaan worden gezien als 'degenen die hun de kleedkamers en een veld afnemen'. Als dit geen discriminerende afweging is, dan heeft het op zijn minst een onrechtvaardige strekking. Waarom is VVA Spartaan anders van plan met een andere vereniging te fuseren? Daar zou Al Achbal het niet bij laten zitten: zij hebben immers bij besluit van de deelraad de eerste rechten om de vrijvallende velden te bespelen.

Hoe kan VVA Spartaan worden beschuldigd van discriminatie wanneer dezelfde club voor een groot deel bestaat uit allochtone leden? Volgens D. is VVA Spartaan gedeeltelijk wel een club voor allochtonen, maar zeker niet van of door allochtonen. Het kader is geheel blank. Er zit geen enkele allochtoon in het bestuur, geen allochtoon is leider of begeleider: die rijen zijn gesloten. VVA Spartaan is volgens D. angstig voor een allochtone hegemonie over het sportpark wanneer Al Achbal daar nog bij komt. Om die angst weg te nemen heeft Al Achbal al eerder aangeboden dat zij niet groter wil en kan worden. Het aantal vrijwilligers van Al Achbal is laag. Angst dat de allochtone voetballers van VVA Spartaan massaal zou overlopen naar Al Achbal is totaal ongegrond omdat dit bij SDW (dat ook veel allochtone leden heeft) ook nooit is gebeurd. Al Achbal heeft er met klem op gewezen dat zij slechts één veld blijft bespelen. Nieuwe leden worden doorverwezen naar VVA Spartaan. Het aanbod van VVA Spartaan was echter volledig gericht op het eigen belang: een fusie of een ander park zoeken.

Ook angst voor conflicten bij het gedeeld gebruiken van kleedkamers op hetzelfde sportpark hebben geen gegronde basis. Al Achbal heeft nooit problemen gehad in de sportwereld. Juist de samenwerking gaat de club uitstekend af. Al Achbal was ten aanzien van het ledenbestand zelfs bereid om een contract af te sluiten met VVA Spartaan waarin groeibeperkingen waren opgenomen.

D. vermoedt dat de angst voor een allochtone buur op het sportpark parallel loopt aan de maatschappelijke angst voor een islamitische staat binnen de nationale staat. Het is de stereotype beeldvorming onder een aantal autochtonen over een opkomend islamitisch fundamentalisme in het westen waardoor zij zich bedreigd voelen. Dit vooroordeel wordt onder meer gevoed door de mogelijkheden die zij van overheidswege krijgen om categorale voorzieningen te stichten. De legitimering hiervoor wordt gevonden in het verzuilde karakter dat de verzorgingsstaat nog steeds kenmerkt. Op het gebied van sport kan hier tegen in gebracht worden dat deze voorzieningen eveneens zijn gericht op integratie door middel van het ontmoeten van andere clubs, en het leren omgaan met Nederlandse regels en organisaties. Al Achbal is hier bij uitstek bedreven in: het organiseert veel activiteiten, zelfs buiten de sfeer van het voetbal. De vereniging is trots op de prestaties die de elftallen leveren. Dit verhoogt ook de eigenwaarde van de Marokkaanse gemeenschap in Amsterdam-West.

Tegen de achtergrond van het tweesporenbeleid van de gemeente Amsterdam is Al Achbal zeer teleurgesteld in de sectie Sport en Recreatie en de Amsterdamse Sportraad. Ook het optimaliseringsbeleid voor sportvelden heeft hier gefaald. Er is geen enkele actie geweest om Al Achbal ondersteuning te bieden. Belangen die zijn ingegeven door gevestigde tradities (Spartaan is een oude traditioneel Amsterdamse volksclub) hebben gezegevierd. Het argument van VVA Spartaan is dat groei zal plaatsvinden *als gevolg van accommodatieverbeteringen*. Wanneer Al Achbal als zelfstandige vereniging zou 'intrekken' bij VVA Spartaan zijn die groeimogelijkheden er niet meer. Hoewel de renovatie van de kleedkamers al enige tijd is voltooid, wijzen de huidige cijfers op een verdere afname van het aantal leden van VVA Spartaan.

D. besluit zijn verhaal met de vraag: waarom zegt VVA Spartaan niet gewoon "wij willen jullie niet"? Al Achbal heeft op basis van zowel het sportbeleid als het allochtonenbeleid recht op huisvesting en speelmogelijkheden. Dat heeft zowel de KNVB, de sportraad als de deelraad in een vroeg stadium onderkend. Na anderhalf jaar overleg en correspondentie is de besluitvorming opeens 180 graden gedraaid. Als dat geen discriminatie is, dan is het op zijn minst onrechtvaardigheid.

2.2.4 Stadsdeel Bos en Lommer

De behandelend ambtenaar van de sector Onderwijs en Welzijn van stadsdeel Bos en Lommer, de heer K. geeft aan dat het huidige beleid en ook de visie op beheer wordt gekenmerkt door een rem op het stichten van categorale voorzieningen. Dit houdt verband met de teloorgang van de verzuiling. Ondanks dit beleid was er toch een reservering van f 80.000,- voor het aanbrengen van tijdelijke opstallen voor Al Achbal vanuit de sector Onderwijs en Welzijn. Het beheer van de sportvelden valt onder de verantwoordelijkheid van de sector Stadsdeelwerken. Over de mogelijke huur van één veld aan Al Achbal zegt K.:

"Stadsdeelwerken gaat de huur van één veld aan VVA Spartaan niet opzeggen als ze daar oorlog mee krijgen!"

De sector Onderwijs en Welzijn heeft ter bepaling van het sportbeleid advies gevraagd aan de Amsterdamse Sportraad en de KNVB. Ambtelijk ging in beginsel de voorkeur uit naar de wensen van Al Achbal. (NB: en politiek ook; gezien de financiële reservering ten behoeve van een clubhuis.) Hoewel het stadsdeel zich heeft gecommitteerd aan het advies van sportraad en KNVB, is de inbreng van beide organisaties niet duidelijk geweest. De sportraad was verdeeld en hinkte op twee gedachten, namelijk enerzijds het optimaliseren van het veldgebruik en het stimuleringsbeleid voor allochtonen, en anderzijds het streven naar integratie van allochtonen in Nederlandse verenigingen en het respecteren van de wensen en behoeften van VVA Spartaan en SSJG. Vooral de inbreng van deze laatste beheerstichting heeft de besluitvorming in de eindfase beïnvloed door het belang van de trainingsfaciliteiten en de overgang van zomer- en wintersporten te benadrukken waardoor de discussie een meer zakelijk karakter kreeg. De KNVB is in de ogen van K. 'niet flink' geweest en heeft zich niet zonder meer uitgesproken: eerst is gekozen voor Al Achbal op sportpark Jan van Galen (op basis van de verdeling van sportvelden), later voor VVA Spartaan als enige voetbalclub (vanwege de investering in kleedkamers).

Het stadsdeel heeft steeds een voorkeur gehad voor het onderbrengen van Al Achbal binnen Bos en Lommer. Dat VVA Spartaan de deur op een kleine kier heeft gehouden, houdt wel degelijk verband met de allochtone cultuur van Al Achbal, aldus K.. In 1990 was De Spartaan nog maar net gefuseerd met VVA. In korte tijd nog een club met een geheel eigen, naar binnen gerichte cultuur erbij zou te veel zijn. Al Achbal houdt die cultuur bewust in stand. Daarvoor is weliswaar respect op te brengen, maar daarmee verkleint de vereniging de mogelijkheden tot vruchtbare samenwerking met andere clubs. Een buur die zich niet aanpast, is kennelijk ongewenst op sportpark Jan van Galen. K. is van mening dat de spreekbuis en secretaris van Al Achbal, de heer D een 'gekleurd standpunt' vertegenwoordigt dat niet de houding van alle bestuursleden weerspiegelt. D., in het dagelijks leven migrantenwerker voor stadsdeel De Baarsjes, wordt gezien als dominant en weinig inschikkelijk. Hij lijkt nogal wat weerstand op te roepen. Dat is ook niet onlogisch omdat migranten hun plaats moeten bevechten tegen gevestigde belangen in. Voor Al Achbal zijn dat de belangen van de traditionele verenigingen. Die belangen worden voor VVA Spartaan behartigd door de KNVB en de sportraad. Volgens K. hoeden deze twee er voor de zwarte piet te krijgen, en scharen zich dus achter de minst kwetsbare club: VVA Spartaan. Dit standpunt is overgenomen door het stadsdeel.

2.2.5 Stichting Sportpark Jan van Galen (SSJG)

Deze stichting is rond 1980 op verzoek van de gemeente Amsterdam in het leven geroepen. SSJG regelt als intermediair de huurafdracht van verenigingen (huurders) aan de gemeente en dient als beheerstichting de gemeente van advies in het kader van de optimalisering van het veldgebruik. Het bestuur van de stichting bestaat uit vertegenwoordigers van de verenigingen die van de velden van het sportpark gebruik maken. Iedere club draagt twee leden voor. Het optimaliseringsvraagstuk heeft aan het licht gebracht dat er te veel verenigingen met te veel clubhuizen te veel velden huurden.

Tegen die achtergrond heeft SSJG de deelraad geadviseerd geen extra voetbalvereniging toe te laten op het sportpark. Het voetbal bij VVA Spartaan moet meer leden trekken waardoor het onverstandig zou zijn een concurrent onder te brengen. Meer leden bij VVA Spartaan is bittere noodzaak om de lasten op te brengen die de renovatie van de kleedruimten nu eenmaal vergen. Andere takken van sport (zoals tennis of handbal) zijn daarentegen welkom omdat het gemeentelijk accommodatiebeleid pleit voor multifunctioneel en optimaal gebruik van accommodaties. Deze discussie heeft niets met allochtonen te maken. VVA Spartaan bestaat immers voor meer dan de helft uit allochtone leden. Een extra voetbalclub heeft nadelige consequenties voor de selectietrainingen. Deze zullen in aantal toenemen waardoor één trainingsveld niet meer voldoende zal zijn. Het gaat er dus niet om welke voetbalclub er bij komt, maar dát er een voetbalclub bij komt, hetgeen niet wenselijk is. De heer K., voorzitter van SSJG, geeft aan dat het huidige overschot aan velden en kantines voldoende mogelijkheden zou moeten bieden om Al Achbal een eigen huisvesting te bezorgen. Het optimaliseren van het reservoir aan velden moet echter wel gepaard gaan met een grondige sanering van de huurders. Iedere voetbalclub moet een gezonde financiële huishouding voeren. Hiervoor is een hoge kantine-omzet onmisbaar. Fusies tussen verenigingen zullen eerder moeten plaatsvinden. De cijfers van de KNVB wijzen uit dat kleine clubs nauwelijks bestaansrecht hebben.

Al Achbal heeft in stadsdeel Bos en Lommer weinig keus: het enige alternatief naast sportpark Jan van Galen is sportpark Sloterdijk. De deelraad is 'knullig' omgegaan met het huisvestingsprobleem van Al Achbal. Zij had veel eerder moeten weten dat SSJG bestaat. Nu is de beheerstichting veel te laat ingeschakeld waardoor de discussie dan ook opeens een andere wending aannam. Het sportpark wordt beheerd door de beheerstichting: wie spreekt zich dus het eerst uit over een eventuele nieuwe huurder? SSJG is verbaasd over het bedrag dat de deelraad beschikbaar had gesteld aan Al Achbal voor de financiering van een clubgebouw. Dit wijkt namelijk af van de gebruikelijke 1/3-regeling waardoor andere kandidaten zich benadeeld zouden kunnen voelen. Bovendien heeft het een precedentwerking op nieuwe subsidie-aanvragers. K. vindt bovendien dat Al Achbal nooit heeft aangetoond dat de vereniging met een kantine en huur van kleedruimte exploitabel is.

K. verwacht dat de ledenstop voor jeugd die VVA Spartaan heeft afgekondigd, wordt opengebroken waardoor het vierde veld hard nodig zal zijn. Tenslotte vraagt K. zich af waarom Al Achbal zo nodig in Bos en Lommer moet spelen. Verenigingen zijn al geruime tijd niet meer buurtgebonden. Nagenoeg alle clubs in grote steden zijn 'verbannen' naar de rand van de stad terwijl hun leden van elders komen. Bovendien zijn de leden van Al Achbal geen (ex-)criminelen uit Bos en Lommer. Daar zijn jeugdhonken voor nodig, geen sportverenigingen. Discriminatie is in deze *case* niet aan de orde volgens K., wél een gezond financieel verenigingsbeleid en een optimale exploitatie van het sportpark.

2.2.6 VVA Spartaan

De heer S., voorzitter van VVA Spartaan (opgericht in 1901), stelt dat VVA Spartaan gericht is op integratie van alle Amsterdamse bevolkingsgroepen. De samenstelling van het ledenbestand van de vereniging bevestigt dit streven: de club is een goede afspiegeling van de Amsterdamse bevolking. Na een aantal jaren van ledenverlies stabiliseert het ledental zich weer. Nu wordt een actief beleid gevoerd om dit aantal weer op te voeren. Om nieuwe leden daadwerkelijk speelmogelijkheden te geven is het vierde competitieveld noodzakelijk. De renovatie van de kleedkamers die geheel voor rekening komt van VVA Spartaan maakt integraal deel uit van het beleidsplan van de club dat gericht is op kwaliteit, integratie en groei.

De komst van Al Achbal als zelfstandige, categorale vereniging op het sportpark zou haaks staan op het beleid van VVA Spartaan. De argumenten van Al Achbal snijden volgens S. geen hout. De meerderheid van de leden komt helemaal niet uit Bos en Lommer. Bovendien ligt het sportpark waar zij thans speelt op vijf minuten lopen van het park waar VVA Spartaan voetbalt. Al Achbal stelt zich daarbij onverzoenlijk op: het is alles of niets, een compromis is onmogelijk. Dit standpunt van Al Achbal komt grotendeels voor het conto van haar secretaris, de heer D.. Hij opereert sterk individueel waardoor de discussie persoonlijk gekleurd wordt. D. zou er *a priori* van uitgaan dat VVA Spartaan anders is waardoor integratie niet zou lukken. Maar wijst het reilen en zeilen van VVA Spartaan er niet op dat integratie wel degelijk tot de mogelijkheden behoort? VVA Spartaan heeft binnen haar gelederen een Marokkaans elftal dat goed draait en geen problemen oplevert. D. wil nu de klok terug draaien door de culturele eigenheid van Marokkanen te accentueren waarmee een voedingsbodem wordt gecreëerd voor segregatie van Marokkaanse sporters.

Wanneer Al Achbal bespeler van sportpark Jan van Galen wordt, zou geen enkele vereniging kunnen groeien, ook Al Achbal niet. Dan zou er van hun opvangfunctie niet veel terecht komen. Andere sportparken, zoals Ookmeer of parken in Amsterdam-Oost, bieden meer perspectief. Het zou in deze tijd zonde zijn om nog een kantine te bouwen. De heer S. betreurt het dat Al Achbal een open discussie steeds uit de weg is gegaan. D. had maar één optie, VVA Spartaan was bereid meerdere voorstellen te bespreken. Andere bestuursleden van Al Achbal zijn volgens S. nauwelijks gehoord. Samenwerking tussen twee verenigingen is voor S. geven en nemen. Al Achbal wilde alleen maar nemen, waarmee zij zich in een geïsoleerde positie heeft gemanoeuvreed: *"elke vorm van integratie is hierdoor bij voorbaat uitgesloten, laat staan dat VVA Spartaan gediscrimineerd heeft!"*

2.2.7 Amsterdamse Sportraad

De heer D., medewerker van de sportraad geeft aan dat veel (jeugd)leden van Al Achbal in de stadsdelen De Baarsjes en Oud-West wonen. De noodzaak om zich te vestigen in Bos en Lommer is uiterst twijfelachtig. D. is van mening dat het bestuur van Al Achbal in een te vroeg stadium naar de deelraad is gestapt. Zij had eerst moeten zorgen dat de sportwereld voldoende draagvlak had gecreëerd en daardoor met één advies naar het stadsdeel had gekund. De deelraad is onvoldoende gespecialiseerd in vraagstukken rond sport om zich gelijk een beeld te kunnen vormen van de (on)mogelijkheden van een allochtone club op het vierde veld van sportpark Jan van Galen. Omdat zij gelijk een toezegging heeft gedaan aan Al Achbal, zijn verwachtingen gewekt bij deze club. Jammergenoeg, maar ook terecht konden deze verwachtingen niet worden waargemaakt.

De sportraad wijst op de huidige ontwikkelingen in de voetbalsport waarbij sportvelden en ook kantines vrijkomen. De KNVB wil 'versplintering' tegengaan door het begeleiden van fusies tussen noodlijdende verenigingen. Zo komen op de sportparken Ookmeer en Eendracht velden vrij. Al Achbal heeft een fusie niet uitgesloten, maar acht de tijd er nog niet rijp voor. De vereniging heeft de kwaliteit ook hoog in het vaandel staan: enkele leden volgen kadercursussen. De sportraad heeft op verschillende wijzen een rol gespeeld in de besluitvorming rond de *case* Al Achbal, namelijk als:

- adviseur voor het stadsdeel over de verdeling van de velden en de mogelijkheden voor een clubgebouw. Dit deed zij samen met de KNVB. Het advies was voor het stadsdeel 'zwaarwegend';
- als beleidsvoorbereider voor sportvraagstukken waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan allochtonen. Hiervoor geldt in het bijzonder het tweesporenbeleid. Sportstimulering voor allochtonen bevindt zich hierbij in het spanningsveld tussen segregatie en integratie.

Uiteindelijk wordt het besluit genomen door de deelraad van Bos en Lommer. Het stadsdeel is verantwoordelijk voor de exploitatie en het beheer van de sportaccommodaties. De sportraad is autonoom adviseur als het gaat om sportbeleid en sportvraagstukken. De sportraad is in dat geval een intermediair tussen het stadsdeel en de direct betrokken partijen. Het is de verantwoordelijkheid van de sportraad om de betrokkenen te wijzen op de consequenties van een bepaalde keuze. In die zin is de sportraad dan ook neutraal in haar analyse. Discriminatie is in het geheel niet aan de orde omdat het tweesporenbeleid juist is opgezet om de sportbeoefening onder allochtonen te bevorderen, zowel binnen eigen gelederen als geïntegreerd in Nederlandse verenigingen. De sportraad is tenslotte actief als voorlichter aan verenigingen en zelforganisaties. Zo heeft zij in het geval van Al Achbal de verenigingen gewezen op het benutten van bestaande gebouwen om verenigingen onder te brengen. Kapitaalvernietiging is juist bij een afname van het aantal voetballers in Amsterdam nergens voor nodig.

De sportraad heeft met de KNVB en SDW gepraat over meer speelruimte voor Al Achbal op Spieringhorn. Dat is ook gelukt. Stadsdeel Bos en Lommer is door de sportraad benaderd om op zoek te gaan naar een ontmoetingsruimte voor Al Achbal. Dit is helaas zonder resultaat gebleven. Het standpunt van de sportraad is dat VVA Spartaan de kans moet hebben om te groeien na de gepleegde investering. Het is 'koffiedik kijken' om te voorspellen in hoeverre een ledenwervingscampagne succesvol zal blijken. D. geeft aan dat het daadkrachtig bestuur door de secretaris van Al Achbal zowel de sterkte als de zwakte van de club bepaald. De sportraad is tevreden over de genomen besluiten: VVA Spartaan heeft (even) de tijd om te bewijzen dat zij het vierde veld nodig heeft, terwijl Al Achbal in afwachting van de bespeling van de sportparken (waaronder Jan van Galen) mogelijkheden zal krijgen om een eigen onderkomen te vinden. Hiertoe zal worden gekeken naar de totale sportbeoefening (vraag en aanbod) in Amsterdam-West.

2.2.8 Analyse

Een Marokkaanse vereniging die naast sportieve ook sociale, educatieve en emancipatoire doeleinden nastreeft, wordt door stadsdeel B&L als toekomstige bespeler van sportpark JvG aangewezen. Het stadsdeel heeft al geld gereserveerd voor de bouw van een eigen clubhuis. Een eigen clubhuis heeft de club niet op sportpark Spieringhorn, waar de club in onderhuur is op het moment dat de aanvraag wordt behandeld. Het stadsdeel vraagt vervolgens de Sportraad en de KNVB-afdeling

Amsterdam (AVB) om advies. Evenals dat van de afdeling Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam is het voorlopige advies van AVB en Sportraad positief. Aan dit voorlopig advies liggen twee beleidslijnen ten grondslag. Op basis van het optimaliseringsbeleid voor sportvelden komt de club in aanmerking voor de huur van één veld op sportpark JvG. Daarnaast wordt voor de bevordering van sportbeoefening door allochtonen een tweesporenbeleid gevoerd. Hiermee wordt zowel 'gemengd sporten' (integratie) als sport 'in eigen kring' (autonomie) gestimuleerd. Vanaf het moment dat het stadsdeel de hoofdbespelers en de beheerstichting van sportpark JvG bij het vraagstuk betreft, worden er andere (meer pragmatische) argumenten gehanteerd: "Er kan nog wel een andere tak van sport bij", "de hoofdbespeler heeft net geïnvesteerd in kleedkamers, en verwacht ledenaanwas op korte termijn" en "een fusie met de Marokkaanse club is wel gewenst". Omdat de verhuizing van de Marokkaanse club geen noodzaak is, wordt de status quo voorlopig gehandhaafd. Overigens zijn er bij deze verhuizing twee zaken te onderscheiden: enerzijds de speelruimte (één voetbalveld) en anderzijds een eigen clubhuis. Met name deze laatste wens leverde uiteindelijk problemen op. Een vraag die hierbij aan de orde kwam, zonder dat die overigens officieel in behandeling is genomen, luidde of zo'n jonge categorale club wel een eigen clubgebouw kan exploiteren. De bespelingsintensiteit van de velden op sportpark JvG zal na twee jaar (in augustus 1994) beoordeeld. Wanneer er een veldenoverschot wordt geconstateerd, heeft de Marokkaanse club het eerste recht tot huur van het stadsdeel. De club voelt zich echter in zijn hemd gezet. De club is onrechtvaardig behandeld, omdat beloftes die allereerst door stadsdeel Bos en Lommer zijn gemaakt niet zijn nagekomen. Ook andere betrokken organisaties zoals de sectie Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam en de KNVB wekten voor een betrekkelijk jonge club al gauw verkeerde verwachtingen. De Sportraad heeft meer een informerende rol gespeeld, zowel voor de verenigingen als voor het stadsdeel. Al met al hebben gemeentelijke instanties en de bond geen grote zorgvuldigheid aan de dag gelegd, juist daar waar dat meer dan anders op zijn plaats is.

2.2.9 Conclusies

- Hoewel stadsdelen een eigen sportbeleid voeren, heeft de centrale stad een coördinerende taak bij de bespeling van sportvelden. Er is een convenant tussen de centrale stad en de stadsdelen waarin afspraken worden geregeld tussen gebruik en tarifiering van sportvoorzieningen ten behoeve van de georganiseerde sport. De wethouder voor Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam heeft in eerste instantie per brief aan de Marokkaanse club meegedeeld dat het verzoek voor zelfstandige huisvesting 'redelijk' is. Het JvG zou een reële optie voor speelruimte zijn. Het stadsdeel bleek niet bij machte om het verzoek te effectueren omdat dit op te veel weerstand stuitte bij andere verenigingen/instellingen. Door eerst 'principe-toezeggingen' te doen, en deze later in te trekken, zijn verkeerde (hooggespannen) verwachtingen gewekt bij de Marokkaanse club.
- Het tweesporenbeleid voor allochtone sporters kan gemakkelijk 'alle kanten op', wanneer daar meer pragmatische argumenten tegenover worden gesteld. Wanneer pragmatische argumenten van gevestigde clubs en instellingen de boventoon voeren, zullen de meer ideologische motieven van nieuwkomers eerder het

onderspit delven⁴.

- Stadsdeel B&L heeft in een te vroeg stadium (zonder alle betrokken partijen gehoord te hebben) een principe-besluit genomen.
- Wanneer de gemeente Amsterdam c.q. een stadsdeel een positief actiebeleid voert voor allochtone sportbeoefening en zelforganisatie, moet dit ook voldoende politiek en bestuurlijk draagvlak hebben. Pas dan kan tegenstand die zich in de praktijk zal voordoen, worden overwonnen.
- Kleine, jonge (voetbal)verenigingen krijgen tegenwoordig te maken met talloze voor hen vaak ingewikkelde regelingen en procedures die voor oudere clubs vertrouwd zijn. Er wordt hierbij door zowel de gemeente (het stadsdeel) als de sportbond onvoldoende ondersteuning geboden. Dit gebeurt in sommige gevallen bedoeld (zoals bijvoorbeeld blijkt uit het beleid van de KNVB), maar ook onbedoeld kan het beleid ten nadele uitwerken van kleine (vaak allochtone) clubs.
- De Marokkaanse voetbalvereniging is door de betrokken partijen (zowel de verenigingen, als de beheerstichting en de gemeentelijke instanties) nooit beschouwd als gelijkwaardige onderhandelingspartner. Lopende de behandeling van het accommodatievraagstuk nam het aantal oneigenlijke 'vestigingsvoorwaarden' toe, terwijl de autonomie van de gevestigde club steeds meer werd beschermd.
- De gehele procedure heeft door een gebrek aan coördinatie een veel te lange tijd in beslag genomen, en is steeds ingewikkelder geworden. Mede hierdoor heeft het gevoel gediscrimineerd te worden zich bij Al Achbal steeds sterker kunnen ontwikkelen. Duidelijkheid over standpunten en procedures had in deze case veel problemen kunnen voorkomen.

---

4 Hierbij kan gedacht worden aan het NIMBY-syndroom. Geen enkel bestuur zal toegeven dat er binnen en door de vereniging wordt gediscrimineerd. Wanneer een allochtone club echter een verzoek tot samenwerking aan een (van oorsprong) autochtone club richt, blijkt dat deze laatste toch vaak denkt: "Alles best, maar niet op 'mijn' sportpark".

2.3 Case 'Selectiecriteria bij de elftalsamenstellingen van DWV'

In 1992 zijn twee meldingen binnengekomen bij het ADB die verband hielden met (vermeende) achterstelling van allochtone leden van DWV bij de selectiesamenstelling van voetbalelftallen. In deze *case* staat het vraagstuk centraal op welke wijze DWV en andere betrokken organisaties vervolgens zijn omgegaan met deze vermoedens van discriminatie.

2.3.1 Case-beschrijving

De eerste melding die het ADB bereikt over achterstelling van allochtonen bij de elftalsamenstelling van DWV, dateert van januari 1992. De melder is van Surinaamse afkomst en voetbalt bij DWV. Zijn klacht heeft betrekking op **stelselmatige** achterstelling van allochtone voetballers bij DWV. Met name Surinaamse jeugdspelers, onder wie de zoon van een bevriend medelid (de heer L.), zouden de dupe zijn van het voortrekken van autochtone Amsterdamse voetballers door degenen die verantwoordelijk zijn voor de selectie. De melder is door DWV benaderd om zitting te nemen in een commissie van goede diensten, die op initiatief van de vereniging zal worden opgericht. Deze commissie van goede diensten (de latere commissie Harmonisatie) van DWV een onderzoek zal instellen naar de gang van zaken bij de vereniging ten aanzien van de positie van allochtonen. Het doel is om een plan op te stellen om het probleem van achterstelling op te lossen⁵. De melder⁶ wil weten of hij het ADB bij het betreffende lid kan aanbevelen om zitting te nemen in de commissie.

De tweede melder, de heer G., is eveneens van Surinaamse afkomst, en is op aanraden van de gemeentelijke sportconsulent naar het ADB gestapt. Hij beklagt zich in oktober 1992 over het bestuur en een trainer van DWV die zijn zoon zouden achterstellen bij de selectie. Bij gelijke speelkwaliteiten krijgen autochtone spelers de voorrang, aldus de melder. Zo is zijn zoon "binnen één maand overgeplaatst van C2, naar B1, en vervolgens teruggezet naar B2, en twee weken later naar B3", en dit terwijl hij toch "één van de beste spelers van de vereniging is".⁷

Het ADB heeft de eerste melder geadviseerd om het achtergestelde lid van DWV zelf contact te laten opnemen met het ADB om te vragen of het ADB zitting wil nemen in de commissie. Dit gebeurt, waarna het ADB contact opneemt met de Amsterdamse Sportraad voor overleg. Op dat moment ondersteunt de Sportraad de oprichting van eerdergenoemde commissie. Als aanloop naar de formatie daarvan is eerst een stuurgroep ingesteld, waarin twee Surinamers, een Turks lid, een lid van Joodse afkomst, de verenigingsvoorzitter, de voorzitter van het jeugdbestuur en de gemeentelijke sportconsulenten vertegenwoordigd zijn. Het ADB heeft echter nooit kunnen participeren in de stuurgroep. Deze werd in april '92 door de voorzitter van DWV, in samenspraak met de Sportraad, 'voorlopig' ontbonden. Dit

---

⁵ Zie: ADB Amsterdam, *Meldingen van discriminatie bij het ADB uit de Amsterdamse sportwereld in 1992*, dd. juni 1993.

⁶ De eerste melder is dus **niet** de heer L. zelf. L. stapte later naar het ADB, op advies van het bureau. De eerste melder speelt vervolgens geen rol van betekenis meer in deze case.

⁷ Zie noot 1.

zou, volgens opgave van het ADB⁸, verband houden met de aankomende jubileum-festiviteiten van de club. Naderhand is gebleken dat de stuurgroep niet meer bijeen is geweest. De commissie Harmonisatie, die voortgekomen is uit de stuurgroep was ook een kort leven beschoren. Vanaf november 1992 is deze niet meer bijeen gekomen.

De tweede melding loste zich binnen de vereniging op. De melder ondernam zelf actie. Hij werd hierbij ondersteund door de sportconsulenten en een medewerker van het ADB die gesprekken met betrokkenen hebben gevoerd, en hen tevens van advies dienden. Vanwege het ontbreken van meerdere 'meldingen of feiten van achterstelling', waarnaar het ADB expliciet had gevraagd, kon niet worden vastgesteld of het nu om een structureel probleem gaat⁹.

De centrale vraag is nu: waarom is het niet gelukt een commissie Harmonisatie op te richten, terwijl enerzijds het probleem van achterstelling van allochtone leden bij de selectie wordt onderkend, en anderzijds de vereniging laat blijken het oprichten van een commissie te ondersteunen?

2.3.2 De commissie Harmonisatie

De voorbereidingsgroep van de commissie i.o. (ook wel stuurgroep geheten) komt begin 1992 enkele malen bijeen. Begin maart wordt als naam 'commissie Harmonisatie'¹⁰ gekozen. De eerste bijeenkomsten van de commissie worden vooral besteed aan:

- het uitwisselen van persoonlijke motieven om zitting te nemen in de commissie;
- het opstellen en verder uitwerken van doelen en functies van de commissie.

Het tweede onderwerp mondt uit in een notitie (zie bijlage) waarin bepalingen zijn opgenomen over de volgende zaken:

- doel en functie;
- samenstelling commissie;
- zittingsduur;
- samenstelling en benoeming;
- vergaderingen;
- voorzitter;
- verslag werkzaamheden.

Het belangrijkste doel van de commissie is "het integratieproces bij DWV te bevorderen". De commissie adviseert het bestuur van DWV, ondersteunt het verenigingskader, en signaleert en coördineert de wensen en behoeften die binnen de doelgroepen (dit zijn alle leden en hun ouders/familie) bestaan. Bij de samenstelling van de commissie (4 tot 7 personen) wordt gestreefd naar een redelijke vertegenwoordiging van de bij DWV aanwezige bevolkingsgroepen, resulterend in zo mogelijk minimaal één persoon uit de grootste groepen. De commissie komt één keer per maand bijeen. Alle zaken die integratie van allochtonen betreffen worden door het hoofdbestuur naar de commissie verwezen.

---

8 Deze verklaring is gebaseerd op mededelingen van het verenigingsbestuur. Zie voor een verklaring aan de hand van het case-onderzoek 2.3.6.

9 Het ADB vroeg de melder om gegevens te verzamelen over de vertegenwoordiging van allochtonen en autochtonen in hoge en lage selecties. Daarnaast zou de melder allochtone en autochtone getuigen vragen om contact op te nemen met het ADB. Dat is niet gebeurd.

10 De oorspronkelijke naam 'commissie van goede diensten' komt hiermee te vervallen.

Besloten is dat een half jaar na instelling van de commissie wordt beoordeeld in hoeverre het mogelijk en wenselijk is een commissielid zitting te laten nemen in het hoofdbestuur.

Het blijkt niet eenvoudig te zijn om alle (potentiële) commissieleden op een lijn te krijgen¹¹. De belangen van de bij de vergaderingen aanwezigen lopen sterk uiteen. Een aanwezige geeft aan "niet tevreden te zijn over de vorm, taak en het functioneren van de commissie". Een ander wil meteen actie, en verzoekt het hoofdbestuur "in de eerstvolgende vergadering de participatie van een allochtoon in het hoofdbestuur te bespreken". De heer L. "heeft twijfels bij het functioneren van de commissie". Een ander lid, de heer I. geeft aan na de vergadering te stoppen met de voorbereidingen voor de commissie¹². De voorzitter van DWV, de heer B., "waarschuwt nogmaals dat van de leden van de commissie wordt verwacht dat zij in staat zijn hun persoonlijke grieven en belangen te ontstijgen en te veralgemeniseren. Men moet vanuit het nulpunt starten, niet teveel op het verleden terugvallen; de toekomst staat centraal."

Eind maart 1992 besluit de heer F.H. "(...) na een aantal informele gesprekken, zich terug te trekken als gesprekspartner"¹³. Diezelfde week nog wordt, wederom na vele informele gesprekken, besloten om de installatie van de commissie Harmonisatie tot nader bericht uit te stellen. Geplande vergaderingen vinden voorlopig geen doorgang. Men spreekt van "het inlassen van een rustpauze"¹⁴.

Er hebben dan in totaal drie bijeenkomsten plaatsgevonden. Achteraf wordt geconstateerd dat "een aantal problemen een snelle persoonlijke invulling van die commissie in de weg stond"¹⁵.

Uit interviews met een aantal deelnemers¹⁶ aan de voorbereidingsbijeenkomsten blijkt dat de sfeer binnen de commissie i.o. niet bijdroeg tot een constructieve

---

11 Zie notulen dd. 11 maart 1992 en 26 mei 1992.

12 I. is (gepensioneerd) sportjournalist, en mede uit dien hoofde bekend met het reilen en zeilen van Amsterdamse voetbalverenigingen. Met name zijn betrokkenheid bij sportclubs in Amsterdam-Noord is groot. Vanwege zijn joodse achtergrond en zijn deskundigheid op sportgebied is I. gevraagd om op persoonlijke titel zitting te nemen in de commissie i.o.. I. geeft aan dat de aanleiding tot de oprichting van de commissie is gelegen in de publicatie van een omstreden artikel in het Amsterdams Stadsblad over de positie van allochtonen bij DWV. In dit artikel komt L. uitgebreid aan het woord. Hij spuwt zijn gal vrijuit over vermeende discriminatie bij de selectie van de elftallen bij DWV. Zijn zontje zou daar de dupe van zijn. I. omschrijft het artikel als 'onfris'. De (onervaren) journalist heeft zich voor het karretje van L. laten spannen. Dat de commissie uiteen viel verbaast I. niets. De sfeer in de commissie was 'onvriendelijk' en 'ongrijpbaar'. Er werden geen oplossingen aangedragen; vrijblijvend gekeuvel voerde de boventoon. Dreigementen van L. tijdens de vergadering (zo greep hij eens naar zijn binnenzak, en zei: "Als er nu niet goedschiks wordt besloten, dan heb ik hier nog wel wat om de zaak recht te zetten!") zorgden ervoor dat de animo bij I om verder deel te nemen tot nul reduceerde. In een dergelijke, bedreigende sfeer konden geen zinvolle gesprekken plaatsvinden.

13 Brief van F.H. aan Sportraad.

14 Zie brief van Sportraad aan de initiatiefnemers van de commissie Harmonisatie bij DWV dd. 31-03-1992.

15 idem; zie noot 9.

16 Er zijn gesprekken gevoerd met de voorzitter van DWV (de heer B.), en met de commissieleden (i.o.) de heren S.I., F.H., D.L..

samenwerking tijdens de vergaderingen. Zo merkt de heer F.H.¹⁷ op dat emoties vanaf de eerste bijeenkomst de overhand kregen. Er kon niet op een redelijke basis van verstandhouding vergaderd worden. De problematiek rond L. stond centraal, niet de achterliggende problematiek. Er ontstonden steeds meer drie kampen die alle hun eigen belangen hadden. Allereerst wilden de afgevaardigden 'namens' het bestuur de commissie 'controleren'. De verschillende allochtone commissieleden streefden juist verandering na: integratie en gelijkberechtiging dienden te worden waargemaakt. Als derde partij probeerden de gemeentelijke sportconsulenten en het ADB de partijen dichter bij elkaar te brengen om de commissie goed te laten functioneren. De twee 'vijandelijke' kampen zochten beide versterking. Dit had tot gevolg dat de samenstelling van de commissie i.o. voortdurend veranderde. Tenslotte ontpopte L. zich steeds meer als versturende en ontwrichtende factor voor de commissie. Uiteindelijk kon geen enkel commissielid meer enig respect opbrengen voor zijn brute gedrag. In deze beklemmende en vijandige sfeer was een constructieve samenwerking, laat staan een verzoening, onmogelijk. Er werden mensen bijgehaald die niets met de club of met de problematiek te maken hadden. "Eigenlijk hadden alle deelnemers meer behoefte aan een cursus conflicthantering dan aan een commissie Harmonisatie", aldus H.. De heer I. merkt naderhand op: "De commissie blijkt zichzelf achteraf een utopische naam te hebben opgespeld: in de praktijk was het allesbehalve een harmonisch geheel".

Er heeft nog wel een tweetal informatie-avonden plaatsgevonden over 'sportkader en allochtonen' in het clubhuis van DWV. Deze avonden werden in het clubblad van DWV¹⁸ aangekondigd. De Sportraad en het bestuur van DWV waren verantwoordelijk voor de organisatie. De informatie-avonden zijn door twintig deelnemers bezocht. Alle twintig maken deel uit van het vrijwillig sportkader, variërend van kantinepersoneel tot bestuursleden. De deelnemers waren bovendien allen betrokken geweest bij de meldingen. Er waren geen allochtone leden bij deze avonden aanwezig. Het programma voor beide avonden werd samengesteld door het Centrum Kontakt der Continenten. De thema's die centraal stonden waren:

- allochtonen en de Nederlandse samenleving/sportvereniging;
- cultuurverschillen en overeenkomsten.

Twee maanden later vindt weer een incident plaats waarbij L. een jeugdtrainer bedreigt. Wanneer L. de vereniging heeft verlaten, en de rustpauze de zaak wat heeft bekoeld, laat de Sportraad DWV per brief¹⁹ weten dat "(...) wij de omstandigheden thans zodanig gewijzigd achten, dat naar ons inzicht, op zeer korte ter-

---

17 H. werd gevraagd om de commissie te ondersteunen vanwege zijn betrokkenheid bij de club als elftalbegeleider (van zijn zoon) en zijn achtergrond als onderzoeker van Surinaamse afkomst. In hoeverre er sprake is (geweest) van discriminatie bij DWV weet hij niet. H. werd door DWV beschouwd als een bemiddelaar tussen de 'allochtonen' en 'het bestuur' in de commissie i.o.. Die rol heeft hij nooit kunnen waarmaken omdat conflicten en beschuldigingen over en weer de overhand kregen. Het werd in zijn bewoordingen "een gebed zonder end". Bovendien was er een aantal hindernissen die niet zo maar te overbruggen waren. Zo wilde een aantal Surinaamse/allochtone participanten dat met onmiddellijke ingang de organisatiestructuur moest worden gewijzigd. Het beleid moest worden bijgesteld, en allochtonen dienden zitting te krijgen in bestuurscommissies. De afgevaardigden van het bestuur blokkeerden dit eisenpakket door kwalificatie en bestuurservaring als voorwaarden te stellen bij benoeming. Zo werd de bal over en weer gespeeld. Toen de emoties uit hand liepen, werd bijna dagelijks een beroep op H. gedaan. H. had hier steeds minder tijd voor. Ook het nut van de bijeenkomsten en zijn rol daarbinnen zag hij steeds minder in. De commissie werd door de meeste aanwezigen beschouwd als platform waarbinnen persoonlijke vetes werden uitgevochten: in die context is het geen discriminatie, maar een incident dat centraal wordt gesteld, aldus H..

18 In het clubblad van DWV is ook aandacht besteed aan de oprichting van de commissie Harmonisatie.

19 dd. 3 juni 1992.

mijn de draad weer kan worden opgepakt, zodat nog voor de eerst volgende ALV van een voorlopige invulling van de commissie Harmonisatie bij DWV sprake kan zijn."

Eén van de jeugdleiders van DWV die ook betrokken was bij de oprichting van de commissie Harmonisatie, de heer D.L.²⁰, geeft aan dat de commissie na de formele installering nog enkele malen bijeen is geweest. De commissie bestond in seizoen '92/'93 uit ongeveer zes mensen. De helft was van allochtone afkomst. De commissie heeft het voortouw genomen om een multi-cultureel feest te organiseren. Daarnaast heeft zij leden gestimuleerd om stukjes te schrijven voor het clubblad over hun culturele achtergrond. Verder heeft de commissie het initiatief genomen om een folder samen te stellen over integratie in de sport bij DWV.

D.L. geeft tot slot aan dat 'het allochtonenprobleem' grotendeels is 'gemaakt' door 'het incident L'. D.L. ontkent niet dat er door sommige mensen "wel eens wordt gediscrimineerd, ook bij DWV"²¹. Wanneer dit binnen de vereniging wordt gesignaleerd, wordt het ook aangepakt²². Mede door het hetgeen heeft plaatsgevonden bij DWV, is men nu alert op mogelijke mis(ver)standen. Er is een goede jeugdcoördinator aangetrokken die contact onderhoudt met alle jeugdelftalvaarders. Daarnaast is D.L. actief als jeugdleider die tevens aanspreekbaar is voor alle andere leiders. De opvang van de jeugd is nu sterk verbeterd. De ouders van de jeugdleden worden hierbij meer dan voorheen betrokken. Op deze manier "wordt er onmiddellijk aan de bel getrokken als er iets mis is", aldus L.B.. Er is nu meer openheid en vertrouwen. Een jeugdleider die zich volgens L.B. als racist gedroeg, is inmiddels vertrokken. Ook enkele (kader)leden van de familie de G. die zich discriminerend hebben gedragen, zijn weg bij de club. De rust is volgens L.B. weergekeerd. Vanwege die rust, en om de boel niet onnodig aan te wakkeren, is de commissie niet meer actief geweest. L.B. signaleert nog wel eens fouten, zoals het feit dat twee D-juniorenelftallen geheel blank zijn: "Dat kan gewoon niet kloppen. Ik wil dat bespreekbaar maken. Er is nu nieuw kader, dus kan dat ook. De boel moet zich vanzelf gaan mengen, en dat gaat bij de jongste jeugd het gemakkelijkst."

2.3.3 Anti Discriminatie Bureau Amsterdam (ADB)

Het ADB²³ geeft aan dat de commissie Harmonisatie in zoverre een initiatief van de vereniging was, dat de heer L. het idee hiervoor aankaartte bij het bestuur. De heer L. was er namelijk achtergekomen dat hij nergens zijn beklag kon doen.

---

20 D.L. is tevens supportersbegeleider van Ajax.

21 "Kijk, elke club heeft zo zijn rotte appels", aldus D.L., "en daar ontkom je ook bijna niet aan". Als die mensen echter alleen komen te staan, weten ze niet meer waar ze het moeten zoeken en gaan weg; rotzooi schoppen bij een andere club". Tegen die achtergrond zijn zowel "heethoofd L. met zijn zootjes", als enkele racistische kaderleden vertrokken.

22 Zo geeft D.L. aan dat een aantal Turkse ouders van jeugdleden ooit de toegang tot de kantine bij een klaverjasavond werd ontzegd: "Nee, u kunt er niet meer bij, de kantine is vol". Dat was een drogreden; er waren nog wel degelijk plaatsen vrij. Toen dit binnen de vereniging bekend werd, is meteen actie ondernomen om dit nooit meer te laten voorkomen. Dit geldt ook voor achterstelling van (allochtone) jeugdspelers bij elftalindelingen. Wordt geconstateerd dat spelers te laag zijn ingedeeld, dan zal men overgaan tot veranderingen in de selectie. Dit is ook daadwerkelijk gebeurd. Bij het samenstellen van de elftallen wordt volgens D.L. uitsluitend gekeken naar de voetbalkwaliteit van de spelers, en niet naar de huidskleur.

23 Informatie van het ADB is verkregen door middel van een interview met Roy Wijks en Angela Kolf, twee medewerkers van het ADB die betrokken waren bij deze case.

De commissie viel echter snel uiteen. L. had er voor gezorgd dat nogal wat gelijkgezinden deel uitmaakten van de commissie. Daarnaast was de commissie in de praktijk volledig voortgekomen uit (negatieve) ervaringen met betrekking tot klachten over 'willekeurige', vermeend discriminatoire selectie. Volgens het ADB is dit een gebrekkig en kwetsbaar uitgangspunt voor het functioneren van een commissie. Deze zou een veel bredere en neutrale basis moeten hebben, zoveel mogelijk losgekoppeld van de specifieke klachten. Omdat dit niet het geval was, konden emoties gemakkelijk de overhand krijgen. Hierdoor was een 'koele analyse' en het opstellen van een meer algemeen plan van aanpak ter bevordering van de integratie van allochtonen in de club nauwelijks mogelijk. Persoonlijke belangen van de beschuldigende allochtone melder, en vooroordelen van het bestuur over de gemelde gevallen, vierden de boventoon tijdens vergaderingen. Zo was het voor de bestuurders in de commissie betrekkelijk eenvoudig om de status quo te handhaven. Bij de medewerkster van het ADB die bij de case betrokken was, bestaat de indruk dat het bestuur van DWV weinig durf aan de dag legde om de commissie goed te laten functioneren. De commissie bestond dan wel, maar werd nauwlettend gecontroleerd door de voorzitter van de vereniging. Degenen die beschuldigd werden van het achterstellen van allochtone jeugdleden, een assistent-trainer en een elftalleider, werden door de bestuurders in bescherming genomen. Overigens was de meerderheid van de commissie van mening dat L. te hard van stapel liep: hij wilde te veel ineens.

Interne spanningen binnen de commissie leidden er toe dat leden wegbleven bij vergaderingen. De indruk bestond steeds meer dat de commissie er was om een geschil uit te vechten, terwijl de meeste leden juist van mening waren dat de onderliggende problematiek (integratie van allochtonen) in het centrum van de belangstelling zou moeten staan. De melder is na een incident waarbij hij kaderleden fysiek heeft bedreigd uit de commissie gestapt. L. verkeerde toen al in een isolement; ook allochtone commissieleden konden zich op geen enkele manier verenigen met de handelwijze van L. Niemand in de commissie kon zich vinden in de manier waarop hij zich opstelde. L. verliet kort daarop ook de vereniging. Toen een tweede klacht het ADB bereikte, was de commissie inmiddels ter ziele gegaan. De animo om te vergaderen ontbrak steeds meer, juist op een moment dat men aanbevelingen zou kunnen doen om dergelijke wrijvingen in de toekomst zo veel mogelijk te voorkomen. Het ADB heeft achteraf het idee dat de commissie een soort excuus-orgaan van de vereniging was, waarmee de schijn werd opgehouden dat het de club serieus te doen is met de integratie van allochtone leden. De commissie had geen formele bevoegdheden, en hing min of meer in het luchtledige. De commissie had beter ingebed moeten zijn binnen de formele organisatiestructuur en -cultuur, met concrete doelen en bevoegdheden. Het bestuur moet de commissie dragen ('commitment'), de commissie moet het bestuur ondersteunen en adviseren. Het ADB kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de commissie werd gecontroleerd door het bestuur. Omdat de dominante clubcultuur vanaf de eerste vergadering ook werd opgelegd aan de commissie, heeft deze zich nooit 'vrij' kunnen ontplooiën. Volgens het ADB liep het ingezette veranderingsproces spaak omdat een mentaliteitsverandering binnen de vereniging, met name bij het kader, nooit het uitgangspunt was.

Kortom, met het uitsluitend aanstellen van een commissie, waarbij wordt nagelaten verantwoordelijkheden te delegeren en bevoegdheden af te bakenen, zal er weinig veranderen binnen een traditionele verenigingscultuur. Er moet een zekere mate van veranderingsgezindheid zijn. De commissie moet door het bestuur en de vereniging gedragen worden. Bovendien moet 'de sfeer' binnen de vereniging 'open' zijn. Men moet de bereidheid hebben om over delicate kwesties, zoals (vermeende)

achterstelling van allochtonen binnen een dominante autochtone clubcultuur, te praten. Praten en vergaderen vormen de eerste stappen, daarna zal er ook iets moeten veranderen. Dit kan alleen als er ook acties worden ondernomen.

Het ADB is in het geval van de eerste melding nooit bij een vergadering van de stuurgroep of commissie aanwezig geweest. Enerzijds heeft dit te maken met een toenmalige onderbezetting van het ADB. Anderzijds is het ADB van mening dat de Sportraad de meest aangewezen organisatie is om de commissie (en dus de vereniging) te ondersteunen. De werkwijze van het ADB is erop gericht dat meldingen eerst 'hard gemaakt' moeten worden: is er inderdaad sprake (geweest) van achterstelling van allochtonen op basis van huidskleur, afkomst etc.? De eerste actie van het ADB bestaat uit een onderzoek naar de feiten die ten grondslag liggen aan de melding. Hierbij is hoor en wederhoor belangrijk. Daarnaast is een bredere verkenning van de gang van zaken van de 'aangeklaagde' organisatie ten aanzien van de positie van allochtonen daarbinnen een instrument van het ADB om te beoordelen in hoeverre er sprake is van systematische achterstelling. Zijn er *meerdere* aanwijzingen van *meer* mensen waaruit blijkt dat *meerdere* allochtone leden worden achtergesteld, dan is ook de 'bewijslast' voor discriminatie harder. Wanneer er geen duidelijke melding met bewijslast is, houdt het ADB zich buiten de case. Inmenging van het ADB is alleen mogelijk als zij door een melder (liefst meerdere) wordt geïntroduceerd: het ADB is beslist geen detective-bureau dat er zelf op uittrekt. Tijdens de onderzoeksperiode van een case, treedt het ADB niet met feiten of namen naar buiten. Eerst moet de context waarbinnen een feit zich heeft voorgedaan worden geanalyseerd. De consultants van de Amsterdamse Sportraad hebben in eerste instantie de handschoen opgepakt, en zijn vervolgens naar de vereniging gestapt. De informatie die het ADB kreeg over het verloop van de case is steeds afkomstig geweest van deze consultants.

L. had het ADB verteld dat zijn klacht wordt gedeeld door meerdere autochtone en allochtone leden. Toch liet hij het na om gevolg te geven aan zijn eerste melding bij het ADB. Degenen die hem zouden ondersteunen, hebben zich nooit bij het ADB gemeld. G., de (veel latere) tweede melder, hield het bij één klacht die hij niet als discriminatie aangemerkt wilde zien. Hij had het ADB namelijk toevertrouwd dat hij zichzelf en zijn (achtergestelde) zoon wilde beschermen tegen mogelijke problemen binnen de vereniging, die als gevolg van zijn melding zouden kunnen optreden.

Het ADB kan niet anders dan concluderen dat het om vermoedens van discriminatie gaat: één of twee signalen zijn onvoldoende om harde beschuldigingen te uiten. Er zijn echter wel degelijk aanwijzingen dat "het bij DWV niet in orde is", aldus het ADB. Het bestuur houdt de rijen gesloten. De commissie Integratie heeft van bestuurszijde nauwelijks ondersteuning gekregen. Het bestuurlijk draagvlak voor de commissie was minimaal. In het bestuur heeft de voorzitter min of meer alleen gestaan in zijn pogingen om iets van de commissie te maken. Binnen de gehele vereniging heerst geen brede basis van vertrouwen. De gang van zaken doet eerder denken aan "verdeel en heers". De ervaring leert dat de meeste gedupeerden slechts 'stille slachtoffers' zijn, bang voor (verdere) represailles. Men houdt zich liever koest, of vertrekt. Ook bij DWV hebben allochtone spelers overschrijving gevraagd naar andere verenigingen²⁴. Het gezeur vermijdend, denken zij: "Laat maar, ik zoek wel een andere club".

---

24 Zo is een aantal Surinaamse jeugdspelers vertrokken naar DWS, SV Bijlmer en Abcoude.

2.3.4 Voetbalvereniging DWV

De heer R.B, voorzitter van DWV en één van de initiatiefnemers voor de oprichting van de commissie Harmonisatie is allereerst van mening dat de 'affaire L.' thans als een gesloten boek moet worden beschouwd. Deze affaire heeft de club zowel negatieve publiciteit als onrust bezorgd. Hoewel niet gesproken kan worden van een oplossing van de betreffende problematiek wordt het vertrek van L. naar een andere vereniging als een grote geruststelling ervaren.

R.B. zegt in dit geval van discriminatie niets te weten. De selectie wordt bepaald door de trainer. De speler zelf maakte er geen halszaak van dat hij niet tot de A1-selectie doordrong; dat deed zijn vader wel. Het ongenoegen bij de laatste liep dermate hoog op dat deze niet alleen woordelijk bedreigingen uitte en chantage pleegde, maar tevens naar zwaardere geweldsmiddelen greep. Hierdoor hebben enkele kaderleden, waaronder de betrokken jeugdtrainer, de vereniging verlaten. Het bestuur, alsmede de gehele vereniging, hebben zwaar geleden onder deze tumultueuze ervaringen die enige tijd aanhielden. L. stapte naar de plaatselijke pers met het verhaal dat zijn zoon één van de meerdere allochtone spelers is die door de trainer worden gediscrimineerd. DWV kwam in een kwaad daglicht te staan. Het bestuur, en met name haar voorzitter, zat met het probleem dat inmiddels door L. bij het ADB was aangemeld, in de maag.

De voorzitter staat al vele jaren op het standpunt dat integratie van de verschillende bevolkingsgroepen die Amsterdam-Noord en ook DWV rijk is, moet worden bevorderd en ondersteund. In de sport gebeurt dit vaak op een speelse en ongedwongen wijze, hetgeen niet wegneemt dat verschillende bevolkingsgroepen ook in en rond de sport met elkaar in conflict kunnen komen. De voorzitter illustreert dit met enige voorbeelden, waaruit volgens hem blijkt dat Surinamers nogal heetgebakerd kunnen zijn, en Turken van de eerste generatie (gastarbeiders) zich op het veld soms militant en opstandig hebben gedragen. Omdat onder andere taalproblemen hier een rol bij speelden, stelt R.B. dat de huidige generatie allochtonen nauwelijks aanleiding geeft tot problemen.

Ter bevordering van integratie, en met het oog op het voorkòmen van problemen zoals met L., ondersteunde het bestuur van DWV de weg tot het oprichten van een commissie Harmonisatie. De voorzitter schaarde zich persoonlijk onder een voorlopig samengestelde groep personen die affiniteit hebben met sport en met de grootste groepen allochtonen die DWV rijk is. De voorzitter haalde zelf enkele 'ervaren deskundigen' over om zitting te nemen in de commissie i.o.. Niet alle kandidaten waren lid van DWV. De commissie bestond in beginsel uit 8 mensen, waarvan er zes van niet-Nederlandse afkomst zijn. De eerste twee vergaderingen werden tevens bijgewoond door de consulenten allochtonensport van de Amsterdamse Sportraad. De voorzitter spreekt waardering uit voor de inzet van deze consulenten bij de pogingen tot het verzachten en oplossen van de onderhavige problematiek. Vooral de volhardende bemiddelingspogingen van één van de consulenten verdienen volgens hem alle lof. B. onderstreept het belang van de invloed van deze consulent op het vertrouwen van L. omdat zij beiden van Surinaamse afkomst zijn.

Inmiddels was een tweede melding inzake discriminatie binnen DWV aangegeven bij het ADB. Weer was het één van de ouders van een jeugdspeler die contact opnam met het ADB dat juist daarvòdr was verzocht een vergadering bij te wonen van de commissie Harmonisatie. Toen de voorzitter vernam dat een tweede melding van discriminatie had plaatsgevonden, wilde hij het probleem direct bij de kop nemen. Hij belde daarop één van de consulenten allochtonensport van de Amster-

damse Sportraad en vroeg om wie het ging ten einde met de betrokkenen in contact te treden. Een naam kon echter niet worden vrijgegeven omwille van de regelgeving en de procedurele aspecten in de werkwijze van het ADB (die verband houden met de privacy van de melder). Teleurgesteld en vol ergenis omdat interne actie van DWV hiermee werd geblokkeerd, stond het bestuur met lege handen. Ook de commissie haalde niets uit. Na twee vergaderingen was de animo dermate klein dat nog slechts een enkeling overbleef. De Algemene Ledenvergadering had inmiddels met het instellen van de commissie Harmonisatie ingestemd. Enkele maanden later stierf de commissie echter een vroege dood.

B. geeft tot slot aan dat de grote mate van aandacht voor allochtonen en discriminatie een averechts effect kan sorteren. Toch onderschrijft hij het belang van een pragmatische handreiking voor verenigingen 'hoe te handelen bij het bevorderen het integratieproces'. Hierbij kan een gerichte studie naar het korte leven van de commissie wellicht wat aanknopingspunten bieden. Een detective-onderzoek naar de meldingen, dat de zojuist weergekeerde rust binnen de vereniging kan verstoren, wijst hij van de hand. Angst voor herhaling van gedrag van L. speelt bij een aantal mensen nog steeds een rol.

2.3.5 Amsterdamse Sportraad

De twee sportconsulenten voor allochtonen van de gemeente Amsterdam/ Amsterdamse Sportraad waren beide betrokken bij de case DWV. De Sportraad werd al in de voorbereidingsfase van de oprichting van de commissie ingeschakeld om zitting te nemen in de stuurgroep. De consulenten vermoeden dat zij werden ingeschakeld omdat het bestuur van DWV "bang was voor onvoorziene ontwikkelingen" die het instellen van een commissie Harmonisatie teweeg zou brengen. Het verenigingsbestuur durfde eigenlijk niet echt het probleem aan te pakken. De voorzitter nam nog het meest initiatief, maar werd op zijn beurt weer nauwlettend in de gaten gehouden door de rest van het verenigingsbestuur. Het leek alsof er niet te veel mocht worden veranderd. Het initiatief (het oprichten van een commissie Harmonisatie) was belangrijker dan de acties die zo'n commissie zou kunnen nemen. Er werden twee informatiebijeenkomsten georganiseerd. De consulenten van de Sportraad bemerkten dat de voorzitter van vereniging "niet *echt* wilde". Het bestuurlijk draagvlak was minimaal. Zo kon het ook gebeuren dat de commissie "(...) doodbloedde toen L. uitgerangeerd was, en andere leden de bijeenkomsten steeds minder gingen bezoeken". Opmerkelijk is dat de commissie formeel toen net op gang was gekomen.

De Sportraad wijst verder op de onevenwichtige samenstelling van de commissie. Deze vloeide voort uit het feit dat voorzitter B. er steeds weer mensen bijhaalde die hem konden ondersteunen. De sportconsulenten wijzen bijvoorbeeld op de journalist I. die DWV's *harmonisatie-initiatief* eens mooi in de openbaarheid zou kunnen brengen. De clubvoorzitter trad bovendien uitermate autoritair op tijdens de commissiebijeenkomsten. Hij misbruikte zijn macht die hij binnen de vereniging heeft verworven. Een sportconsulent hierover: *"Hij nam een houding aan van 'ik neem hier actie, daar valt niet aan te tornen'. Verder stelde hij zich zeer paternalistisch op. Mij werd als vrouw gewoon de mond gesnoerd, terwijl hij ons als consulenten er wel heeft bijgehaald omdat hij zelf niet durfde."*

Ook L. wilde de zaak volledig naar zijn hand zetten, terwijl de meeste leden uit eigen (vrijwillige) beweging zitting hadden in de commissie. L. kwam door zijn agressieve uitspattingen steeds meer in een isolement terecht. Om deze redenen was het uiteindelijk voor niemand meer van enige waarde om tijd te besteden aan een op zich lovenswaardig streven. De andere gemeentelijke sportconsulent maakt

hierbij de kanttekening dat L. niet zo maar geafficheerd mag worden als een 'agressieve vechtersbaas': *"Zonder zijn handelwijze goed te praten, moet men zich goed afvragen hoe het komt dat een normaliter onberispelijk man als L. zich op die manier gaat gedragen. L. had duidelijk zijn motieven om te keer te gaan. Hij heeft zijn frustratie hoogswaarschijnlijk lang binnen gehouden. De kwestie met zijn zoon is dan de druppel die de emmer deed overlopen. Vervolgens is hij door het lint gegaan. Dat moet voortaan worden voorkomen. Het is te makkelijk om te stellen: "L. is fout want hij is nu eenmaal een agressief type; nee, L. is agressief gemaakt, en dat mag (ook) DWV zich aantrekken."*

Over de achterliggende problematiek van achterstelling bij de selectie van allochtone jeugdleden wordt opgemerkt dat de kritiek op de gang van zaken bij DWV terecht en gefundeerd is. Het A1-elftal was overwegend blank; A2 daarentegen voornamelijk zwart. A1 verkeerde steeds meer in degradatienood, terwijl A2 juist promotiekansen had. Toen de kwaliteiten van beide elftallen steeds duidelijker aan de ranglijsten konden worden afgelezen, was het kader wél bereid om zwarte spelers van A2 te selecteren voor A1. Het eerste A-elftal moest namelijk behoed worden voor degradatie. De voorgestelde ingreep in de samenstelling van beide elftallen viel op dat moment echter in verkeerde aarde. A2 kon kampioen worden, en wilde daarom bij elkaar blijven. "De jeugdtrainer had zijn selectie maar vroeger in het seizoen moeten maken op basis van kwaliteit", aldus één van de consultants van de Sportraad. Nu was het te laat, mosterd na de maaltijd. Verschillende ouders van Surinaamse jeugdspelers hadden er inmiddels schoon genoeg van: dit kan zo niet langer. L. nam het voortouw om actie te ondernemen. De jeugdtrainer, die de selectie maakt, de jeugdvoorzitter (een vriend van de voorzitter) en de jeugdleader van A1 moesten het ontgelden. Er werden over en weer harde verbale verwijten gemaakt. De actie van L. was helaas emotioneel, ontactisch en bedreigend. Bovendien was het feit dat hij zijn zoon aanwees "als de nieuwe Cruyff" op zijn minst omstreden. Diverse commissieleden waren van mening dat L's zoon niet in A1 thuis hoorde²⁵. L. was trouwens hetzelfde van mening over zijn andere zoon die bij de D-junioren van DWV voetbalde. Die zou ook te laag spelen²⁶.

Een dergelijke competitieve en vijandelijke sfeer ontstond ook in de commissie i.o.. Er was sprake van twee kampen: aan de ene kant de 'bestuursgezinde' mensen die de status quo wilden handhaven, en aan de andere kant de 'veranderingsgezinden', die opkwamen voor de allochtonen binnen de vereniging. Daartussen zat de Sportraad die een verzoening tot stand wilde brengen. L. nam een geheel eigen standpunt in, waarmee hij zichzelf steeds meer in een isolement plaatste. De voorzitter van de vereniging die ook voorzitter van de commissie was, eigende zichzelf een monopoliepositie toe. Ook in het bestuur stond hij op dit punt alleen. B. wilde wel iets aan de problematiek doen, maar ondervond weinig steun in zijn bestuur. Toen gepleit werd voor een allochtoon in het verenigingsbestuur, stak B., die ook verantwoording moest afleggen bij zijn bestuur, hier een stokje voor. Bovendien stelde B. zich zeer afhankelijk op ten opzichte van de gemeentelijke sportconsulenten. Deze haalde hij er in eerste instantie bij om de commissie te begeleiden. Bang om iets (verkeerd) te doen aan een gevoelig probleem, keek hij bij ieder vergaderonderwerp eerst naar de consulenten. L. nam zitting in de commissie als 'vertrouwenspersoon', en werd vervolgens steeds lastiger.

---

25 bijvoorbeeld de heren S.I. en D.L.. De laatste merkte op: "Zijn zoon hoorde gewoon niet in A1 op dat moment. Dat hing ook samen met zijn leeftijd. Dit laatste argument geldt trouwens voor alle jongens van A2. Zij waren toen eerstejaars A-junioren. In de A1 zitten in principe alleen tweedejaars A-junioren. De jongens van A2 moesten gewoon een jaartje geduld hebben.

26 Beide zoons spelen inmiddels bij een andere vereniging.

Vanaf het moment dat L. over was gegaan tot 'harde actie' (o.a. fysieke bedreiging) stapten zowel bestuursgezinden als veranderingsgezinden uit de commissie: de bestuursgezinden omdat zij bang waren slachtoffer te worden van L.'s terreur, de veranderingsgezinden omdat zij zich niet konden verenigen met L.'s handelen. L. trok derhalve alle aandacht naar zich toe. Hij was het middelpunt van de problematiek geworden. De andere commissieleden wilden op geen enkele wijze in verband worden gebracht met het laakbare gedrag van L..

De sportconsulenten vragen zich nog steeds af waarom zij nooit antwoord hebben gekregen op hun brief aan het bestuur van DWV waarin zij, na de 'ingelaste adempauze', voorstelden om als commissie weer bijeen te komen. De rust leek immers weergekeerd omdat L. inmiddels lid was geworden van een andere vereniging. De commissie is na die rustpauze nog twee maal bijeen geweest, zonder dat de sportconsulenten hiervan op de hoogte zijn gesteld. Dit heeft bij hen een onbevredigend gevoel achtergelaten. Dit gevoel is dat zij goed waren om een (uit de hand gelopen) conflict te beheersen. Toen dat conflict er niet meer was, is DWV eigenhandig verder gegaan, terwijl juist vanaf dat moment de waarde van de sportconsulenten en de commissie pas echt benut kon worden.

2.3.6 Analyse

Bij het ADB zijn twee klachten binnengekomen waarbij de melders uiting gaven aan hun onvrede over vermeende achterstelling van allochtone voetballers bij een voetbalvereniging in Amsterdam Noord. De achterstelling had betrekking op de samenstelling van selectie-elftallen. Er is op initiatief van de club een commissie Harmonisatie ingesteld die echter nooit heeft gefunctioneerd voor het doel waarvoor zij is opgericht. De commissie is ten onder gegaan aan onderlinge verdeeldheid en wantrouwen. De 'officiële' verklaring van de vereniging dat een tijdelijke rustpauze werd ingelast in verband met de aankomende jubileumfestiviteiten versluiert de werkelijke reden voor het beëindigen van de commissie-activiteiten. Die is voornamelijk gelegen in de prominente plaats die één specifiek geval ('het incident') van vermeende achterstelling kreeg binnen de commissie. De meeste commissieleden wilden dit geval niet bagatelliseren, maar konden zich ook niet verenigen met het laakbare gedrag van de allochtoon in kwestie. In de vereniging blijkt weinig vertrouwen te zijn om de vermoedens van achterstelling van allochtonen openhartig te bespreken. Het bestuurskader is, in tegenstelling tot de multi-culturele ledenbestand van de vereniging, geheel autochtoon. De meeste andere kaderfuncties worden ook door autochtonen vervuld. Allochtonen hebben (nog steeds) geen aanspreekpunt waar zij met klachten of problemen heen kunnen. In de loop van het jaar waarin de meldingen zijn gedaan, hebben zowel allochtone jeugdspelers als autochtone jeugdkaderleden de vereniging verlaten. Desondanks hebben de meldingen geen structurele gevolgen gekregen. Hoewel het ADB de melders heeft gevraagd soortgelijke gevallen bij het bureau aan te geven en 'cijfermatig' te onderbouwen, is vervolgens een stilte ingetreden. Die stilte neemt echter niet weg dat er nauwelijks doelmatige acties zijn ondernomen om de achterliggende problematiek op te lossen.

Voldoende feiten (zoals de twee meldingen, een overwegend 'zwart' en 'blank' elftal, het 'kantine-incident' met de Turken) en meningen die elkaar grotendeels bevestigen, wijzen er op dat er door een deel van het bestuurlijk en sporttechnisch kader is gediscrimineerd. Die signalen en gevoelens van discriminatie hebben op meer terreinen binnen de vereniging betrekking dan alleen op de (wijze van en procedure bij) elftalesamenstellingen. Om die reden hebben de conclusies en aanbe-

velingen bij deze case een grotere reikwijdte. Een aantal personen die zich schuldig hebben gemaakt aan discriminatie, heeft de club inmiddels verlaten. Ook L., die zich in de discussie bepaald niet constructief heeft opgesteld in het zoeken naar oplossingen, is weg bij de vereniging. De meest cruciale fout is echter gemaakt door het bestuur dat geen duidelijk afwijzend standpunt wilde/durfde in te nemen. Mede daardoor kon een soort tweespalt in de club ontstaan, en kunnen allochtonen de indruk krijgen dat zij gediscrimineerd worden. Illustratief is dat de rust binnen de club pas weerkeerde nadat de betreffende personen de vereniging hadden verlaten. Bij een groot aantal leden zal de rust pas echt weerkeren wanneer het bestuur zich in het openbaar tegen discriminatie heeft uitgesproken, en daar ook naar handelt.

2.3.7 Conclusies

- In beide gevallen van melding bij het ADB is door de melders geen gehoor gegeven aan het verzoek van het ADB de 'bewijsvoering' harder te maken door het verzamelen van meer feiten van (vermeende) achterstelling;
- De meldingen bij het ADB kunnen ook beschouwd worden als bewijs van onvermogen om de selectie-problematiek binnen de vereniging op te lossen;
- Bij de vereniging in kwestie is sprake van een ondervertegenwoordiging van allochtonen in verantwoordelijke kaderfuncties. Bovendien ontbreekt elke veranderingsgezindheid bij het kader, en met name het bestuurlijk kader, om het vertrouwen te bevorderen door het ondersteunen van positieve acties, zoals het scheppen van goede randvoorwaarden waarbinnen een commissie kan functioneren om de integratie te bevorderen.
- De allochtone vertegenwoordigers in de commissie hebben een kans laten lopen door direct te veel te willen bereiken, en onvoldoende afstand in acht te nemen ten opzichte van 'het incident'. Met kleine stappen vooruit wordt vaak meer bereikt dan met een chaotische 'coup'.
- De commissie i.o. is onwerkbaar geweest²⁷ omdat zij onvoldoende werd gestuurd. Er kwamen voortdurend mensen bij die zich in twee 'vijandige' kampen verdeelden. Zelfs het ADB en de Sportraad is het niet gelukt om de partijen constructief te laten samenwerken.

---

²⁷ Achteraf zou men zich kunnen afvragen of de keuze voor het instellen van een commissie wel de juiste is geweest. Een commissie is een instituut waarbinnen belangen tegen elkaar worden afgewogen. Dit wordt al gauw een zwaar middel, zeker wanneer de problematiek een gevoelige lading heeft. Dan is de kans op escalatie groter. Die was in dit geval al groot omdat er een conflict was ontstaan dat nog niet aangepakt was. Beter zou het zijn geweest wanneer dit conflict (tussen L. en de selectiesamenstellers) eerst was aangepakt. Los daarvan, en liefst erna, zou dan, indien van structurele problematiek sprake is, een commissie kunnen worden opgericht die daar iets aan doet.

**Deel 3:
Aanbevelingen en
aanzet tot een
plan van aanpak**

3.1 Inleiding

Hoewel discriminatie ongetwijfeld al langere tijd in de sportwereld voorkomt, wordt er pas sinds enkele jaren gericht aandacht aan besteed. Dit houdt onder meer verband met de vrij recente toetreding van grotere groepen allochtonen in de georganiseerde Nederlandse sportwereld. Deze, in vergelijking met andere maatschappelijke terreinen, later plaatsgevonden participatie heeft ook de mogelijkheden tot discriminatie vergroot. Het feit dat sport voor de meeste beoefenaren een meer vrijblijvend en ongedwongen karakter heeft binnen de samenleving, is van invloed op een lage aangiftebereidheid voor gevallen van discriminatie bij de Anti-Discriminatie Bureaus. Bij het Anti-Discriminatie Bureau Amsterdam bestaat de indruk dat achterstelling bij sport onder allochtonen veelal leidt tot ontkenning of vluchtgedrag, terwijl discriminatie in bijvoorbeeld de arbeidssituatie, tijdens de opleiding of bij huisvesting veel zwaardere (persoonlijke) consequenties voor slachtoffers heeft. Ook de (ogenschijnlijk) ondoorzichtige sportorganisatiestructuur en besloten verenigingsculturen dragen er toe bij dat discriminatie zich voor buitenstaanders, maar ook voor slachtoffers, min of meer onzichtbaar kan manifesteren.

Misschien wel juist omdat het "*maar sport*" is, zou mensen moeten alarmeren om discriminatie tegen te gaan. Immers, als discriminatie zich al manifesteert in een ongedwongen, zelf gekozen omgeving waarbij ontspanning en recreatie op de voorgrond zouden moeten staan, hoe moet het dan wel niet zijn in de rest van de maatschappij? De arena van sport en vrijetijd mag derhalve niet worden geïsoleerd van andere maatschappelijke terreinen. Wanneer discriminatie zich voordoet tijdens een amateurwedstrijd in een weekend op een willekeurig sportpark, dan mag het niet zo zijn dat de betrokkenen het voorval maandag op school of op het werk alweer vergeten zijn. En juist dit 'vergeten' (of beter: verdringen) is volgens betrokkenen tot nu toe steeds aan de orde geweest. Bovendien blijken Anti Discriminatie Bureaus nauwelijks of geen toegang te krijgen tot de praktijk van alledag van verenigingen. Besturen hullen zich in stilzwijgen of ontkennen het probleem, het overige vrijwillig kader wil geen last hebben: het is immers hun hobby en "iedereen is hier toch gelijk?" De klachtenmelders willen eigenlijk ook geen extra sores want daar ondervinden zij alleen maar (meer) hinder door. Zij krijgen een 'dikke huid'.

Tijdens het onderzoek is gebleken dat in alle cases het wantrouwen tussen betrokkenen en de angst voor discriminatie- en integratievraagstukken binnen de sport steeds op de loer ligt. Dat wantrouwen gaat ver volgens de geïnterviewden. 'Men', dat is een groot deel van het kader en autochtone sportlieden, wordt voorzichtig en schernt zich af van allochtonen. De voedingsbodem voor een 'wij'- en 'zij'-perspectief wordt groter. Op termijn is dat fnuikend voor de sport in het algemeen, en de integratie van allochtonen in het bijzonder. In elke case kan een 'wij'- en een 'zij'-perspectief worden onderscheiden.

In de eerste case wordt het gevoel van discriminatie opgewekt door een gebrek aan vertrouwen van een landelijke sportbond in een allochtone vertegenwoordiger. Dit gebrek aan vertrouwen wordt gevoed door een slechte relatie tussen de bond en de kandidaat. De communicatie tussen de bond en de kandidaat voor de Amsterdamse Sportraad verloopt al langere tijd slecht. Verwijten gaan over en weer zonder dat de problemen aangepakt worden. Ook hier geldt dat wederzijds wantrouwen heeft

geleid tot een verdergaande verwijdering tussen het autochtone bondsapparaat en een allochtone kandidaat. Omdat hiermee de positie van de kandidaat binnen de bond aanmerkelijk was verslechterd, restte ook de Amsterdamse Sportraad niet veel anders dan het voordragen van een autochtone representant, op initiatief van de bond.

In de tweede case ligt vooral onzorgvuldigheid in het volgen van procedures, en het doen van toezeggingen (die later niet waargemaakt werden) aan de basis van de aanklacht van het bestuur van de Marokkaanse veldsportvereniging tegen het beleid van een stadsdeel en tegen een (multi-culturele) Amsterdamse sportclub. De Marokkaanse vereniging voelde zich in de kou gezet omdat het tweesporenbeleid voor allochtone sportbeoefenaren er toch ook op is gericht om zelforganisaties extra te ondersteunen. Juist allochtonen krijgen vaak te horen dat "het vol is, en er niemand meer bij kan". Zo ook bij hun zoektocht naar een eigen clubgebouw, en een sportveld. Ondanks hun uitstekende reputatie, ondanks een reeds toegekende subsidie in de accommodatiekosten, en ondanks het feit dat er op een (door hen gewild) complex een veld vrij was, slaagden het stadsdeel, de Marokkaanse vereniging, de sportbond en de Sportraad er niet in de club een nieuwe, eigen plaats te geven. Ook in deze case is de geschiedenis er één van een toenemende verwijdering. Dit maal tussen een allochtone vereniging en een ingewikkeld hoofdzakelijk autochtone organisatiecultuur van gemeentepolitiek, bond, Sportraad en Amsterdamse clubbesturen. Het einde van het verhaal was dat de Marokkaanse club het gevoel had, dat haar gewoon geen eigen plaats gegund werd. Of dit nu zo is of niet, feit is dat een legitiem verzoek van een onberispelijke vereniging is uitgemond in een lange, frustrerende procedure. Het resultaat van die procedure is dat de club zich achtergesteld voelt bij andere verenigingen: "wij worden gedoogd, maar daar is dan ook alles mee gezegd".

In de derde case ligt het gevaar in het verschiet dat de club verdeeld wordt door wantrouwen jegens allochtonen. 'Zij', dat wordt de 'outcast', dat zijn de allochtonen. 'Wij', dat wordt de autochtone 'incrowd' die de belangrijkste posities binnen de vereniging inneemt en de sfeer en het beleid bepaalt. De ongelijke machtstrijd zal ertoe leiden dat er een sfeer ontstaat waarin 'zij' continu een uitwedstrijd spelen, en op den duur voorgoed wegblijven. Dit mechanisme van verdergaande verwijdering tussen 'wij' en 'zij' is een sluipend proces. Dit beeld is extreem geschetst, maar het ligt op de loer bij die verenigingen en andere sportinstanties die hun ogen sluiten voor (mogelijke) problemen die zich in en rond de sportbeoefening kunnen voordoen tussen allochtonen en autochtonen.

Het belang van de case-study ligt niet zo zeer in het oordeel van de onderzoekers of er nu al of niet sprake is van discriminatie. Het belang ligt veel meer in de leermomenten die uit de cases gehaald kunnen worden. Het gaat dan om de lessen die sportbestuurders, ambtenaren en verenigingsleden van dienst kunnen zijn bij het zoveel mogelijk voorkomen of wegnemen van gevoelens van discriminatie in de sportwereld.

De leermomenten die uit de cases kunnen worden gehaald, zijn weergegeven door middel van aanbevelingen in 3.2. Willen deze aanbevelingen ook daadwerkelijk worden waargemaakt, dan zal bij iedereen het besef aanwezig moeten zijn dat discriminatie *ook* in de sportwereld een verwerpelijk en onverkwikkelijk verschijnsel is dat bestreden én voorkomen moet worden. Wantrouwen binnen verenigingen tussen allochtonen en autochtonen, en het verhullen van problemen rond integratie en discriminatie zijn fnuikend voor een bloeiende Amsterdamse sportwereld. Daarom moet er een samenhangend pakket van maatregelen worden

opgesteld waarmee discriminatie aangepakt kan worden. In 3.3 wordt aangegeven met welke aspecten de sporters en de verschillende betrokken organisaties rekening moeten houden om een bloeiende, en voor iedereen toegankelijke multi-culturele sportwereld tot stand te brengen. De lijst van maatregelen waarmee 3.3 wordt afgesloten, is een aanzet daartoe, en moet worden beschouwd als een raamwerk dat nadere, meer gedetailleerde uitwerking behoeft. De lijst geeft in ieder geval inzicht in de verscheidenheid aan mogelijkheden, waarmee de problematiek moet worden aangepakt.

De gemeente Amsterdam is niet de enige, en zelfs niet de eerst verantwoordelijke om discriminatiebestrijding en -preventie in de sport ter hand te nemen. De meest verantwoordelijken zijn de participanten in de sportwereld zelf, die enerzijds met hun eigen gedrag het goede voorbeeld moeten geven, en anderzijds door middel van corrigerend of bemiddelend optreden discriminatie een halt kunnen toeroepen. Wanneer het misgaat of dreigt mis te gaan, dan dienen de daartoe verantwoordelijke instituties maatregelen te nemen, zoals die in 3.3.5 worden geschetst. Hierbij zij nog vermeld dat het grotendeels gaat, en ook moet gaan, om preventieve maatregelen waarmee discriminatie zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dit kan alleen als alle betrokken organisaties hun verantwoordelijkheid tonen en laten gelden. Samenwerking tussen de centrale stad, de stadsdelen, de Amsterdamse Sportraad, het Anti-Discriminatie Bureau, de sportverenigingen en -scholen, de landelijke bonden en districtsbonden, en het NOC*NSF moet er voor zorgen dat op alle mogelijke niveaus in en rond de sportpraktijk discriminatie wordt aangepakt. Alleen een dergelijke gezamenlijke en gelijktijdige aanpak kan leiden tot een effectieve beteugeling van discriminatie in de Amsterdamse sportwereld.

3.2 Aanbevelingen op basis van de case-study

Hieronder volgen aanbevelingen die voortvloeien uit de analyse van de drie cases. De aanbevelingen zijn algemeen geformuleerd. Dat wil zeggen dat zij weliswaar herleid zijn uit de onderzochte gevallen, maar dat zij tevens een reikwijdte hebben die verder strekt dan deze gebeurtenissen. De cases vormen in die zin gevalbeschrijvingen die de implicaties van het (algemene) beleid op voor alloctonen specifieke situaties weergeven. Hieruit volgt dat de leerervaringen uit deze cases van toepassing zijn op het algemene gemeentelijke (sport)beleid én op het specifieke stimuleringsbeleid voor alloctonen.

3.2.1 Vertegenwoordiging van takken van sport in de Amsterdamse Sportraad²⁸

- In ieder geval bij takken van sport die frequent door alloctonen worden beoefend moet de Amsterdamse Sportraad de sportbonden expliciet vragen om alloctone kandidaten te werven. Elke bond dient een procedure te volgen waarbij de leden vooraf goed geïnformeerd worden over de vacature (bijvoorbeeld via het bondsorgaan en clubbladen).
- Voordat de uiteindelijke kandidatuur door de Sportraad aan de Gemeenteraad wordt voorgelegd zou tijdens de voorbereidingen daartoe een terugkoppeling moeten plaatsvinden tussen de Sportraad en het bondsbestuur van de betreffende tak van sport. Hierdoor kan getoetst worden of bij de selectie van kandidaten zorgvuldigheid is betracht ten aanzien van het voorkeursbeleid.
- De Sportraad kan de procedure met betrekking tot de kandidaatstelling beter structureren zodat er geen verschillen in procedure tussen bonden, en dus geen 'excuses' kunnen optreden. Voorop moet staan dat de communicatie rond de kandidaatstelling tijdig en voor iedereen duidelijk plaatsvindt. Ook het bestuur en de leden van de Sportraad moet openheid worden verschaft in de selectie van de kandidaten. Bij de kandidatuur en selectieprocedure moet de voorkeur steeds uitgaan naar alloctone Amsterdammers. Dit kan worden bevorderd door:
  - * (districts)bonden de opdracht te geven om de selectie van kandidaten te laten plaatsvinden in overleg met de Amsterdamse verenigingen. De verenigingen stellen kandidaten aan de ALV van de bonden/districten voor. De kandidaat die uiteindelijk door de (districts)bond is geselecteerd, en door de gemeenteraad is benoemd, houdt geregeld contact met zijn achterban (de Amsterdamse verenigingen én de districtsbond).
  - * twee kandidaten per tak van sport af te vaardigen naar de Sportraad. Eén

---

28 In onderstaande aanbevelingen is (grotendeels) afgezien van voorstellen ter verbetering of verandering van de algemene organisatiestructuur van de Sportraad. Hiermee wordt het leidende principe bedoeld dat de leden van de Sportraad afgevaardigden zijn namens hun bond. Zij vertegenwoordigen derhalve de bondsbelangen. De Sportraad dient het stadsbestuur van Amsterdam gevraagd en ongevraagd van advies. Een uitwerking naar de organisatie van deze functie van de Amsterdamse Sportraad kan ook in geheel andere richting verlopen dan die thans vigeert. Een vraag die nu gesteld mag worden is of de huidige organisatiestructuur en -selectieprocedure van kandidaten wel de meest geschikte adviezen en kandidaten van de Sportraad opleveren. De belangen van de landelijke - of districtsbonden hoeven immers niet altijd in de pas te lopen met de Amsterdamse sportbelangen. Van deze discussie is in deze rapportage verder afgezien, omdat de reikwijdte ervan wat breder is en deels een andere lading dekt dan die van het discriminatievraagstuk.

namens de bond, de ander namens de Amsterdamse verenigingen. Hier kan de voorwaarde aan worden verbonden dat tenminste één kandidaat van allochtone afkomst moet zijn.

- Bij de voordracht aan de Gemeenteraad dient duidelijk gemaakt te worden of er wel of geen allochtone kandidaten zijn, eventueel ondersteund door een afschrift van de notulen van de vergadering waarin over de kandidaatstelling is beslist.
- De Sportraad moet namens de gemeente Amsterdam een signaalfunctie hebben naar het NOC*NSF en de daarbij aangesloten bonden. Deze signaalfunctie betreft ook de ondervertegenwoordiging van allochtone leden in de Sportraad. Gestimuleerd moet worden dat (districts)bonden een anti-discriminatie artikel en/of een gedragscode tegen discriminatie in hun statuten opnemen.
- Het verdient aanbeveling om, vooruitlopend op het veranderingsproces, enkele (tak van sport-) onafhankelijke allochtone leden in de Amsterdamse Sportraad op te nemen. Hiermee kan (verdere) bestuurservaring worden opgedaan die in de toekomst bijvoorbeeld aangewend kan worden voor een kaderfunctie ten behoeve van een specifieke tak van sport. Gedacht kan worden aan plaatsen die gereserveerd worden voor categorale (etnische) groepen. Ook is het formeren van stage-plaatsen voor allochtonen in de Amsterdamse Sportraad een goede mogelijkheid om hen ervaring te laten opdoen met de bestuurpraktijk.

3.2.2 Een eigen accommodatie voor een categorale veldsportvereniging

- De doelstelling van het tweesporenbeleid om, naast integratie door het stimuleren van multi-culturele verenigingen, ook het sporten in eigen kring te ondersteunen, dient daadwerkelijk te worden waargemaakt voor die groepen of verenigingen die daaraan behoefte blijken te hebben. Integratie kan niet worden afgedwongen.
- De gemeentelijke besluitvormingsprocedure ten aanzien van accommodatietoewijzing moet zorgvuldiger plaatsvinden. Dit betekent onder andere dat de regierol die het stadsdeel in deze heeft, zorgvuldig moet worden bewaakt. Bij aanvragen voor accommodatiehuur dient een stadsdeel, voordat principebesluiten worden genomen, eerst met alle betrokken sportverenigingen te overleggen. Een gezamenlijk overleg heeft hierbij de voorkeur. Daarnaast dient de afstemming tussen de centrale stad en het stadsdeel beter te worden bewaakt. Hierbij gelden vanzelfsprekend de afspraken die zijn opgenomen in het convenant dat tussen de Centrale Stad en de stadsdelen is afgesloten. Er mogen geen verwachtingen bij verenigingen worden gewekt, die later niet waargemaakt kunnen worden. Eerst dienen de belangen van het stadsdeel en de direct betrokken partijen tegen elkaar te worden afgewogen. Dit dient te gebeuren binnen de randvoorwaarden van het stedelijke (gecoördineerde) beleid voor sportvelden.
- De (ver)huurmogelijkheden van sportvelden moeten worden gedifferentieerd en geflexibiliseerd. Jaarcontracten mogen geen zelfstandig (onbeperkt) leven gaan leiden. Het optimaliseringsbeleid heeft aangegeven dat er een overschot is aan (voetbal)velden. Daar dienen nieuwe en jonge verenigingen als eerste voor in aanmerking te komen. Allochtone sportverenigingen moeten beschouwd worden als gelijkwaardig aan autochtone of gemengde verenigingen.

- Onderhuurcondities mogen niet eenzijdig door de hoofdhuurder worden opgelegd aan de onderhuurder. De gemeente (Centrale Stad, stadsdeel) dient als eigenaar van de accommodatie de condities waaronder onderhuur plaatsvindt goed te keuren, en door te spreken met de onderhuurder. Uitgangspunten hierbij moeten zijn dat:
  - * de onderhuurder de garantie moet hebben dat zij een redelijke mate van autonomie heeft, hetgeen in overeenstemming is met het tweesporenbeleid voor sport;
  - * het sportopbouwwerk bemiddelt tussen hoofdhuurder en onderhuurder, en daarbij afspraken ondersteunt en bewaakt. Hierbij moet wel beseft worden dat gemeentelijke zeggenschap over veldhuur en -gebruik gegarandeerd is, terwijl deze er niet is voor clubgebouwen die immers in eigendom van verenigingen zijn. In het laatste geval kan de gemeente wel bemiddelen²⁹;
  - * er in situaties van onderhuur steeds gezocht wordt naar optimale condities waaronder de verenigingen gebruik (kunnen) maken van de accommodatie omdat dit zowel de exploitatie van de accommodatie als de ontwikkeling van de gebruikmakende verenigingen ten goede komt;
  - * te allen tijde moet worden voorkomen en bestreden dat het recht van de sterkste de belangen van de onderhuurder volledig ontkent.

- Het verdient aanbeveling om modelovereenkomsten te ontwikkelen tussen hoofdhuurder en onderhuurder waarin met bovenstaande uitgangspunten rekening is gehouden. Het opzetten van exploitatiestichtingen waarin zowel hoofdhuurder als onderhuurder vertegenwoordigd zijn, is een zeer wel mogelijke uitwerking van zo'n overeenkomst. Lusten en lasten in beheer, gebruik en exploitatie van de accommodatie moeten evenredig en gelijkwaardig worden verdeeld.

- Bij het huisvesten van relatief kleine, jonge verenigingen dient gestreefd te worden naar het verbeteren en stimuleren van de mogelijkheden tot samenwerking en het delen van accommodaties. Mogelijkheden hiervoor:
  - * het rendabel exploiteren van ('grote') clubhuizen die in het kader van de optimalisering van sportvelden vrijkomen, door meerdere kleine verenigingen. Hierbij zijn bij uitstek categorale verenigingen gebaat. Opties hiervoor zijn huur- of huur/koopconstructies.
  - * het leveren van clubgebouwen 'op maat' waardoor kleinere, startende verenigingen meer mogelijkheden en (financiële) garanties voor de toekomst hebben om zelfstandig te blijven draaien. Tijdens de ingebruikgeving en de startfase hebben deze verenigingen ondersteuning nodig. Daarna dienen zij 'losgelaten' te worden.

- Mede gelet op het tweesporenbeleid en het recht op vereniging dienen kleine, startende sportverenigingen door de gemeente Amsterdam ondersteund te worden. Dit begint bij een goede en gerichte voorlichting waarbij met name aandacht besteed moet worden aan financiële en beheertechnische aspecten van (zelfstandig of gedeeld) accommodatiegebruik. Onder andere het cursuswerk (KAS) kan in deze behoefte voorzien. De sportopbouwwerker vervult een centrale rol bij de ondersteuning van categorale en nieuwe verenigingen. De sportconsulenten voor allochtonen van de gemeente Amsterdam stellen hierbij

---

29 Bovendien kan overwogen worden om een passage op te nemen in de subsidievoorwaarden van de 1/3,1/3,1/3-regeling over condities waaronder onderhuur plaats mag vinden. Dan zou een verwijzing naar bepalingen in de modelovereenkomst (zie volgende aanbeveling) kunnen volstaan.

voor om een ondersteuningsbureau op te zetten waarbinnen een aantal service-taken (zoals cursuswerk, bestuursondersteuning, administratieve begeleiding) kunnen worden gebundeld. De uitvoering van deze taken lijkt bij uitstek geschikt voor (bij voorkeur allochtoon) personeel uit de banenpool³⁰.

- Sportverenigingen (of beheerstichtingen) die al lange tijd velden huren van de gemeente Amsterdam (stadsdelen) ontlene daar, buiten de looptijd van het huurcontract van één jaar, op geen enkele wijze 'een alleenrecht' aan, hoewel die indruk soms wordt gewekt. De gemeente Amsterdam dient de verhuur van velden af te stemmen op de vraag naar sportvelden, waarbij de uitgangspunten van het sportbeleid worden nagekomen, en niet de traditie of status van verenigingen doorslaggevend is.

3.2.3 Selectiecriteria bij elftalsamenstellingen

- Een sportvereniging waar allochtonen naar rato van de bevolkingssamenstelling goed vertegenwoordigd zijn, moet ook streven naar een evenredige vertegenwoordiging van allochtonen in kaderfuncties. Het moeten derhalve niet alleen verenigingen voor allochtonen zijn, maar ook verenigingen door allochtonen. Wanneer meer kaderfuncties door allochtonen worden vervuld, zal de verenigingsband tussen leden onderling en tussen leden en het kader hechter worden. Dit is alleen mogelijk wanneer het verenigingsbestuur zich hiervoor openstelt, en dit beleid actief ondersteunt³¹.
- Het aanpakken van specifieke gevallen van vermeende achterstelling dient in de eerste plaats te geschieden door de direct betrokkenen zelf. In dit geval het sporttechnisch kader en degene die een klacht heeft. Het bestuur moet zijn verantwoordelijkheid daarbij nemen, en kan dan een coördinerende of bemiddelende rol spelen.
- Wanneer de betrokkenen (en het bestuur) hier niet uit komen, zou er bij de club een contactpersoon moeten zijn die een ombudsfunctie vervult. Deze dient zowel het vertrouwen te genieten van de verenigingsleden als van het verenigingskader. Zodoende kan deze contactpersoon bemiddelen in conflictsituaties. Hij heeft daarbij tevens een rol als wegwijzer binnen de vereniging. Juist nieuwe leden bij een vereniging moeten vaak wegwijs gemaakt worden in de manier waarop de club reilt en zeilt. Het bestuur moet echter wel zorgen voor goede randvoorwaarden ten behoeve van het functioneren van de contactpersoon. Wanneer dit gelet op het ledenbestand noodzakelijk blijkt, kan gekozen worden voor het aanstellen van meerdere contactpersonen, bijvoorbeeld voor iedere ruim vertegenwoordigde bevolkingsgroep één contactpersoon.
- Het oprichten van een commissie die de integratie van allochtonen binnen een vereniging wil bevorderen kan nooit het meest geëigende platform zijn waarmee 'brandjes' worden geblust. Zo'n commissie moet een preventief doel hebben: het voorkomen van het gevoel bij allochtonen dat zij gediscrimineerd worden. Een wat bredere opzet hiervoor kan zijn het instellen van een

---

30 Hierbij past de aantekening dat werken met personeel uit de banenpool meestal intensieve begeleiding vereist.

31 Zie ook onderzoeksrapport van Kraan (1993): *Discriminatie in voetbalsituaties*. Hierin wordt geconcludeerd dat er in gemengde verenigingen minder sprake is van vooroordelen tussen allochtonen en autochtonen onderling, dan bij leden van 'etnisch-homogene' verenigingen.

‘vertrouwenscommissie’³². De leden van de vertrouwenscommissie kunnen degenen zijn die de functie van contactpersoon vervullen. Deze commissie dient in de organisatiestructuur van de vereniging, evenals de andere commissies, direct onder het bestuur te vallen. In ieder geval dient één commissielid ook bestuurslid te zijn. Integratie, gelijkwaardigheid van en openheid voor alle leden, en harmonie binnen de vereniging moeten de uitgangspunten zijn bij het opzetten van zo’n commissie. Een belangrijk neven doel van een ‘vertrouwenscommissie’ is dat deze grotendeels zal bestaan uit nieuwkomers die hiermee tegelijkertijd ervaring opdoen met bestuur en beleid. Bij voorkeur dienen in de commissie geen mensen zitting te hebben die rechtstreeks bij incidenten betrokken zijn (geweest). Wel kan de commissie een platform zijn waar vermoedens van discriminatie kunnen worden aangekaart.

- De problemen die een ‘vertrouwenscommissie’ aanpakt moeten concreet zijn. Te denken valt aan alle problemen die samenhangen met de integratie van (nieuwe) leden die relatief onbekend zijn met het verenigingsleven, of meer specifiek met de verenigingscultuur, zoals:
  - * het vervoer van jeugdleden naar het eigen sportcomplex en naar uitwedstrijden;
  - * de vertegenwoordiging van alle aanwezige (grotere) bevolkingsgroepen in kaderfuncties; zowel sporttechnisch, bestuurlijk als administratief en anderzins dienstverlenend;
  - * het accepteren van en inspelen op de veranderingen die de overgang van een meer traditionele, homogene verenigingscultuur naar een meer multiculturele, heterogene vereniging met zich meebrengen;
  - * vermoedens en/of gevallen van discriminatie.
- De gemeente zou verenigingen die een ‘vertrouwenscommissie’ willen opzetten, moeten ondersteunen. Het ADB is daarbij verantwoordelijk voor onderzoek en behandeling van de binnengekomen klacht(en). Aanwijzingen en achtergronden van klachten moeten aan de Amsterdamse Sportraad/gemeentelijke sportconsulenten worden doorgegeven. De gemeentelijke sportconsulenten kunnen ingeschakeld worden bij de uitvoering van te nemen maatregelen. Beseft moet worden dat een commissie een relatief zwaar middel is. In veel gevallen zal het aanstellen van een contactpersoon voldoende zijn.
- Er zal meer aandacht moeten uitgaan naar het bereiken van de achterban van de vereniging die niet direct bij de meldingen/incidenten betrokken is. Anti-discriminatiebeleid vraagt om een bewustwording en mentaliteitsverandering binnen verenigingen. Dit betekent dat alle leden zich bewust moeten keren tegen discriminatie.

---

32 De naam van een dergelijke adviescommissie moet afhankelijk worden gesteld van de functie. Deze functie is weer terug te voeren op de problematiek die per vereniging kan verschillen. Zo kan bijvoorbeeld bij de ene vereniging de nadruk worden gelegd op het actief bestrijden van discriminatie, en bij de andere op het introduceren en begeleiden van nieuwe leden.

3.3 Aanzet tot een plan van aanpak

3.3.1 Randvoorwaarden voor de aanpak van discriminatie

Op individueel niveau vraagt het bestrijden van racisme en discriminatie in de eerste plaats om een bewustwording van de problematiek en een **mentaliteitsverandering**. In bepaalde situaties zijn autochtone sporters en kaderleden zich vaak niet bewust dat zij discrimineren. Deze zogenaamde 'onbewuste' discriminatie heeft (misschien onbedoeld) echter wel degelijk effect op allochtone sporters en het potentiële kader uit deze groepen. Bij bewustwording en het veranderen van mentaliteit gaat het voornamelijk om het tegengaan en ontkrachten van vooroordelen over allochtonen, het afleren van discriminerend gedrag en het verbeteren van relaties tussen allochtonen en autochtonen. De kern van anti-discriminatiebeleid is het stimuleren van gelijkwaardigheid en het effectueren van gelijke rechten. Om dit ook daadwerkelijk na te streven, is het werken aan een mentaliteitsverandering een belangrijke basisvoorwaarde. Daar blijft het echter niet bij. Discriminatie is vaak een sluipend proces, waarbij normoverschrijdend gedrag meer en meer wordt gedoogd, en vervolgens zelfs wordt geaccepteerd. Het is het bekende hellende vlak waardoor mensen zich steeds minder bewust worden van het feit dat normen vervagen, en waarlangs de voedingsbodem voor discriminerend gedrag vruchtbaarder kan worden. Allochtonen, die betrekkelijk onschuldig lijkende grapjes over zich heen moeten laten komen, of zich gekwetst en achtergesteld voelen bij onrechtmatige behandeling, wordt het in die context van 'sociaal geaccepteerd racisme' steeds moeilijker gemaakt zich te weer te stellen tegen dergelijk onrecht. Aan de andere kant kan het probleem, door het gebrek aan een duidelijke erkende of herkenbare grens, of een algemeen aanvaarde en te controleren gedragsnorm, ook bovenproportioneel worden opgeblazen.

Het is deze schijnbare onzichtbaarheid en grenzenloosheid van de problematiek in het maatschappelijk verkeer, en de neiging om het te ontkennen, bagatelliseren of vergroten, die vragen om een duidelijke, preventieve, effectieve en controleerbare **mix van maatregelen** waarmee discriminatie kan worden beteugeld. Onduidelijkheid over normstelling en grenzen van discriminerend gedrag kan ook aanleiding geven tot het vergroten van de problematiek waartegenover men zich vervolgens weerloos acht. Een belangrijk startpunt is derhalve **het stellen van een duidelijke en controleerbare norm** inzake discriminerend gedrag, waaraan iedereen zich heeft te houden.

Discriminatiebestrijding kan alleen effectief zijn bij een **brede, integrale aanpak** waarbij inspanningen op verschillende terreinen noodzakelijk zijn. Enerzijds met als doel om bestaande achterstelling tegen te gaan, anderzijds om toekomstige achterstelling te voorkomen. Uitwerking en uitvoering van een plan van aanpak waarin de maatregelenmix is ondergebracht, vraagt ook om **samenwerking** tussen alle bij de Amsterdamse sportwereld betrokken organisaties en allochtone en autochtone participanten. Daarbij mag het niet alleen gaan om een paar goedwillende en betrokken professionals met hart voor de zaak. Juist organisaties en instellingen moeten zich bewust zijn van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en zelf het goede voorbeeld geven. Zij moeten elkaar bovendien aanvullen en ondersteunen omdat zij op verschillende niveaus de sport en de integratie van beoefenaren in de sportwereld gestalte geven.

'Anti-discriminatie' en 'integratie' vormen twee kanten van dezelfde medaille. Maatregelen die de integratie bevorderen hebben meestal ook het doel om discriminatie tegen te gaan, vaak zonder het met zoveel woorden te zeggen. Dit is echter geen automatisme; integratiebeleid kan op de korte termijn onbedoeld discriminatie in de hand werken. Wanneer integratiemechanismen effect sorteren, zal immers het contact tussen allochtonen en autochtonen toenemen. Daarmee neemt ook de kans toe dat conflicten tussen allochtonen en autochtonen manifest worden. Dit mag uiteraard geen reden zijn om de integratie-doelstelling los te laten, maar wel om voldoende aandacht te besteden aan ongewenste neveneffecten.

Wanneer integratie wordt bevorderd, is het daarom van belang dat de voedingsbodem voor discriminatie zo beperkt mogelijk is (preventie), dat discriminatoire incidenten afdoende worden behandeld (conflictbeheersing en bemiddeling) en, als sluitstuk, dat daders worden berispt en zonodig worden bestraft (sanctionering). Integratiebeleid dient derhalve altijd gepaard te gaan met anti-discriminatiebeleid. Andersom kan anti-discriminatie niet zonder het streven naar integratie en wederzijds begrip. Het doel van beide beleidslijnen is uiteindelijk hetzelfde: het streven naar een (Amsterdamse) sportwereld waarin allochtonen op alle niveaus evenredig vertegenwoordigd zijn, en zich daar ook zonder beperkingen en uitzonderingen thuis voelen. Wederzijds begrip moet vanzelfsprekend zijn, samenwerking tussen alle lagen en bevolkingsgroepen in de sportwereld moet een logische zaak zijn, en gelijkwaardigheid, respect en tolerantie ten aanzien van alle deelnemers moet het uitgangspunt zijn.

3.3.2 Problemen bij de totstandkoming van een multi-culturele sportwereld

Voordat een plan van aanpak ter bestrijding van discriminatie kan worden opgesteld, is het eerst nodig om het vizier op de toekomst te richten: waar moet het plan toe leiden? Wat is de meest ideale situatie? In de vorige paragraaf is daar al het een en ander over gezegd. Bovendien is de onderzoeksvraag duidelijk genoeg: het gaat om het tegengaan en uitbannen van discriminatie in de sport waarmee wordt gepoogd een zodanig sportklimaat te scheppen dat elke Amsterdammer zich daarin even goed thuisvoelt. Kortom, het *samen sporten* staat centraal. Welke ingrediënten zijn nu nodig om een voor iedereen zo aanvaardbaar mogelijke multi-culturele sportwereld te creëren?

Om dat te bepalen moet men eerst proberen zich zo'n multi-culturele sportwereld voor te stellen. Een aantal zaken die bij allochtonen weerstand oproepen, is al in de cases naar voren gebracht. Het is een eerste vereiste om de obstakels die allochtone sporters ervaren bij het betreden of deelnemen aan de sportwereld zo veel mogelijk te verwijderen. Pas als deze problemen bij integratie grotendeels zijn verholpen, kan een klimaat ontstaan waaronder een multi-culturele sportwereld kan gedijen. Dat betekent dat niet alleen discriminatie moet worden bestreden, maar ook dat er zo min mogelijk een voedingsbodem voor aanwezig mag zijn.

Een eerste obstakel bij de tot standkoming van een multi-culturele sportwereld waarin iedereen zich thuis kan voelen, wordt gevormd door de dominante, autochtone clubculturen die bij allochtonen vreemd, of zelfs vijandig, kunnen overkomen. De sfeer is er één die vaak nog traditioneel ligt verankerd in het homogene verenigingsverband van weleer, en voor nieuwe leden nu soms wat ouderwets, onbekend of onplezierig aan kan doen. Dit merken allochtonen vaak al bij het betreden van een kantine, soms zelfs die van de Amsterdamse club waar zij lid van zijn. Er hangt dan een sfeer waaruit allochtonen de indruk opmaken dat zij

er minder welkom zijn. Die sfeer is het 'voelbare' deel van de clubcultuur die door elke sporter wordt ervaren. De clubcultuur doordrenkt het hele reilen en zeilen van een vereniging: van de begeleiding van de teams, en de sfeer op de trainingen, tot de toonzetting in het clubblad en de liedjes die op feestavonden worden gezongen. Met een traditionele clubcultuur wordt een wat gesloten, naar binnengekeerde verenigingsmentaliteit bedoeld die slechts een bepaalde groep mensen uitnodigt om actief aan het clubleven deel te nemen, en de rest vaak onbewust buitensluit. Wanneer de sfeer binnen de vereniging niet als plezierig of aangenaam wordt ervaren, is de overstap naar een andere club gauw gemaakt. Een ander alternatief is 'sporten en je er voor de rest niet mee bemoeien'.

Een **tweede** aspect waardoor allochtone sporters zich op een afstand geplaatst kunnen voelen is de door hen als ondoordringbaar ervaren blanke bestuurscultuur binnen de vereniging, en ook binnen (nagenoeg) de gehele Nederlandse sportwereld. Bestuurders stellen zich vaak teweer tegen dit argument met de opmerking 'wij staan open voor iedereen', of (als reactie op een kritische opmerking van een allochtoon lid) 'nou, dan bied je je toch gewoon aan als vrijwilliger?'. De volgende stap is dan het stellen van voorwaarden zoals voldoende ervaring, bekendheid met het reilen en zeilen binnen de vereniging, en het genieten van voldoende vertrouwen bij de meeste leden. Wanneer de verenigingsregels statisch zijn, het bestuur onwankelbaar is en de verenigingsmentaliteit naar binnen gekeerd, zijn de voorwaarden waaronder andere bevolkingsgroepen kunnen integreren uitermate slecht.

Een **derde** punt van kritiek die allochtonen leveren op de sportcultuur in Nederland is het beslechten van racistische voorvallen of incidenten met 'sussen', of het berispen of straffen van het kwaadgeworden slachtoffer (een allochtoon of een aantal allochtonen), en vervolgens met 'puinruimen'. Daarna kan het incident zich weer gemakkelijk herhalen. Deze vicieuze cirkel kan zich manifesteren omdat het voortbouwt op een traditionele manier van leiding bij sportwedstrijden en het non-nonsense tuchtrecht van sportbonden. Deze rechtsgang houdt sterk verband met de aard van de problematiek: opstootjes tijdens sportbeoefening waarbij de emoties per definitie hoog kunnen oplopen. Deze opstootjes moeten snel worden gesust, waardoor de wedstrijd weldra hervat kan worden. Hierbij gaat de aandacht van de scheidsrechter (en later de tuchtcommissie) haast automatisch uit naar degene die zich opwindt, en van zich afbijt; meestal de allochtoon die getreiterd of uitgescholden is. Discriminatie blijft hiermee onbestraft, en vaak zelfs 'ongezien'. Dit geldt overigens niet alleen voor incidenten tijdens wedstrijden, want het manifesteert zich op een zelfde wijze rond wedstrijden en binnen de dagelijkse gang van zaken in de sportwereld. Het feit dat er een conflict is, betekent in de sportwereld vaak dat het zo snel mogelijk moet worden vergeten, vaak zonder tot een oplossing te komen. Het onderzoeken van het achterliggende probleem komt meestal in het geheel niet aan de orde: 'bij ons wordt toch niet gediscrimineerd?'

Een **vierde** aandachtspunt is er één van onmacht en berusting waarmee allochtonen discriminatoir gedrag dulden en voor de buitenwereld verborgen houden. Dit aspect moet de georganiseerde sport alarmeren, omdat het tevens het gebrek aan vertrouwen van allochtone sporters en ex-sporters in het georganiseerde Nederlandse sportsysteem bloot legt. Wanneer men zich na verloop van tijd gaat neerleggen bij onrecht, zit het goed fout. Hierbij kan gewezen worden op de kunstmatig aangeleerde immuniteit die een aantal allochtonen heeft opgebouwd voor racistische opmerkingen en handelwijzen. Dit kan worden beschouwd als bewijs van onvermogen van de Nederlandse sportwereld om de problematiek van discriminatie te onderkennen en herkennen, laat staan aan te pakken. Het kan ook

beschouwd worden als bewijs van overmogen van sporters en andere betrokkenen **dat** zij discrimineren (vaak zonder het zelfs maar te beseffen). Beide vragen om bewustwording en mentaliteitsverandering.

Een **vijfde** en laatste punt is het verwijt van allochtonen dat verenigingen en andere sportinstellingen zich van de problematiek afschermen, door het ofwel te ontkennen of bagatelliseren, of af te doen met een door regels ingegeven excuus: 'dat moeten *jullie* toch weten, zo zijn nu eenmaal *onze* regels'. Ondanks het feit dat de maatschappij steeds pluriformer wordt, lijkt de sportwereld in de ogen van veel allochtonen nog steeds op een uniform bolwerk dat hen voor een deel op een afstand en achterstand blijkt te houden. Het gaat dan om een al vaker geconstateerd gebrek aan flexibiliteit van verenigingen en bonden inzake contributie-inning, clubregels, taalbarrières, omgangsvormen en, niet in de laatste plaats, recruteringskanalen bij kaderwerving.

3.3.3 Aandachtsgebieden voor een plan van aanpak

Naast, en tegelijkertijd met de voorgaande vijf 'drempels' van de georganiseerde sport', is op individueel niveau een mentaliteitsverandering onder sporters, bestuurders, kader en professionals vereist. De preoccupatie met allochtoon, huidkleur en 'anders zijn' moet plaats maken voor vanzelfsprekendheid dat iedereen zonder noemenswaardige belemmeringen met elkaar kan sporten, ongeacht etnische of culturele achtergrond. De nadruk moet dan liggen op gemeenschappelijkheid en overeenkomsten, en alleen in die zin mag gesproken worden over altijd en overal aanwezige verschillen, namelijk: iedereen is verschillend. Dit vereist een cultuuromslag in denken en handelen, ondanks het feit dat velen er vanuit gaan geen vooroordelen te hebben. Angst voor het onbekende heeft nagenoeg iedereen, zich als autochtoon superieur voelen in eigen land is velen niet vreemd, en het zich afreageren van eigen frustraties op kwetsbare groepen is ook geen onbekend of nieuw verschijnsel. Welke aandachtsgebieden kunnen nu worden onderscheiden waarmee het plan van aanpak om discriminatie te bestrijden in ieder geval rekening moet houden?

Sfeer

Wat het centraal gelegen plein is voor de buurt, is de kantine voor de club. Daar treft men elkaar, nuttigt een drankje en wisselt ervaringen met elkaar uit. De kantine is de graadmeter bij uitstek voor de sfeer. Vaak kan men al uit een lege kantine opmaken hoe de sfeer binnen de vereniging is, en hoe de (over)heersende clubcultuur is. Een kantine trekt alleen mensen naar binnen als het er voor die mensen prettig vertoeven is. Wanneer een vereniging zijn poorten wil openstellen voor iedereen, dan zal ook de sfeer zodanig moeten zijn dat een ieder zich thuis voelt. Juist het 'kantinebeleid' moet gestoeld zijn op die aanname: feesten, hapjes en drankjes, muziek, versiering, kantinepersoneel en omgangsnormen dienen zo veel mogelijk aan te sluiten op de gewoonten, wensen en behoeften van de groeperingen die binnen de vereniging vertegenwoordigd zijn. Juist 'in en om de kantine', de basis van de club, kan de vereniging haar verantwoordelijkheid tonen en een belangrijke bijdrage leveren aan het bevorderen van het onderling contact en het verminderen van wederzijdse vooroordelen. Ook het verenigingsorgaan, het clubblad moet rekening houden met een pluriform ledenbestand. Het dient iedereen uit te nodigen af en toe eens in de pen te klimmen. Men mag niet de indruk krijgen dat het slechts een select groepje is dat de toon zet binnen de vereniging.

Kader

Een vereniging die in een multi-culturele stad het hoofd boven water wil houden, haar club wil verrijken door te streven naar een pluriform ledenbestand, en een volwaardige plaats wil behouden in de sportwereld, moet daarvoor ook de voorwaarden scheppen. Leden recruterende is één, deze ook behouden voor de toekomst is een tweede. Sporters zullen zich alleen dan met een vereniging kunnen 'identificeren' als zij de idee hebben dat het niet alleen een club is 'voor ons' maar ook 'van ons' en 'door ons'. Daarom moet werving van kader plaatsvinden op basis van vertegenwoordiging van alle bevolkingsgroepen die het ledenbestand telt. Kaderscholing dient dan ook in die behoefte te voorzien. Kader moet hierbij worden opgevat in de ruimste zin van het woord: bestuurskader, technisch kader en ondersteunend, dienstverlenend en administratief kader. Om te weten en beseffen wat er binnen de vereniging leeft, is multi-cultureel kader bittere noodzaak. Excuses als gebrek aan kennis en ervaring of gebrek aan draagvlak onder de leden zijn onaanvaardbaar. In de eerste plaats vanuit humaan oogpunt, in de tweede plaats omdat het meestal een drogreden is: er wordt door zeer veel verenigingen al enige tijd gebrek aan vrijwillig kader geconstateerd. Soms zijn ook veranderingen in gewoonten of regels nodig om het iedereen naar de zin te maken. Bestuur en andere kaderleden zijn de eerstverantwoordelijken om principiële stelling te nemen tegen racisme en discriminatie binnen de vereniging.

Signaleren en reageren

Wanneer discriminatie de kop op steekt, moet het ook worden aangepakt. Niet zelden wordt het slachtoffer van een discriminatoir incident vereenzelvd met het gehele voorval: hij gaf toch aanleiding? Wie werd er nu opvliegerig, hij toch? Het gevolg hiervan is dat niet alleen in veel gevallen het slachtoffer uiteindelijk wordt bestraft, of anderszins de negatieve gevolgen moet meedragen, maar dat de wortel van de problematiek zich gewoon verder in de grond vastzet. De (racistische) dader blijft vaak buiten schot, de vooroordelen zijn weer eens bevestigd, en 'in de sport wordt toch niet gediscrimineerd'. Dit geldt niet alleen voor incidenten op en om het veld of in de hal (waar de scheidsrechter een belangrijke rol speelt), maar ook voor minder zichtbare en controleerbare uitingen zoals achterstelling bij het indelen van selecties, het recruterende van kader of het toedelen van accommodaties en andere sportvoorzieningen. Wat in ieder geval moet gebeuren, is het opvangen van signalen bij misstanden of incidenten. Zowel dader als slachtoffer moeten worden gehoord. Beschuldigingen moeten niet worden afgedaan met: 'het zal wel zijn meegevallen'. Het gaat er ook weer niet om dat glashelder wordt vastgesteld of er al dan niet sprake is geweest van discriminatie. Het incident of de beschuldiging (i.c. het vermoeden van discriminatie) duidt op een ervaren onrecht of op een probleem (of misschien slechts een misverstand) dat uitgepraat en/of verder uitgezocht moet worden, ten einde een voor alle partijen bevredigende oplossing te vinden. Het stelt tevens aan de kaak waar het binnen of tussen verenigingen aan schort. En daar moeten conclusies en lessen aan verbonden worden, in goed onderling overleg.

Bewustwording

Voordat evenwel gesignaleerd kan worden, dient men zich binnen de vereniging bewust te zijn van het feit dat 'geïntegreerd sporten' problemen kan opleveren. Men moet waakzaam zijn voor discriminatie. Het kader en de leden moeten alert zijn op normoverschrijdend gedrag. Vooroordelen moeten worden onderkend, maar mogen niet leiden tot ongelijkwaardige behandeling en beoordeling. Zich bewust worden van het feit dat multi-culturele sportverenigingen ook spanningen met zich mee kunnen brengen, is een eerste stap tot een mentaliteitsverandering. Hierbij moet de homogene, 'oude' verenigingscultuur niet meer als automatisch

referentiekader worden beschouwd, maar zal de uitdaging van een meer flexibele, 'open' en tolerante multi-culturele club de boventoon dienen te voeren. Ten einde dit ook na te streven zal een veranderingsproces in gang moeten worden gezet waarbij problemen ook daadwerkelijk worden aangekaart. Dit moet van twee kanten komen. Enerzijds van de partij die zich benadeeld voelt. Deze partij moet het vertrouwen binnen de vereniging hebben dat men serieus wordt genomen, en dat er ook iets met een klacht of probleem wordt gedaan. Anderzijds vraagt dit van de tweede partij dat de sfeer zodanig is dat men bereid is zich te laten horen, en dat er een basis voor een dialoog is. Wanneer die openheid of vrijheid niet als zodanig wordt ervaren, is die er ook niet. Dan is er eigenlijk geen sprake van twee partijen, maar van twee kampen: 'de gevestigden en de buitenstaanders'. Middelen om tweespalt tegen te gaan zijn:

- het aanstellen van contactpersonen (vertrouwenspersonen) die zowel het vertrouwen van allochtonen als van autochtonen genieten (dit zijn bij voorkeur de informele leiders van allochtonen);
- het instellen van een 'vertrouwenscommissie' die een adviesfunctie heeft voor het bestuur, en daar onmiddellijk onder ressorteert. Deze commissie heeft als (algemeen) doel het bevorderen van integratie³³, en kan (wanneer deze zijn aangesteld) voor een deel bestaan uit de contactpersonen namens de verschillende bevolkingsgroepen binnen de vereniging.

Het werken met een contactpersoon of een (vertrouwens)commissie die de integratie tracht te bevorderen kan mobiliserend werken voor allochtonen ten aanzien van het aanpak van problemen of, in ernstiger gevallen, het doen van aangifte van discriminatie. Dan kan eerst binnen de vereniging worden uitgezocht wat zich heeft voorgedaan c.q. wat er speelt. Vervolgens dient (al of niet) actie te worden ondernomen. Bij vermoeden of vaststelling van discriminatie moet melding worden gedaan bij het meldpunt voor de sport.

Sanctioneren

Het mag niet zo zijn dat degenen die (stelselmatig) discrimineren buiten schot blijven. Met sanctionering moet men echter verstandig omgaan, omdat het een zwaar middel is, en het de kwaal niet wegneemt. Het primaat moet liggen bij preventie, bemiddeling en conflictbeheersing. Sanctionering is het sluitstuk van de aanpak van discriminatie. Bij de strafbepaling moeten maatwerk (ten opzichte van het gesanctioneerde gedrag) en effectiviteit doorslaggevend zijn. Bestrafing valt of staat met het stellen en handhaven van, toezien op, en controleren van 'normen van goed gedrag'. Deze normen moeten bovendien bekend zijn en gekend worden door de betrokkenen. Een gedragscode moet daarom helder en eenvoudig zijn: er mogen geen misverstanden over bestaan. Zoiets als 'de vijf geboden voor sportief gedrag' zegt de doorsnee Amsterdammer meer dan de relevante artikelen uit het wetboek van Strafrecht. Bovendien is het gemakkelijker na te leven en te controleren. Het bestuur kan de ALV voorleggen om te besluiten het Huishoudelijk Reglement (HR) te wijzigen door deze geboden erin op te nemen. Daarmee spreken in principe alle verenigingsleden zich expliciet uit tegen iedere vorm van discriminatoir gedrag. Ook kan hiermee ieder lid gehouden worden aan de plicht om deze geboden na te leven. De vereniging kan via een dergelijke bepaling in het HR ook het voortouw nemen om scheidsrechters te wijzen op ontoelaatbaar gedrag tijdens wedstrijden.

---

33 Integratie is een breed begrip dat nader invulling behoeft. Die invulling zal per vereniging anders zijn. Elke vereniging die een dergelijke commissie overweegt in te stellen, zal accenten moeten aanbrengen (bijvoorbeeld bij kader, introductie nieuwe leden, bestrijding van discriminatie of bij het verbeteren van de sfeer).

Sanctionering kan bestaan uit het tijdelijk schorsen of royeren van leden, het opleggen van een tijdelijk of permanent verbod op het betreden van de accommodatie, of (in het uiterste geval) het doen van aangifte bij politie of justitie. In ieder geval zal het ADB op de hoogte gesteld moeten worden door middel van een klachtmelding.

3.3.4 Graadmeter voor een multi-culturele sportwereld

De klachten van allochtonen over de georganiseerde sport in verenigingsverband en de hiervoor beschreven aandachtsgebieden voor een plan van aanpak kunnen worden vertaald in een aantal criteria, die samen de graadmeter vormen voor een tolerant en voor zo veel mogelijk mensen toegankelijk, aanvaardbaar en gelijkwaardig multi-cultureel sportklimaat. Hierbij zijn de volgende zaken van belang:

- Het kader is naar evenredigheid gerecruteerd uit alle bevolkingsgroepen die in de verenigingen vertegenwoordigd zijn. Dit geldt voor zowel bestuurlijk, sporttechnisch en ondersteunend kader. Het geldt bovendien voor alle niveaus:
  - * sportverenigingen
  - * districtsbonden
  - * landelijke sportbonden
  - * vertegenwoordigende organen
  - * adviesorganen
  - * professionele sportinstellingen
- Categorale verenigingen, zoals 'allochtone sportclubs', nemen volwaardig en gelijkwaardig deel aan de Nederlandse sportwereld. Zij hebben dezelfde mogelijkheden als autochtone of 'gemengde' verenigingen ten aanzien van het gebruik van sportvoorzieningen (velden, zaal, clubhuis e.d.).
- Verenigingen die een pluriform ledenbestand voorstaan, dienen daarvoor de voorwaarden te scheppen. Dit vereist een toegankelijke, uitnodigende verenigingscultuur die gekenmerkt wordt door openheid, flexibiliteit en tolerantie. De graadmeters waaraan de hierbij behorende verenigings sfeer kan worden getoetst zijn:
  - * de kantine, waar elk lid zich tot op zekere hoogte thuis voelt;
  - * het clubblad, waaraan iedereen een bijdrage moet kunnen leveren;
  - * de aard van (ook niet-sportieve) verenigingsactiviteiten, die afgestemd moet zijn op wensen en behoeften van alle in de vereniging vertegenwoordigde groepen;
  - * voldoende kansen voor iedereen om kaderfuncties te vervullen: zonodig het 'los' interpreteren van (oude) regels die dit eventueel belemmeren, het formeren van stageplaatsen in het bestuur of een schaduwbestuur oprichten, en het stimuleren van allochtonen om kaderopleidingen te volgen;
  - * de samenstelling van teams, waarbij vooral de selectie van eerste teams zorgvuldig dient plaats te vinden.
- Verenigingen en andere sportinstellingen nemen duidelijk en openbaar stelling in tegen discriminatie, en positiever geformuleerd, vòòr integratie. Besturen nemen hierbij het voortouw. Onder goedkeuring van de algemene ledenvergadering wordt een anti-discriminatieverklaring en (eenvoudige, heldere) gedragscode opgenomen in het HR. Alle leden dienen zich daarmee te houden aan

(bijvoorbeeld) de 'vijf geboden voor sportief gedrag'.

- Verenigingen en andere sportinstellingen houden het niet bij een papieren tijger alleen, maar dragen de anti-discriminatieverklaring ook uit naar de leden en de verdere omgeving. Voorlichting en publiciteit moet hierop afgestemd zijn. Te denken valt aan posters, wervingsfolders, het clubblad en voorlichtingsavonden. Het 'zittend' kader wordt eventueel geschoold om een dergelijke mentaliteitsverandering binnen de vereniging of instelling in gang te zetten en te begeleiden. Sporters moeten weten hoe zij zich te weer moeten stellen tegen discriminatie, en hoe zij het zo veel mogelijk kunnen voorkomen. Er dient een zodanige sfeer te worden gecreëerd dat leden elkaar aanspreken op discriminerend gedrag.
- In de ontwikkeling van (voormalig) autochtone verenigingen naar multi-culturele sportclubs moet een platform worden gecreëerd waar problemen rond integratie en discriminatie kunnen worden aangekaart. Daar vindt bovendien bemiddeling en conflictbeheersing plaats. Zo'n platform kan, afhankelijk van de verenigingscultuur, een contactpersoon ('vertrouwenspersoon') zijn die zowel vertrouwen geniet bij het bestuur en het overige kader, als bij de leden. Het kan ook een aantal contactpersonen zijn, die elk een brug slaan tussen een specifieke bevolkingsgroep binnen de vereniging en bestuur/kader/overige leden. De 'zwaarste' invulling van een platform is het werken met een commissie die belast is met het bevorderen van het integratieproces en daarbij specifiek aandacht besteedt aan het bestrijden van discriminatie. Zo'n commissie kan bijvoorbeeld de naam 'vertrouwenscommissie' krijgen, omdat het vaak gaat om vraagstukken die verband houden met het vertrouwen tussen sporters en het kader, en tussen sporters onderling.
- Wanneer discriminatie of een vermoeden daarvan binnen de vereniging of sportinstelling wordt gesignaleerd, moet het ook worden aangepakt. Verenigingen moeten weten hoe dan gehandeld moet worden. Dat is pas mogelijk wanneer taken en bevoegdheden op een duidelijke manier zijn verdeeld. In de vereniging moeten de leden weten wie waarvoor verantwoordelijk is; òòk ten aanzien van (vermoedens van) discriminatie. Dit voorkomt het afschuiven van het probleem naar anderen die op hun beurt weer denken dat zij daar (ook) niet verantwoordelijk voor zijn. Wanneer zich binnen de vereniging discriminatie voordoet, zal allereerst geprobeerd moeten worden om dit intern op te lossen. Daarbij dient het bestuur zich als eerst verantwoordelijke opstellen. Als het goed is, moet de contactpersoon of de vertrouwenscommissie op de hoogte zijn van de gebeurtenis c.q. de klacht. Deze moet de verantwoordelijkheid hebben om, na overleg met het bestuur, melding te doen bij het meldpunt voor de sport (ADB). De vereniging, i.c. het bestuur, dient alle medewerking te verlenen om openheid van zaken te geven ten einde het onderzoek goed te laten plaatsvinden. De klacht moet beschouwd worden als een ervaren onrecht, en dus als een probleem waar de vereniging het niet bij mag laten zitten. Zowel dader(s) als slachtoffer(s) dienen gehoord te worden. Deze beide sporen, alsmede de andere betrokkenen die niet direct dader of slachtoffer zijn, moeten voldoende aandacht krijgen in de follow-up. Immers, het gebeurde mag in de toekomst niet meer voorvallen. Structurele maatregelen hebben voor de langere termijn meer effect dan een ad hoc-oplossing die het brandje even dooft, maar elk moment weer de kop kan opsteken. Bij het opstellen van maatregelen en het implementeren ervan kan ondersteuning worden geboden door de gemeentelijke sportconsulenten.
- Discriminatie vereist niet alleen waakzaamheid, signalering, bemiddeling, onderzoek en structurele (preventieve) maatregelen, maar ook om sanctionering.

Eerder is al gesteld dat sanctionering het sluitstuk moet zijn van het anti-discriminatiebeleid. Bovendien moet sanctionering het beoogde effect sorteren bij de dader. Dit betekent dat de straf in redelijke verhouding moet staan tot het delict (discriminatie). Dit vereist maatwerk. De dader(s) moet(en) nog eens extra worden bijgebracht dat discriminerend gedrag niet wordt getolereerd. Ook voor de omgeving moet duidelijk zijn dat discriminerend handelen onder geen enkele omstandigheid wordt geaccepteerd. De basis van sanctionering moet, net als die van de preventieve maatregelen en de primaire bemiddeling, worden gesitueerd bij de vereniging. In overleg met de contactpersoon(en)/commissie zal het bestuur de dader een straf moeten opleggen. Dit kan zijn een leerstraf (bepaald soort dienstverlening waarbij een relatie wordt gelegd met het delict), schorsing, een roeyment of een verbod op het betreden van de accommodatie. Overigens staat het slachtoffers van discriminatie buiten deze 'sportspecifieke aanpak' geheel vrij om naar de politie/justitie te stappen en aangifte te doen.

- Behalve op verenigingsniveau vereist discriminatiebestrijding ook maatregelen en stellingname van de gemeente en de bonden. Deze hebben immers niet alleen de verantwoordelijkheid om discriminatie te bestrijden, maar ook belangrijke machtsmiddelen in handen waarmee zij de problematiek kunnen aanpakken.

Hierbij kan worden gedacht aan:

- * gemeente (stadsdelen): accommodatiebeleid (tarieven, huurovereenkomst, toewijzen en subsidiëren van voorzieningen) sportstimuleringsbeleid (integratie bevorderen, categorale clubs ondersteunen), sportbuurtwerk, sportopbouwwerk, kaderscholing en subsidiebeleid;
- * bonden (en districtsafdelingen): competitie- en wedstrijdreglementen, kaderopleidingen, recruitering en scholing van scheidsrechters, afvaardiging naar overlegorganen en adviesraden, en selectie-procedures van vertegenwoordigende teams.

De hier gepresenteerde graadmeter van integratie- en anti-discriminatiebeleid vraagt om een plan van aanpak waarin alle aspecten die zijn aangestipt, nauwkeurig worden uitgewerkt. In de volgende paragraaf wordt hier een voorschot op genomen, waarbij nadrukkelijk geldt dat het om een raamwerk gaat waarin de belangrijkste maatregelen worden weergegeven. Bovendien gaat het daarbij alleen om die maatregelen waar de gemeente invloed op kan uitoefenen.

3.3.5 Maatregelen ter bestrijding van discriminatie in de Amsterdamse sportwereld

Het voorkomen en bestrijden van discriminatie in de sport vereist een integrale aanpak. Dit betekent dat de verschillende betrokken organisaties vanuit hun eigen verantwoordelijkheid allemaal een gedeelte van de voorbereiding, implementatie en uitvoering van maatregelen voor hun rekening moeten nemen. In het onderzoeksrapport zijn tien clusters van maatregelen opgesomd, die zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang uitgewerkt dienen te worden. In de volgorde van weergave weerspiegelt zich enigszins de prioriteit voor nadere uitwerking en invoering. Dit neemt echter niet weg dat elke maatregel van belang is voor een effectieve aanpak van de problematiek.

1 Vaststellen van een gedragsnorm

Sportverenigingen en andere sportorganisaties moeten expliciet een *gedragsnorm* hanteren, die niet overschreden mag worden. Deze norm zal elke sporter, scheidsrechter, kaderfunctionaris en toeschouwer duidelijk moeten maken wat wel en niet toelaatbaar is, vooral waar het gaat om de omgang tussen allochtonen en autochtonen. Door het vaststellen van deze norm verplicht de organisatie zich tevens om elke vorm van ballotage of achterstelling van allochtone (kader-)leden actief te bestrijden. Mogelijk kan aangesloten worden bij de anti-discriminatiecode, die binnenkort door NOC*NSF wordt gepresenteerd. De gedragsnorm kan de vorm hebben van concrete 'huisregels' en moet voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de regels moeten bij alle betrokkenen bekend zijn;
- ze moeten een heldere richtlijn geven voor het gewenste gedrag;
- er moet duidelijkheid zijn over de sancties bij overtreding van de regels;
- de betreffende organisatie moet toezicht houden op het handhaven van de regels en zo nodig bereid zijn om de sancties daadwerkelijk ten uitvoer te brengen.

Voor de invoering van deze gedragsnorm moeten de volgende stappen worden genomen:

- ontwikkelen van een voor iedereen te begrijpen en te hanteren gedragsnorm (bijvoorbeeld in de vorm van 'vijf geboden voor sportief gedrag');
- vaststellen van de gedragsnorm door de ledenraad en opnemen van deze norm in het Huishoudelijk Reglement;
- voorlichten van de leden en de toeschouwers door de gedragsnorm bijvoorbeeld meerdere malen in het clubblad/bondsorgaan te plaatsen en de code een vaste plaats te geven in het clubhuis.

De wijze van presentatie van de gedragsnorm binnen de organisatie is van groot belang om het draagvlak onder de achterban te verwerven. Vooral de positieve kanten van het invoeren van de gedragsnorm zullen hierbij onder de aandacht moeten worden gebracht. Zo kan deze code ook beschouwd worden als een soort '*kwaliteitskeurmerk*', dat bijvoorbeeld gebruikt kan worden bij een wervings- of promotiecampagne van een vereniging (vermelding op posters, folders, informatieboekje e.d.). In dit kader moet overwogen worden om een herkenbaar beeldmerk rond de gedragsnorm te introduceren.

2 Bewustmaken en voorlichten

In de praktijk blijkt discriminatie lang niet altijd een doelbewuste handeling of verbale uiting te zijn. Iedereen heeft in meer of mindere mate last van vooroordelen, die soms onbedoeld kunnen leiden tot kwetsend of discriminerend gedrag. Een belangrijke stap bij het voorkomen van discriminatie is het opgangbrengen van een proces van bewustwording en mentaliteitsverandering. Voorlichting hierover moet op verschillende manieren binnen de sport plaatsvinden:

Bestuurskader

Op initiatief van de Centrale Stad kan hiertoe een aanzet worden gegeven door het organiseren van een *voorlichtingsavond* voor bestuurskader van Amsterdamse sportverenigingen over sport en integratie/discriminatie van allochtonen. Een dergelijke voorlichtingsavond kan vervolgens het startpunt vormen voor een aantal bijeenkomsten voor sportbestuurders om stapsgewijs een concreet plan van aanpak voor hun eigen organisatie op te stellen (volgens het principe 'learning by doing'). In deze *verenigingsplannen* moet een mix van maatregelen worden opgenomen, die

inspelen op de specifieke situatie of problematiek van de betreffende sportvereniging.

Kaderleden

In de *kadercursussen* van de sportbonden en de Kursuscentrale Amsterdam Sportief (KAS) dient expliciet aandacht te worden besteed aan het verschijnsel 'discriminatie in de sport'. Hiervoor zal een specifiek cursusdeelplan ontwikkeld moeten worden, dat kan worden ingebouwd in de bestaande opleidingen. In dit deelplan moet in elk geval aandacht worden besteed aan de gedragscode, de procedure rond meldingen van discriminatie en de voorbeeldfunctie en signalerende rol van kaderleden binnen de sportsituatie. Uiteraard heeft ook de vereniging een belangrijke taak in het voorlichten en instrueren van de eigen kaderleden.

Verenigingsleden

Binnen verenigingen kunnen *informatiebijeenkomsten* worden georganiseerd over culturele achtergronden van alloctonen en multi-culturele sportbeoefening. Nog steeds geldt immers de uitspraak 'onbekend maakt onbemind'. Daarnaast zouden *kantinegesprekken* tussen alloctone en autoctone leden gestimuleerd kunnen worden om het wederzijds begrip te vergroten en de gang van zaken binnen de vereniging te bespreken. Voor dergelijke bijeenkomsten moet bij voorkeur een geschikte gespreksleider ingeschakeld worden en gebruik gemaakt worden van een gespreksprotocol.

Gemeentelijk personeel

Voorlichting over discriminatie in de sport moet niet beperkt blijven tot de sporters en het vrijwillig sportkader, maar ook gericht worden op het gemeentelijk personeel dat in en rond accommodaties (zwembaden, sportvelden en sporthallen) werkzaam is. Dit thema dient een plaats te krijgen in zowel de *reguliere opleiding* als de *bijscholing* van sportmedewerkers en accommodatiebeheerders. De medewerkers moeten geattendeerd worden op de signalering van diverse vormen van discriminatoir gedrag en de wijze waarop ze daar adequaat mee om kunnen gaan.

3 Stimuleren en recruterende van alloctoon kader

Het uitgangspunt moet zijn dat er door sportorganisaties wordt gestreefd naar een evenredige vertegenwoordiging van alloctone kaderleden ten opzichte van de samenstelling van het ledenbestand. Omdat dit nog lang niet het geval is, dient er in dit kader een voorwaardenscheppend en stimulerend beleid te worden gevoerd. *Voorwaardenscheppend beleid* houdt in dat sportorganisaties alloctonen de mogelijkheden bieden om kaderfuncties te vervullen, zo nodig door flexibeler om te gaan met bepaalde regels of gewoonten. *Stimuleringsbeleid* is gericht op het leveren van extra inspanningen om alloctoon kader te werven, te scholen en in te zetten op allerlei functies in de sportwereld.

Alle betrokken organisaties (verenigingen, bonden, de Sportraad, de Centrale Stad, stadsdelen) dienen dit beleid ook daadwerkelijk ten uitvoer te brengen. Dit is niet alleen in het belang van de alloctone sporters, maar ook voor de organisaties zelf, die vaak met kadertekorten kampen. Zonder extra inspanningen zal de achterstand van alloctonen in kaderfuncties niet snel genoeg ingelopen worden. Dit betekent primair, dat er bij vrijvallende vacatures actief naar potentiële kaderleden uit alloctone groepen moet worden gezocht. Daarnaast is het mogelijk om alloctonen een *stageplaats* te geven of toe te voegen aan bestuur of commissies (nieuwe functie/extra lid), waardoor ervaring kan worden opgedaan. Dit werkt niet alleen

drempelverlagend voor nieuwe kaderleden zelf, maar heeft ook een stimulerend effect op de achterban. Het streven moet echter wel gericht zijn op het doorstromen van allochtoon kader naar reguliere, volwaardige functies in de sport.

Koepelorganisaties (zoals sportbonden) en adviesraden (zoals de Sportraad) dienen in dit kader een voorbeeldfunctie te vervullen door in besturen en commissies een evenredige vertegenwoordiging van allochtoon kader te bewerkstelligen. Dit betekent dat niet alleen de traditionele recruteringskanalen gebruikt moeten worden (kandidaatstelling of voordracht vanuit de achterban), maar ook een *actieve wervingsstrategie* voor allochtoon (bestuurs-)kader noodzakelijk is. Bovendien zullen de sportbonden terughoudend zijn met het formuleren en toepassen van hoge instroomeisen bij technische kaderopleidingen, omdat dit onbedoeld veel potentiële kaderleden kan belemmeren om functies in de sportwereld te vervullen. De Sportraad en de Kursuscentrale Amsterdam Sportief (KAS) zullen gezamenlijk een extra inspanning moeten leveren om allochtonen te werven, op te leiden en door te laten stromen in bestuursfuncties in de georganiseerde sport.

4 Bevorderen van een 'open' clubsfeer

De cultuur of sfeer binnen een vereniging bepaalt in sterke mate het plezier dat mensen beleven aan hun lidmaatschap van een sportvereniging. Deze sfeer wordt sterk beïnvloed door zaken als betrokkenheid van de leden, sociale omgang, communicatie, regelgeving en gemeenschappelijke activiteiten. Wanneer er binnen een vereniging veel leden met een verschillende achtergrond zijn aangesloten, is het belangrijk om een 'open' clubsfeer te realiseren en te voorkomen dat (groepen) leden buitengesloten raken. Dit betekent bijvoorbeeld dat *de kantine, de clubactiviteiten en het clubblad* een multi-culturele sfeer moeten uitademen. Dit kan bevorderd worden door allochtone leden actief bij de verschillende commissies te betrekken. Het gaat er immers niet alleen om dat zij zich thuisvoelen binnen de vereniging, maar ook een concrete bijdrage kunnen leveren aan het reilen en zeilen van de club. In een dergelijke situatie zal discriminatie minder snel optreden en in voorkomende gevallen sneller en doeltreffender aangepakt kunnen worden.

5 Opvangen en introduceren van nieuwe leden

Wil preventief beleid werkelijk een kans van slagen hebben, dan zal hiermee al een begin moeten worden gemaakt bij de opvang en begeleiding van nieuwe leden. Wanneer nieuwe leden snel vertrouwd worden gemaakt met het reilen en zeilen van de vereniging, dan kunnen veel misverstanden worden voorkomen. Zo kunnen verenigingen bijvoorbeeld nieuwe leden direct wijzen op hun 'rechten en plichten'. Tegenover het 'recht van sportbeoefening' kunnen de 'plicht tot goed gedrag', en de 'plicht tot het verrichten van vrijwilligerswerk' worden gesteld. Verenigingen kunnen opvang en begeleiding van nieuwe leden bevorderen door deze taak expliciet op te dragen aan kaderfunctionarissen die daar het meest direct bij betrokken zijn (jeugdleiders, teamleiders). Een andere mogelijkheid is het opdragen van de introductietaak aan een speciale *contactpersonen* of een *vertrouwenscommissie*. In dat geval zal 'voorlichting over huisregels' een belangrijk middel zijn om de introductie te bevorderen. Specifiek kan gewezen worden op de gedragsregels tegen discriminatie. De commissie heeft, net als andere bestuurscommissies, een adviseerende taak voor het verenigingsbestuur. De voorzitter van de vertrouwenscommissie dient tevens bestuurslid te zijn. Met het oprichten van zo'n commissie kunnen verenigingen gelijk ruchtbaarheid geven aan de behoefte tot het vervullen van

kaderfuncties door allochtonen. Verenigingen die de contactpersonen in een vertrouwenscommissie hebben ondergebracht, proberen daarmee conflictsituaties te voorkomen. Wanneer zich toch onverhoopt probleemsituaties voordoen, kunnen de *contactpersonen* daarbij bemiddelen. De Sportraad en het ADB kunnen een adviseerende en ondersteunende rol vervullen bij het oprichten en begeleiden van een vertrouwenscommissie bij verenigingen.

6 Handhaven en toezicht houden

Gemeentelijk personeel dat in en om de sportaccommodaties werkzaam is, heeft in eerste instantie een preventieve rol bij discriminatiebestrijding. In de meeste gevallen dragen de stadsdelen de verantwoordelijkheid voor het functioneren van deze medewerkers. Tijdens functionerings- en beoordelingsgesprekken met het personeel zouden multi-culturele sportbeoefening en discriminatiebestrijding vaste gesprekspunten moeten zijn. De wijze waarop het personeel hiermee omgaat, draagt sterk bij aan de kwaliteit van het gemeentelijke sportaanbod.

Verreweg de meeste gevallen van discriminatie in de sport vinden plaats *tijdens* de sportbeoefening, in en om het speelveld. Handhaving en toezicht, oftewel het bewaken en controleren van het gedrag van spelers, toeschouwers en andere betrokkenen (in relatie tot de gedragsnorm) vergen een waakzame en alerte houding van scheidsrechters, elftalvaarders en besturen. Met name scheidsrechters zijn de grensbewakers voor het handhaven van sportief gedrag, en het berispen of bestraffen van discriminatoir gedrag. Bonden dienen, eventueel daartoe aangezet door hun achterban of door de Sportraad, hun wedstrijd- en tuchtreglementen aan te passen aan de gedragscode. Op basis daarvan kunnen scheidsrechters discriminatoir gedrag sanctioneren. Mogelijke sancties zijn: het uit het veld sturen van de dader(s), het staken van een wedstrijd of het (laten) verwijderen van toeschouwers die zich discriminerend uitlaten. Ook het voor een aantal weken laten plaatsvinden van wedstrijden zonder publiek behoort tot de sanctiemogelijkheden.

In geval van discriminatie dient een aantekening gemaakt te worden gemaakt op het *wedstrijdformulier*, bijvoorbeeld onder de noemer 'belediging'. Wanneer het voorval echter verder gaat dan 'belediging', dan moet hiervoor ruimte worden gemaakt op het wedstrijdformulier³⁴. Dit voorval zal duidelijk moeten worden benoemd, ook in het geval dat een wedstrijd wordt gestaakt. De verenigingen die in een wedstrijd tegen elkaar uitkomen moeten voldoende mogelijkheden hebben om hun visie op (eventuele) incidenten weer te geven in de rapportage aan de bond. Vervolgens wordt de zaak in behandeling genomen door de tuchtcommissie van de bond. Daar wordt tenslotte uitspraak gedaan. Behalve aan het tuchtcollege van een bond, moet er door scheidsrechters melding worden gedaan bij het ADB. Wanneer scheidsrechterbeoordelaars zijn aangesteld door een bond dienen deze zich ook nadrukkelijk te richten op handhaving en toezicht op correct gedrag. Sportbonden wordt geadviseerd één bestuurslid te belasten met anti-discriminatiebeleid. Alle sportbonden dienen in de scheidsrechtersopleidingen (of via bijscholingscursussen) aandacht te besteden aan het voorkomen en bestrijden van discriminatie. De gemeente Amsterdam heeft het voornemen om de cursus 'arbitrage en allochtonen' in Amsterdam te houden. Hoewel preventie hoofddoel moet zijn, zal de aandacht

---

34 Er kan op aangedrongen worden dat de landelijke gedragscode van het NOC*NSF ook nadrukkelijke consequenties heeft voor het tuchtrecht, en, daarmee verband houdend, de rapportage door de arbiters.

ook moeten uitgaan naar conflictbeheersing, waarmee escalatie kan worden voorkomen. Ook in de arbitrage-handboeken en het basispakket voor scheidsrechters zal een vast onderdeel gewijd moeten worden aan 'hoe de scheidsrechter zich op moet stellen bij inter-culturele wedstrijden'. Belangrijk is tevens dat scheidsrechters zich in hun optreden tegen discriminatie in en rond sportwedstrijden geruggesteund weten door de sportbonden.

7 Conflictbemiddelen en probleemoplossen

Het bestrijden van discriminatie en het optreden bij vermoedens ervan, begint bij het tijdig signaleren van de uitingen van vermeend onrecht. Vooral op verenigingsniveau is voortdurende waakzaamheid geboden. Het is immers eenvoudiger om een misverstand of ontluikend probleem in de kiem te smoren, dan een zich voortspieënd conflict op te lossen. Dit betekent dat verenigingsleden moeten weten op welke wijze zij gevallen van discriminatie of vermoedens van onrecht moeten aankaarten binnen de vereniging.

Het aanstellen van een *contactpersoon* die een ombudsfunctie vervult en als belangenbehartiger kan optreden (probleemoplossend, preventief, beschermend en bemiddelend) strekt hierbij tot aanbeveling. Deze vertrouwenspersoon houdt tevens het naleven van de gedragsnorm in de gaten, zodat voorkomen wordt dat de vereniging zich op een hellend (normvervagend) vlak begeeft. De contactpersoon moet zowel het vertrouwen genieten van het bestuur, als van de achterban binnen de vereniging, bijvoorbeeld een (ruim) vertegenwoordigde bevolkingsgroep. Wanneer een vereniging meerdere (grote) bevolkingsgroepen telt, is het zinvol meerdere contactpersonen aan te stellen. Deze contactpersonen kunnen, verenigd in een *vertrouwenscommissie*, direct onder het bestuur van een vereniging vallen. Afhankelijk van de knelpunten binnen de vereniging, kan de vertrouwenscommissie belast worden met een specifiek takenpakket³⁵. De contactpersonen moeten goed de weg weten in de vereniging, maar ook daarbuiten. Wanneer discriminatie wordt vermoed, dan moet dit gemeld worden aan het Meldpunt voor de Sport (ADB), ook al wordt de zaak intern, binnen de vereniging, opgelost. De contactpersonen moeten in geval van zwaardere (meer structurele) problemen te allen tijde contact opnemen met het bestuur. Wanneer er sprake is van 'daders' en 'slachtoffers' moeten beide partijen worden gehoord en geraadpleegd. Wordt het ADB ingeschakeld, dan is het zaak dat de vereniging alle medewerking verleent om onderzoek te laten plaatsvinden. Het ADB kan vervolgens bemiddelen en adviseren. Desnoods of desgewenst kunnen de gemeentelijke sportconsulenten ingeschakeld worden om de bemiddeling bij te staan, als de betrokkenen er zelf niet uitkomen.

Op gemeentelijk niveau moet regelmatig overleg worden gevoerd over de klachten die bij het meldpunt binnenkomen. Vooral de communicatie tussen ADB en de gemeentelijke sportconsulenten moet goed zijn. Hierdoor kan de afstemming tussen sportbeleid en anti-discriminatiebeleid worden bevorderd. De Sportraad heeft tevens de verantwoordelijkheid om bonden te attenderen op misstanden in de Amsterdamse sportwereld. Zo kan zij bonden wijzen op de noodzaak tot het verbeteren van klachtenprocedures en het aanpassen en consequent toepassen van het tuchtrecht.

---

35 Bijvoorbeeld: vertegenwoordiging van allochtone leden in kaderfuncties, de opvang van nieuwe leden en/of het bemiddelen bij conflictsituaties.

8 Sanctioneren

Het sluitstuk van het anti-discriminatiebeleid wordt gevormd door sanctionering. Verenigingen dienen de verantwoordelijkheid te nemen om interne strafmaatregelen op te leggen aan eigen leden die zich discriminerend uitlaten of gedragen. Met de gedragscode ('de vijf geboden') als semi-juridisch instrument, mag voor excuses en het afdekken van misstanden geen plaats (meer) zijn. Het opleggen van een sanctie heeft niet alleen ten doel om dader(s) te bestraffen, maar ook om een signaal te geven aan slachtoffer(s) en de rest van de leden, dat de vereniging geen enkele vorm van discriminatie tolereert. Afhankelijk van de aard en de ernst van het voorval, kan het bestuur besluiten tot een *officiële berisping, een tijdelijke schorsing of een royement van de dader(s)*, al dan niet in combinatie met een verbod om de accommodatie te betreden. In bepaalde gevallen zijn er ook *alternatieve sancties* mogelijk, die met name gericht zijn op het vergroten van het wederzijds begrip. In alle gevallen dient de vereniging 'het principe van hoor en wederhoor' toe te passen, waarbij dader(s), slachtoffer(s) en andere betrokkenen of getuigen hun waarneming kunnen toelichten. Zeker bij zwaardere gevallen van discriminatie is het wenselijk om hierbij ondersteuning van het ADB in te roepen. Zo nodig kan het ADB ook een aangifte bij politie/justitie begeleiden.

Ook verenigingen zelf kunnen zich schuldig maken aan vormen van discriminatie of in gebreke blijven bij het aanpakken van discriminatie binnen de club. Wanneer het ADB of de gemeente (herhaaldelijk) ontoelaatbare praktijken constateren in de georganiseerde sport, dienen zij dit te melden bij en in behandeling te geven aan de betreffende sportbond. Bonden hebben via het *tuchtrecht* een belangrijk machtsmiddel in handen om discriminatie te bestraffen, bijvoorbeeld door het opleggen van een boete, het spelen van wedstrijden zonder publiek of zelfs het (tijdelijk) uitsluiten van de competitie. De bond rapporteert vervolgens over de affaire terug naar de gemeente en het ADB. Indien geen of onvoldoende sanctie is of wordt opgelegd, dan wel herhalingen voorkomen, dient de gemeente haar eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Wanneer binnen een bepaalde sportvereniging regelmatig gevallen van discriminatie voorkomen, zodat sprake is van stelselmatige achterstelling van allochtone sporters, moet de gemeente (centrale stad/stadsdelen) het initiatief nemen om deze vereniging te waarschuwen en vervolgens te sanctioneren. Dit kan tragsgewijs via:

- een *'activiteitenstop'*: het uitsluiten van het gebruik van gemeentelijke diensten (zoals cursussen of sport- en speluitleen) en van deelname aan gemeentelijke stimuleringsprojecten (zoals 'sport = gaaf!' of 'jeugdsport in beweging');
- een *'boete'*: korten op of intrekken van directe of indirecte subsidies;
- een *'accommodatieverbod'*: het blokkeren van het gebruik van de sportaccommodatie door middel van het opzeggen van het huurcontract.

Vooraf een accommodatieverbod heeft voor een vereniging ingrijpende gevolgen. Hiermee wordt de club immers buitenspel gezet en het sporten in de gemeentelijke accommodaties onmogelijk gemaakt. Deze maatregel vormt dan ook de zwaarste (en laatste) sanctie in het gemeentelijk anti-discriminatiebeleid binnen de sport. Hiervoor dient in de gemeentelijke verhuurcontracten een ontbindingsclausule te worden opgenomen, waarin de procedure zorgvuldig is geformuleerd. Met een tragsgewijze of tijdelijke sanctionering wordt voorkomen dat een vereniging direct met de zwaarste straf wordt geconfronteerd.

Tevens is het mogelijk dat gemeentelijke sportmedewerkers of accommodatiebeheerders zich zelf schuldig maken aan discriminatie. Dit kan bijvoorbeeld

gemeld worden bij het ADB of de gemeentelijke dienst/stadsdeelsector. In dat geval moeten de betreffende medewerkers hier nadrukkelijk op worden aangesproken in een *functionerings- en beoordelingsgesprek*. Wanneer dit niet het gewenste effect sorteert of herhaling optreedt, moet dergelijk gedrag worden gesanctioneerd, hetgeen uiteindelijk kan leiden tot een *ontslagprocedure*.

9 Begeleiden van slachtoffers

Een belangrijk aspect bij een effectieve aanpak van discriminatie is het besteden van voldoende aandacht aan de *kwetsbare positie* van het slachtoffer. In de praktijk blijkt dat slachtoffers van discriminatie niet gemakkelijk besluiten om hiervan melding te maken of een klacht in te dienen. De angst om niet serieus genomen te worden of geconfronteerd te worden met negatieve reacties en intimidatie, vormt vaak aanleiding om de klacht maar in te slikken of zelfs de vereniging te verlaten. Hierdoor blijft de ernst en de omvang van het probleem onder de oppervlakte en wordt een effectieve aanpak van discriminatie bemoeilijkt.

Om de positie van slachtoffers te versterken is het belangrijk dat de sportwereld duidelijk stelling neemt tegen discriminatie, meldingen over discriminatie serieus neemt, een heldere procedure hanteert, de daders bestraft en voldoende aandacht besteedt aan de begeleiding en *nazorg* van slachtoffers. Dit betekent dat er ook na afhandeling van een klacht of melding wederom contact met het slachtoffer moet worden gelegd. Via een dergelijke vorm van nazorg door de vereniging, de sportbond of het ADB kan het slachtoffer een hart onder de riem worden gestoken of concreet advies worden gegeven. Vooral op verenigingsniveau is het belangrijk dat de onderlinge verhoudingen tussen de leden na een dergelijk voorval weer genormaliseerd worden, teneinde de kans op herhaling of escalatie te verkleinen.

10 Aanscherpen van het tweesporenbeleid

Het voorkomen en bestrijden van discriminatie in de sportwereld vereist in de eerste plaats een duidelijke stellingname en aanpak binnen de sportorganisaties zelf. De overheid kan hierbij in de meeste gevallen een stimulerende en ondersteunende rol vervullen. Zo kan de gemeente verenigingen aansporen om de gedragscode op te nemen in het Huishoudelijk Reglement door dit te koppelen aan tarieven, subsidievoorwaarden of huurbepalingen. Ook heeft de gemeente een taak op het gebied van voorlichting en kaderscholing via de Kursuscentrale Amsterdam Sportief. Daarnaast bieden de gemeentelijke sportconsulenten begeleiding aan verenigingen en bonden bij het bevorderen van integratie en het verminderen van discriminatie in de sport.

Naast het actief bevorderen van integratie in algemene sportverenigingen, wordt in het kader van het gemeentelijk tweesporenbeleid ook ondersteuning geboden aan allochtone verenigingen. Zelforganisatie vormt een 'natuurlijke' leerschool voor maatschappelijke verantwoordelijkheid en initiatief, maar ook voor het opdoen van bestuurservaring in de sport. Het *sportopbouwwerk* is belast met de ondersteuning en begeleiding van alle zaken waar een startende of jonge vereniging mee te maken krijgt. Dit kan variëren van het huren van een accommodatie en het werven van leden, tot administratieve ondersteuning en het opstellen van statuten en het Huishoudelijk Reglement.

In het kader van de bestrijding van discriminatie dient de positie van allochtone sportverenigingen versterkt te worden, met name waar het de *huur van sport-accommodaties* betreft. Veel allochtone veldsportverenigingen zitten in een onderhuursituatie, waarbij ze een veld (en kleedruimte) huren van een hoofdhuurder, meestal een Amsterdamse voetbalvereniging. Om misstanden te voorkomen is het opstellen van een *modelcontract* een eerste stap tot het verbeteren van de positie van deze allochtone verenigingen. Hierin dienen ook groeimogelijkheden van de onderhuurder te worden gewaarborgd, alsmede het medegebruik van het clubhuis en kleedruimten. In ieder geval dient de verhuurder van de accommodaties toezicht te houden op de contracten, en op de naleving ervan. Tenslotte verdient het aanbeveling om de huurmogelijkheden te *flexibiliseren*. Naast de standaard jaarcontracten voor een veld, zou een beperkter gebruik van een veld door een vereniging mogelijk moeten worden. Dit zou in zekere zin ook moeten kunnen worden ingevoerd bij het gezamenlijk gebruik van een (groot) clubhuis door meerdere (kleine) verenigingen. Enerzijds wordt daarmee rendabele exploitatie mogelijk gemaakt, anderzijds kan worden voorkomen dat onevenwichtige onderhuursituaties ontstaan. Op die manier wordt het ook voor allochtone sportverenigingen mogelijk om (in ieder geval op bepaalde dagen) over een eigen clubgebouw te beschikken.

Het verdient aanbeveling dat de gemeente Amsterdam, in nauw overleg met de stadsdelen en de Amsterdamse sportraad, de mogelijkheden voor een dergelijke aanscherping van het tweesporenbeleid nader uitwerkt. Tevens zal de concrete uitwerking van de voorgestelde maatregelen in het kader van de campagne 'Als racisme wint, verliest de sport!' door de betrokken organisaties moeten plaatsvinden. In dit kader zijn de voorstellen uit het onderzoek nog eens op een rijtje gezet in het navolgende schema (zie bijlage)

Bijlage:

Voorgestelde maatregelen in het kader van de anti-discriminatiecampagne 'Als racisme wint, verliest de sport' in de gemeente Amsterdam

	Maatregelen	Verenigingen	Bonden	ADB	Sportraad	Overheid
1	Vaststellen van een gedragsnorm	•	•	•	•	•
2	Bewustmaken en voorlichten	•	•		•	•
3	Stimuleren en recruterende van allochtoon kader	•	•		•	
4	Bevorderen van een 'open' clubsfeer	•			•	
5	Opvangen en introduceren van nieuwe leden	•			•	
6	Handhaven en toezicht houden	•	•			•
7	Conflictbemiddelen en probleemoplossen	•		•	•	
8	Sanctioneren	•	•			•
9	Begeleiden van slachtoffers	•	•	•		
10	Aanscherpen van het tweesparenbeleid				•	•